TÜRKİYE'YE GÖÇ EDEN SURİYELİLERİN KÜLTÜREL ADAPTASYONU
SİİRT ÖRNEĞİ

Adnan TOPRAK

TARAFINDAN

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜNE
SUNULAN TEZ

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ANKARA-2018

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

_____

Doç. Dr. Seyfullah Yıldırım

Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm şartları sağladığını tasdik ederim.

_____

Prof. Dr. Cevat ÖZYURT

Anabilim Dalı Başkanı

Okuduğumuz ve savunmasını dinlediğimiz bu tezin bir Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm kapsam ve kalite şartlarını sağladığını beyan ederiz.

_____ _____

Ortak Danışman Danışman DR. Öğr. Üyesi Ali Zafer SAĞIROĞLU

Jüri Üyeleri

Dr. Öğr. Üyesi Ali Zafer SAĞIROĞLU (AYBÜ, Sosyoloji) _____

Doç. Dr. Emrah AKBAŞ (AYBÜ, Sosyoloji) _____

Doç. Dr. Erdal AKSOY (GÜ, Sosyoloji) _____

İNTİHAL

Bu tez içerisindeki bütün bilgilerin akademik kurallar ve etik davranış çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca bu kurallar ve davranışların gerektirdiği gibi bu çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynak ve sonuçlara tam olarak atıf ve referans yaptığımı da beyan ederim; aksi takdirde tüm yasal sorumluluğu kabul ederim.

Adnan TOPRAK

İmza

ÖZET

Göç, dünyanın her tarafında yaşanan bir insan hareketliliğidir. Yaşanan göç trafiği kimi coğrafyalarda yoğun kimisinde ise daha azdır. Türkiye gerek coğrafi, gerek stratejik konumu ve kültürel çeşitliliği sebebiyle tarih boyunca yoğun göç trafiğinin yaşandığı bir devlet olmuştur.

Son yıllarda yaşadığımız coğrafyada bize komşu ülkelerde ekonomik, sosyal, dini mezhep ve terör kaynaklı problemlerin yanında bazı ülkelerin halkına karşı anti demokratik uygulamalar göstermesi nedeniyle söz konusu ülkelerde ülke yönetimlerine karşı protestolarla başlayıp silahlı çatışmalar ve iç savaşa kadar giden bir savaş ve kargaşa dönemin perdesini aralamıştır. Bu çerçevede 2011 yılında Suriye'de başlayan iç savaş sonucunda Ortadoğu coğrafyasında var olan göç trajedisine yeni bir halka eklenmiş ve savaştan kaçan milyonlarca insan komşu ülkelere sığınmıştır. Bu göçten en fazla etkilenen ülkelerin başında Türkiye bulunmaktadır. Hali hazırda Türkiye'de üç buçuk milyonun üzerinde Suriyeli bulunmaktadır.

Göç, nedenleri kadar sonuçları da önemli olan bir sosyal hareketliliktir. Göç, insanların mekân değiştirmesinin yanında maddi ve manevi değerlerini, inançlarını, yaşam tarzını, yeme içme alışkanlıklarını ve kültürel kodlarını beraberinde göç ettiği yere taşır. Bu nedenle göç sonucunda ciddi sosyal, ekonomik, toplumsal ve kültürel etkiler meydana gelir. Bu çerçevede araştırmamızın konusu Suriye'de yaşanan savaş nedeniyle Siirt iline yerleşen Suriyelilerin kentteki kültüre adaptasyonuna yönelikliktir.

Bu çalışmada, Suriyeli göçmenlerin kentte kültürel adaptasyon sürecine, farklı kültürel, etnik ve çok dilli bir il olan Siirt özelinde ele alınmaya çalışılmıştır. Araştırmada Siirt'e göç eden göçmenlerin, kültürel, demografik ve ekonomik özellikleri sosyal uyum durumları üzerinden anlaşılmaya çalışılmış ve analiz edilmiştir. Araştırmanın evreni Siirt'te yaşayan 18 yaş üstü Suriyeli göçmenler olup örneklem ise bu yaş grubuna dâhil olan 292 kişiden oluşmaktadır. Araştırma sonucuna göre Suriye'den göç eden göçmenlerin kültürel adaptasyon açısından hangi noktada oldukları söz konusu adaptasyonu kolaylaştıran ve zorlaştıran unsurların neler olduğu açıklamaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Kültür, Kültürel Adaptasyon, Suriyeli, Siirt

ABSTRACT

Migration is a human mobility taking place all over the world. Migration is in some geographies intensive traffic is less than some. Turkey with its geographic both history due to its strategic location and cultural diversity has become a state that is experiencing massive migration of traffic.

In the geography we have lived in recent years, we have started to see anti-democratic practices against neighboring countries as well as economic, social, religious sectarian and terrorist problems in neighboring countries. In this context, 2011 as a result of the civil war that started in Syria in the geography of the Middle East, there is a new link has been added to the immigration tragedy and millions of people who escaped from the war has taken the refuges in the neighboring countries. Turkey is a counrty most affected by this migration.Currently there are three and a half million Syrians in Turkey.

Migration is a socia mobility that is as important as there asons for the results. Immigration moves where people migrate as they migrate with their physical and spiritual values, beliefs, lifestyles, eating habits and cultural codes For this reason, serious social, economic, social and cultural influences appear as a result of migration. The subject of our research in this framework is the adaptation of the Syrian people who settled in the province of Siirt because of the war in Syria.

In this work, Syrian migrants were tried to deal with cultural adaptation process in the city, Siirt which is a different cultural, ethnic and multilingual province. In the survey , the cultural, demographic and economic characteristics of immigrants who migrated to Siirt were tried to be understood and analyzed in terms of social adaptation situations. The universe of research is the over 18-year-old Syrian immigrants living in Siirt and the sample consists of 292 people included in this age group. According to the results of the research, it has been tried to explain at what point the migrants migrating from Syria in terms of cultural adaptation are the elements which facilitate and complicate adaptation.

Keywords: Migration, Culture, Cultural Adaptation, Syrian, Siirt

İTHAF

Anne ve Babama

TEŞEKKÜR

Çalışmamın her aşamasında benden destek ve katkılarını esirgemeyen danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Ali Zafer SAĞIROĞLU'na teşekkürü bir borç bilir, tez çalışmasında bana fikirleriyle katkıda bulunan Doç. Dr. Emrah AKBAŞ'a, çalışmanın teknik kısımlarında bana yardımcı olan Araş. Gör. Şerafettin SEVGİLİ'ye, önerileriyle katkı sağlayan sosyolog Mehmet Ata KURT'a, saha çalışmasında daima yanımda olan ve katkı sunan arkadaşlarıma ve çalışma boyunca beni destekleyen sevgili eşim ve tatlı ikiz kızlarıma teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL iii

İTHAF vi

TEŞEKKÜR vii

İÇİNDEKİLER viii

TABLOLAR LİSTESİ xii

BÖLÜM 1 1

GİRİŞ 1

A. TEZİN KONUSU 5

B. TEZİN AMACI 5

C. TEZİN TEMEL VARSAYIMI VE MODEL 5

C. 1.Temel varsayım 5

C. 2.Alt varsayımlar 6

C. 3.Araştırma Modeli 7

D. TEZİN YÖNTEMİ 7

D. 1.Tezin Evren ve Örneklemi 7

D. 2.Araştırmanın Sınırlılıkları 8

BÖLÜM 2 KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE 9

2.1.Kavramsal Çerçeve 9

2.2.Kuramsal Çerçeve 15

BÖLÜM 3 TÜRKİYE'DE GÖÇ VE KÜLTÜREL ADAPTASYON 25

3.1.Göç ve Sosyal Problemler 25

3.2.Türkiye'de Suriyeli Göçmenler 27

3.2.1.Türkiye'deki Suriyelilerin Sayısına İlişkin Veriler 27

3.2.2.Türkiye'deki Suriye Vatandaşlarının Hukuki Statüsü 28

3.3. Kültürel Adaptasyonu Engelleyen Unsurlar 31

3.3.1.Dil Sorunu 31

3.3.2.Çalışma Koşulları ... 31
3.3.3.Ekonomik Sorunlar ... 32
3.3.4.Eğitim Sorunu ... 33
3.4. Siirt'e Göç Eden Suriyeliler ... 34
3.4.1.Siirt'te Suriyelilere Yönelik Sosyal Politikalar ... 34
3.4.2.Siirt'te Suriyelilere Bakış ... 34
3.4.3.Yerel Medya'da Suriyelilere Yönelik Haberler ... 36
BÖLÜM 4: GÖÇ VE KÜLTÜREL ADAPTASYON BAĞLAMINDA BİR ARAŞTIRMANIN SONUÇLARI: SİİRT'TE YAŞAYAN SURİYELİLER ... 38
4.1.1.Araştırma Alanı Hakkında Bilgi ... 38
4.1.2.Genel Olarak Siirt İli ve Demografik Yapısı ... 38
4.2. Siirt'te Yaşayan Suriyelilerin Temel Profili ... 40
4.2.1.Demografik Bilgiler ... 40
4. 2. 2.Etnik Kökeni ... 41
4. 2. 3.Anadil ... 42
4. 2. 4.Dini Mensubiyeti ... 43
4. 3. Göç Süreci ... 43
4. 3. 1.Göç Öncesi Yaşam Alanı ... 43
4. 3. 2.Göç Şekli ... 44
4. 3. 3.Siirt'te Göç Etme Tercihi ... 45
4. 3. 4.Siirt Dışına Göç Etme Durumu ... 46
4. 4. Kültürel Adaptasyon ve Parametreler ... 47
4. 4. 1.Vatandaşlık Durumu ve Askerlik Görevi ... 47
4. 4. 2.Eğitim ... 48
4. 4. 2. 1.Dil Öğrenme ... 48
4. 4. 2. 2.Türkçe Konuşma ... 49
4. 4. 3.Çalışma ... 49

4. 4. 3. 1.Çalışma ve Yasal Hakları 49
4. 4. 3. 2.Önceki Çalışma Hayatı 50
4. 4. 3. 3.Çalışma Durumu 50
4. 4. 3. 4.İşsiz Kalma Süresi 51
4. 4. 3. 5.İş Bulma Yöntemi 52
4. 4. 3. 6.İşgücü Sektörleri 53
4. 4. 3. 7.İş Yerinde Tutunma ve Süreklilik 54
4. 4. 4. Sosyal Destek 55
4. 4. 4. 1.Sosyal Yardımlar 55
4. 4. 4. 2.Konaklama ve Barınma 56
4. 4. 4. 3.Yaşanılan Mekân 56
4. 4. 4. 4.Hanede Yaşayan Kişi Sayısı 57
4. 4. 4. 5.Aynı Haneyi Paylaşan Aile Sayısı 58
4. 4. 5. Sosyal İlişkiler 59
4. 4. 5. 1.Kentteki Sorunlar 59
4. 4. 5. 2.Toplumun Bakışı 60
4. 4. 6. Komşuluk İlişkileri 61
4. 4. 6. 1.Vakit değerlendirme 61
4. 4. 6. 2.Arkadaşlık İlişkileri 61
4. 4. 6. 3.Evlenme Ritüeli 62
4. 4. 6. 4.Evlilik Tercihi 62
4. 4. 7. İletişim ve Medya 63
4. 4. 7. 1.Yerel Medyayı Takip 63
4. 4. 8. Memnuniyet Düzeyleri 64
4. 4. 8. 1.Kamu Kurumlarından Memnuniyet 64
4. 4. 8. 2.Sosyal İlişkilerden Memnuniyet 65
4. 4. 8. 3.Kent Memnuniyeti 66

4. 4. 9. Dışlanma Deneyimleri 67
4. 4. 9. 1.Yabancılık Duygusu 67
4. 4. 9. 2.Ayrımcılığa Maruz Kalma 68
4. 4. 9. 3.Tutum ve Davranışlar 68
4.4.10. Veriler Arasında Anlamlılık İlişkisi İle İlgili Bulgular 69
4.4.10.1Aylık Gelir Seviyesi ve Ailenin Geleceğine Umutla Bakma 69
4.4.10.2.Aylık Gelir ve Çocukların Okula Gönderilme Durumu 70
4.4.10.3.Cinsiyet ve Siirt'ten Göç Etme Durumu 71
4.4.10.4.Cinsiyet ve Hizmet Kurumlarında Kendini Rahat ifade Edebilme Durumu 72
4. 4. 10. 5.Cinsiyet ve İletişim Kurma Güçlüğü 73
4.4.10.6.Etnik Köken ve Yerleşim Yeri 74
4.4.10.7.Medeni Durum ve Savaş Sonrası Ülkeye Dönüş Durumu 75
4.4.10.8.Medeni Durum ve Siirt'ten Göç Etme Durumu 76
4.4.10.9.Öğrenim Durumu ve Cinsiyet Dağılımı 77
4.4.10.10.Öğrenim Durumu ve Türkçe Konuşabilme Durumu 78
4.4.10.11.Öğrenim Durumu ve Hizmet Kurumlarında Kendini Rahat ifade Edebilme Durumu 79
4.4.10.12.Yaş ve Türkçe Konuşabilme Durumu 80
4.4.10.13.Yaş ve Yeni Düşüncelere Açık Olma Durumu 81
4.4.10.14.Yaş ve Suriye'ye Geri Dönme Düşüncesi 82
4. 4. 11. Boş Zaman Faaliyetleri 83
4. 4. 11. 1.Katılım Gösterilen Etkinlikler ve Kişisel Gelişim Faaliyetleri 83
SONUÇ VE ÖNERİLER 88
YARARLANILAN KAYNAKLAR 94

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Araştırma Sorusu Modeli 7
Tablo 2 Suriyelilerin Yaş-Cinsiyet Dağılımı (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017) 28
Tablo 3 Siirt'te Suriyelilerin Demografik bilgileri 40
Tablo 4 Suriyelilerin Gösterdikleri Kişisel Gelişim Faaliyeti ve Katılım Gösterdikleri Etkinlikler 83

ŞEKİLLER/GRAFİKLER

Grafik 1: Katılımcıların Etnik Kökeninin Dağılımı 41
Grafik 2: Göçmenlerin Anadil Dağılımı 42
Grafik 3: Göçmenlerin Dini Mensubiyet Dağılımı 43
Grafik 4: Göçmenlerin Göç Öncesi Yaşam Alanı Dağılımı 43
Grafik 5: Göçmenlerin Göç Etme Şekil Grafiği..... 44
Grafik 6: Göçmenlerin Siirt'te Göç Etme Gerekçeleri..... 45
Grafik 7: Göçmenlerin Siirt'te Kalıp Kalmama Durum Dağılımı 46
Grafik 8: Göçmenlerin Türkiye Cumhuriyeti Devleti Vatandaşı Olma ve Askerlik Yapmayı İsteme Dağılımı..... 47
Grafik 9: Arapça Kürtçe Ve Türkçe Bilme Durumunun İş Bulma Konusu Üzerindeki Etkisi..... 48
Grafik 10: Göçmenlerin Türkçe Konuşabilme Durum Dağılımı 49
Grafik 11: Göçmenlerin Kendileriyle İlgili Yasal Durumlardan Haberdar Olma Dağılımı 49
Grafik 12: Göçmenlerin Suriye'deki Mesleki Dağılımları 50
Grafik 13: Göçmenlerin Çalışma Durum Dağılımı..... 50
Grafik 14: Göçmenlerin İşsiz Kalma Süresi Durum Dağılımı..... 51
Grafik 15: Göçmenlerin İş Bulma Durum Dağılımı 52
Grafik 16: Göçmenlerin Çalıştığı İşlerin Dağılımı 53
Grafik 17: Göçmenlerin Bir İşte Çalışma İstikrarını Gösteren Dağılım 54
Grafik 18.Göçmenlerin Sosyal Yardım Alma Durum Dağılımı 55
Grafik 19: Göçmenlerin Siirt'te İkamet Ettiği Zaman Dilimi..... 56
Grafik 20: Göçmenlerin Yaşadığı Mekân Tipi 56
Grafik 21: Göçmenlerin Aynı Haneyi Paylaştığı Kişi Sayısı..... 57
Grafik 22: Göçmenlerin Yaşadığı Hanedeki Aile Sayısı 58
Grafik 23: Göçmenlerin Kentte Yaşadığı Sorunlar..... 59
Grafik 24: Toplumun Göçmenler Bakışı..... 60
Grafik 25: Göçmenlerin Vakit Geçirme Tercih Dağılımı 61
Grafik 26: Göçmenlerle Yerli Halk Arasındaki Sosyal Yakınlık Mesafesi 61

Grafik 27: Göçmenlerin Evlilik Yapma Durumu 62
Grafik 28: Göçmenlerin Evlilikte Tercih Ettiği Uyruk 62
Grafik 29: Göçmenlerin Medya Takip Dağılımı 63
Grafik 30: Göçmenlerin Kamu Kurumlarından Memnuniyet Dağılımı 64
Grafik 31: Göçmenlerin Yerel Halkla İlişkileri 65
Grafik 32: Göçmenlerin Kent Memnuniyeti 66
Grafik 33: Göçmenlerin Yabancılık Duygusu 67
Grafik 34: Göçmenlerin Ayrımcılığa Maruz Kalma Durum Dağılımı 68
Grafik 35: Göçmenlere Karşı Tutum Ve Davranışlar 68
Grafik 36: Aylık Gelir ve Ailenin Geleceğinden Umut Durumu 69
Grafik 37: Aylık Gelir ve Çocukların Okula Gönderilme Durumları 70
Grafik 38: Cinsiyet ve Siirt'ten Göç Etme Durumu 71
Grafik 39: Cinsiyet ve Hizmet Kurumlarında Kendini Rahat İfade Edebilme Durumu 72
Grafik 40: Cinsiyet ve İletişim Kurma Güçlüğü 73
Grafik 41: Etnik Köken ve Yerleşim Yeri Dağılımı 74
Grafik 42: Medeni Durum ve Savaş Sonrası Ülkeye Dönüş Durumu 75
Grafik 43: Medeni Durum ve Siirt'ten Göç Etme Durumu 76
Grafik 44: Öğrenim Durumu ve Cinsiyet Dağılımı 77
Grafik 45: Öğrenim Durumu ve Türkçe Konuşabilme Durumu 78
Grafik 46: Öğrenim Durumu ve Hizmet Kurumlarında Kendini Rahat ifade Edebilme Durumu 79
Grafik 47: Yaş ve Türkçe Konuşabilme Durumu 80
Grafik 48: Yaş ve Yeni Düşüncelere Açık Olma Durumu 81
Grafik 49: Yaş Dağılımı ve Göçmenlerin Ülkelerine Geri Gitme Düşüncesi 82

KISALTMALAR

AB	**:** Avrupa Birliği
AFAD	**:** Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
BM	**:** Birleşmiş Milletler
BMMYK	**:** Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Yürütme Komitesi
ORSAM	**:** Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi
SURİYE	**:** Suriye Arap Cumhuriyeti
SURİYELİ	**:** Suriye Arap Cumhuriyeti Vatandaşı
STK	**:** Sivil Toplum Kuruluşu
TDK	**:** Türk Dil Kurumu
UNİCEF	**:** Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
vb.	**:** ve benzeri
YUKK	**:** Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Günümüz dünyasında tartışılan önemli olgulardan biri göçtür. Toplumsal yaşamda göç önemli bir yer tutmaktadır, bu yüzdendir ki; göç olgusu çok eski tarihlerden günümüze kadar kabilelerin, toplulukların, devletlerin ve yüzyıllardır kıtaların sosyo-ekonomik durumunu, demografisini hatta bazen devlet sınırlarını değiştirecek kadar önemli politikaları beraberinde getirmektedir. Göçün çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Kimi zaman doğal afetler, savaşlar kimi zaman da ekonomik krizler, etnik, mezhep ve dil-kültür çatışmaları olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak göçün sonuçları da en az nedenleri kadar önemli ve beraberinde toplumsal yaşamda önemli değişimleri meydana getirecek kadar etkili bir olgudur.

Göçün nedenleri ve sonuçları nasıl değişirse değişsin, değişmeyen tek şey göç olgusunun her dönem devletlerin ve toplumların önündeki en önemli olgulardan/sorunlardan biri olmasıdır.

Dünya genelinde özellikle Ortadoğu'da yaşanan ekonomik sıkıntı, sosyal problemler ve ülkelerin yönetimindeki kişilerin halk üzerindeki keyfi ve anti-demokratik uygulamaları nedeniyle söz konusu ülkelerin çoğunda kitlesel protestolar ve hatta hükümetleri değiştirecek çapta etkili sivil toplumsal muhalefet ortaya çıkmıştır. Bu yönetimlere karşı ilk tepki Tunus'ta üniversiteli, işsiz bir gencin kolluk kuvvetlerinin zorlaması ile seyyar satıcılık yaptığı "El Arabası"na el konulması sonucu gencin kendini yakmasından sonra halkta var olan ve henüz açığa çıkmayan tepki kendini meydanlarda bulmuştur. Bu şekilde yönetime karşı gösterilen tepkiler diğer Ortadoğu ülkelerinde de kendini göstermiştir.

Ortadoğu'da "Arap Baharı" adıyla başlayan ve etkileri ülkeden ülkeye dalga dalga yayılan ve son olarak Suriye'de şekil bulan hali ile bir iç savaşa dönüşmüştür.

2011 yılında Suriye'de oluşan kargaşa ve iç savaş nedeniyle halk zarar görmüş, çatışmaların şiddetlenmesi ve ülkenin geneline yayılmasıyla çok sayıda insan ya sakat kalmış ya da hayatını kaybetmiştir. Sivil halk üzerindeki saldırıların artması ve ülkede ciddi bir istikrarsızlık yaşanmasıyla savaş neticesinde göçe maruz kalan Suriyeliler Türkiye başta olmak üzere sınır ülkelere toplu göç akını gerçekleştirmiştir. Göç akını neticesinde Suriye'den en fazla göç alan ülkelerin başında Türkiye gelmektedir.

Osmanlı Dönemi'nden Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna kadar ortak bir vatanı, coğrafyayı, tarihi, kültürü, paylaşan kısaca aynı ''Medeniyet'' ile yoğrulan bu halklar sınırların çizilmesi ile coğrafi bir ayrılık yaşamışlardır. Bu coğrafi ayrılık her ne kadar sınırsal bir ayrım olsa da kültür ve medeniyet anlamında sınırlı bir ayrılık oluşturmuştur. Türkiye'nin kara sınırı açısından en uzun sınıra sahip ülkenin Suriye oluşu göçün Türkiye'ye doğru gerçekleşmesinde önemli etkenlerden bir diğeridir.

Türkiye 29. 04. 2011 tarihinde Suriye'den sınırımıza gelen bir gruba sınırı açmıştır. Türkiye Cumhuriyeti devleti savaş nedeniyle ülkelerinden kaçan bu insanlara başka dönemlerde buna benzer mağduriyet yaşayan insanlara sırtını dönmediği gibi bu sefer de savaştan kaçanlara kucak açmış bu insanlık trajedisine seyirci kalmayıp daha sonra sınırımıza gelen sayıları milyonları aşan kitlesel gruplara karşı "Açık Kapı'' politikası uygulamıştır.

Suriye'de 2011 yılında başlayıp 7 yıldır devam eden savaş nedeniyle ülkemizdeki Suriyeli sayısı gün geçtikçe dramatik olarak artmaktadır**.** Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 2018'de paylaştığı veriye göre; Türkiye'de kayıt altındaki Suriyelinin sayısı 3 milyon 561 bin üzerinde; bunların 227 bini kamplarda yaşarken geri kalanı ise çeşitli metropol ve kentlerde hayatlarını sürdürmektedir (Mülteciler Derneği, 2018). Türkiye, Suriyelilerin dışında 365. 000'den fazla farklı uyruklu kişilere de ev sahipliği yapmaktadır (UNHCR BM Mülteci Örgütü Türkiye, 2018).

Göçü sadece bir mekândan diğer bir mekâna yer değiştirme olarak görmemek gerekir. Göç sürecinde farklı kültürel koddaki ve farklı sosyal katmandaki insanların birbiriyle karşılaşması sonucunda birçok çatışma ve sorunun ortaya çıkması uzak bir ihtimal değildir. Bu sebeple göçün sonucunda hedef ülkede sosyal, politik, ekonomik, kültürel ve hukuksal manada çeşitli düzenlemeler ve önlemler alınmak durumunda kalınmaktadır. Aksi takdirde söz konusu problemlerin çözümü güçleşecektir.

Ülkemizde milyonların üzerinde göçmen olduğu düşünüldüğünde bu gerçekten hareketle Türkiye, taraf olduğu; 1951 Sözleşmesi ve 1967 Protokol'ün dışında uluslararası standartlara uygun olacak şekilde, etkin sığınma sistemi oluşturabilmek amacıyla ciddi adımlar atarak kurumsal reformlar gerçekleştirme çabası içerisindedir. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013 yılında TBMM tarafından uygun bulunarak kanun 11 Nisan 2014'te yürürlüğe girmiştir. Söz konusu ''Kanun'' kapsamında Türkiye'de

sığınmacılarla iletişime geçerek onların haklarını takip etmek ve genel koordinasyonu sağlamak amacıyla Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Türkiye'de daimi olarak kalan sığınmacıların dışında geçici koruma sağlanan kişilerin hak ve yükümlülükleri koyan Geçici Koruma Yönetmeliği ise 22 Ekim 2014 tarihinde kabul etmiştir (UNHCR BM Mülteci Örgütü Türkiye, 2018).

Göç süreci düşünüldüğünde göç eden ve göç alan toplum arasında etkileşim oluşur. Bu etkileşim neticesinde kültürel, sosyal, ekonomik, kimlik ve aidiyet gibi genelde ve özelde değişimler yaşanmış olur. Göç eden insanlar göç ettikleri topluma uyum sağlayabilmek için kendi değerlerinin bir kısmından vazgeçtiği gibi diğer bir kısmını da kendisiyle götürmektedir. Göç alan toplum, göçmenlerle gerçekleştirdikleri iletişim neticesinde kendi bünyesinde sosyo-kültürel değişimler meydana gelir. Yaşanan değişimler olumlu etkilere neden olabileceği gibi olumsuz etkilere de neden olabilmektedir.

Göç yazınında daha önce sıkça kullanılan ve belirli ölçülerde hala kullanımını sürdüren pek çok alternatif kavram vardır. Bu kavramlar asimilasyon, kültürleşme, eklenme/katılma/kaynaşma, adaptasyon, uyum, barındırma, çokkültürcülük ve entegrasyon sayılabilir. Bu kavramlar kullanıldıkları bağlama son derece bağımlı ve bağlı olup kavramı kullanan kişinin amaç ve görüşlerine göre politik anlamlar kazanabilir. Bahsi geçen kavramların çoğu, zamanla işlevlerini kaybetmiş değişen zaman ve dönüşen fikirlerle birlikte, bazıları siyaseten doğru görülmemeye başlanmış, bazıları ise uygulanan politikalar sonucunda istenen sonucu vermediği için popülerliğini yitirmeye başlamıştır (Öner & Öner, 2016, s. 139-140). Son yıllardaki göç çalışmalarında, ön plana çıkan entegrasyon ve adaptasyon kavramları sıklıkla kullanılmıştır. Çalışmanın başında araştırma konusunu belirlerken, kültürel adaptasyon mu yoksa kültürel entegarsyon mu şeklinde düşünülmüş olup çalışılacak konu ve çalışma yapılacak alan kritike edildikten sonra karar, kültürel adaptasyon kullanımı yönünde olmuştur. Böyle bir tercihte bulunmanın birkaç nedeni bulunmaktadır. Birinci neden literatür taramasında entegrasyonla ilgili yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunun, göç alan ülkelerin kendi ülkelerine uzun yıllardan beri göç eden, artık geri dönmeyeceklerine kanaat getirilen ve o ülkenin vatandaşı olan insanların; devletin ve hükümetin göçmenlerle ilgili aldıkları kararlar ve politikaların etkisinin ne ölçüde başarılı/başarısız olduğunu ifade etmek için kullanılmış olmasıdır. İkinci neden entegrasyon kavramı, göçmen alan ülkelerin büyük bölgelerinde, eyaletlerinde yapılan araştırmalarda kullanılan bir kavram olmuş olmasıdır. Suriyelilerin Türkiye'ye sığınmaya

başladıkları ilk dönem Türkiye Cumhuriyeti hükümet yetkilileri, Suriye'de başlayan savaşın kısa sürede bitip ülkeye sığınan Suriyelilerin geri döneceğini varsayarak Suriyeli sığınmacıların kalıcılığını hesaplayan, uzun ömürlü politikalar ve kalıcı yasal düzenlemeler ortaya koymamıştır. Savaşın uzaması ve her geçen gün ülkeye sığınan Suriyelilerin sayısındaki dramatik artış sonucu; uzun yıllardır ülkemizde bulunan Suriyelilerin için "geçici koruma" kavramının düzenlenmesiyle koruma altına alınmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti yetkilileri tarafından ülkedeki Suriyeliler için hiçbir zaman güçlü bir şekilde "vatandaşlık verme veya Suriye'deki savaş bitse de ülkemizde kalmaya devam edebilirler" şeklinde açıklamalarda bulunulmamıştır. Devlet, bu yaklaşımı ile Suriye'deki savaşın sona ermesi sonucunda Suriyelilerin Ülkelerine dönüş yapacakları kanaatini taşımıştır. Hem bu çerçevede hem de Siirt'in Türkiye'nin ortalama bir kenti olması ve Türkiye'nin diğer illerinden ayrılan kendine özgü etnik, dil ve kültür yapısına sahip olması, gibi nedenlerle kültürel adaptasyon konusu üzerinde durulmuştur.

Göç ile ilgili yapılan çalışmalar genellikle göç öncesi ve göç süreci ile ilgilidir. Çalışmamızda ifade edilenler de aktarılmakla birlikte özellikle göçün sonuçlarından olan kültürel adaptasyon irdelenmiştir.

Bu çalışma, Suriye'de yaşanan iç savaştan kaçarak Türkiye'ye gelip Siirt ilinde ikamet eden 18 yaş üstü Suriyelilerin kente kültürel adaptasyonuna odaklanmaktadır.

Suriye'de yaşanan iç savaşın 2011 yılından günümüze kadar sürdüğünü göz önünde bulundurursak, aradan geçen süre içerisinde Suriyeli göçmenlerin kültürel adaptasyonlarını araştırma konusu yapmak aynı zamanda yedi yıllık bir süreci kapsayacaktır.

Araştırmamız kaynak taraması ve saha çalışması olmak üzere iki aşamadan oluşan bir alan araştırması şeklinde tasarlanmıştır. Teorik kısımda temel tanımlara, kuramsal bakış açılarına ve daha önce benzer konularda yapılan araştırmalara yer verilmiştir. Uygulamalı, yani araştırma verilerinin yer alacağı bölümde ise nicel bir yöntem kullanılmış olup, veri toplama aşamasında anket tekniği kullanılmıştır. Belirlenen araştırma soruları çerçevesinde bir araştırma modeli oluşturulmuş, ardından uygulanacak olan anket formu bu model referans alınarak hazırlanmıştır.

A. TEZİN KONUSU

Bu tezin konusu, ilk olarak 2011 yılında başlayan iç çatışmalar nedeniyle Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin, Siirt ilinde sosyal ve kültürel hayata adapte olmaları ile ilgilidir. Bu çerçevede göçmenlerin konuştuğu dil, yaşam tarzları, dini ve kültürel ritüelleri yaşanılan toplumda kendilerini rahat ifade etmelerinde, sosyal erişilebilirlikte, sağlıkta, eğitimde ve çalışma hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda Siirt iline yerleşen göçmenlerin kente kültürel uyum sürecinde yaşanan avantajlı ve dezavantajlı noktalar; topluma, ekonomik ve kültürel bakış açısıyla sosyal uyum ve bütünleşme sorunlarının tespiti bu tezin içeriğini oluşturmaktadır. Bu çalışmada ayrıca Suriyelilerin kendilerine ait norm ve değerlerini hâkim yerel kültür ile çatışmadan nasıl uyum içinde sürdürebildiği sorusuna cevap aranmıştır.

B. TEZİN AMACI

Bu tezin amacı, Siirt'e göç eden Suriyelilerin kültürel adaptasyon sürecini anlamak ve açıklamaktır. Bu bağlamda Siirt ilindeki bu sosyal meselenin sosyolojik boyutları ile ele alınması ve incelenmesi bu tezin temel amaçlarından biridir. Bunun yanı sıra kültürel uyumun boyutlarının neler olduğu, uyumun nasıl gerçekleştiği ve mevcut durumun sürdürülebilirliği konularına bilimsel ilkeler çerçevesinde açıklamalar getirmek de önem arz eden amaçlar arasındadır. Son olarak bu çalışma her ne kadar bilimsel bilgi üretimine bir katkı olsa da, tespit edilen durum ve sorunların çözümü yönünde yapılacak olan çalışmalar da çalışmanın bir amacıdır.

C. TEZİN TEMEL VARSAYIMI VE MODEL

C. 1. Temel varsayım;

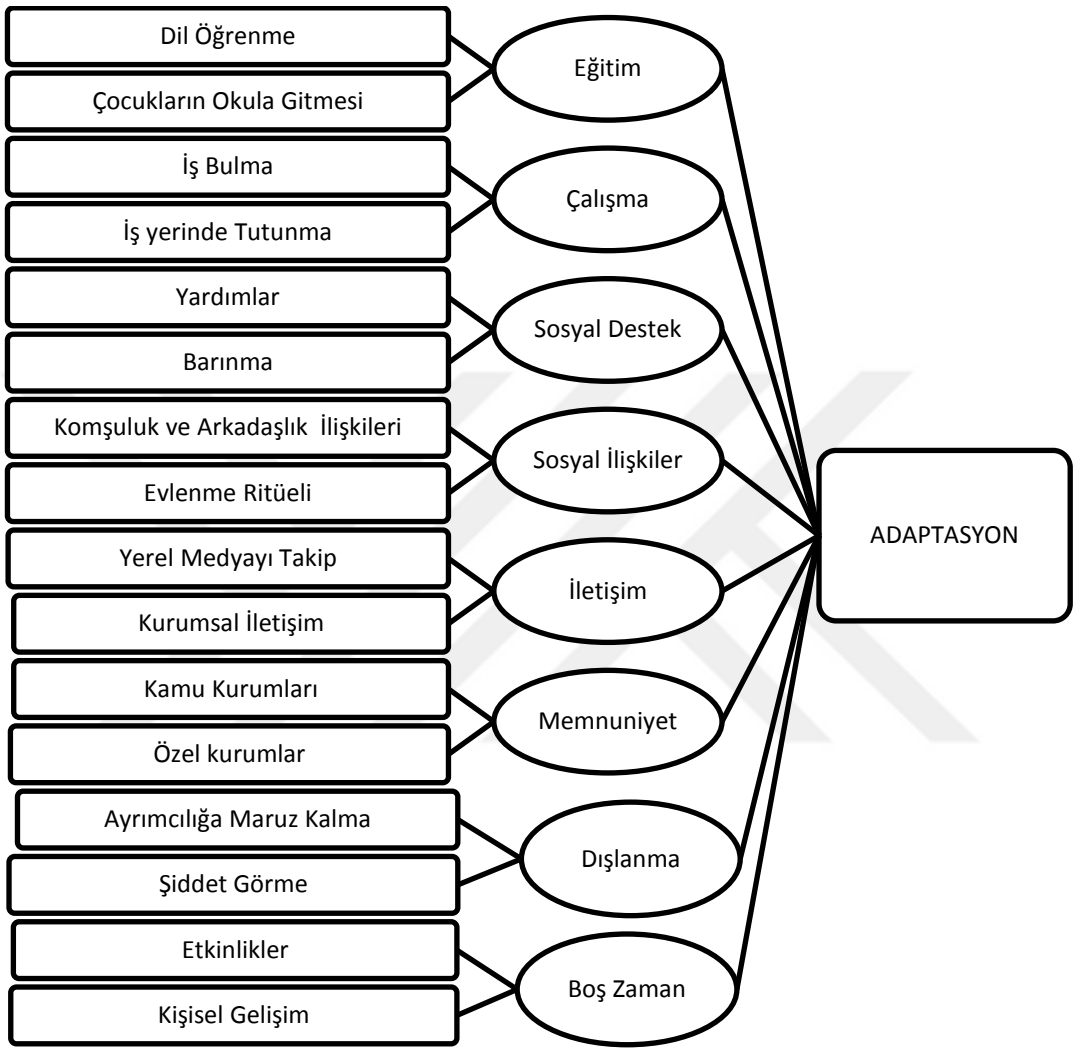
2011 yılında Suriye'de çıkan iç savaştan dolayı göç etmek zorunda kalan Suriyeliler, sınır komşusu olan Türkiye'nin çeşitli illerine göç etmişlerdir. Suriye'den Türkiye'ye zorunlu göçe maruz kalan Suriyeliler başta ekonomik, barınma, dil sorunu ve birtakım kültürel sorunlar yaşamıştır. Daha sonra Suriyeli sığınmacılar Türkiye'de dil, kültür ve ekonomik yapıyı göz önünde bulundurarak, rahat bir şekilde adapte olabileceklerini düşündükleri kentlere serbestçe göç etmişlerdir. Bu çerçevede Suriyelilerin gönüllü olarak göç ettiği kentlerden birisi de Siirt'tir.

C. 2. Alt varsayımlar;

1. Eğitim düzeyi kültürel adaptasyonu etkileyen önemli bir etkendir. Bu bağlamda, Suriyeli göçmenlerin aylık geliri arttıkça eğitim çağındaki çocuklarını okula gönderme davranışı da artmaktadır.
2. Suriyelilerin kaldıkları ilden memnun olup kalmaya devam etmek istemeleri, kültürel adaptasyonu etkileyen önemli bir etkendir. Bu bağlamda, erkek sığınmacılar, kadın sığınmacılara göre Siirt'ten başka bir yere göç etmede daha istekli olup kültürel adaptasyon düzeyleri daha yüksektir.
3. Suriyelilerin kamu kurumlarındaki memnuniyet düzeyi ve kendini rahat ifade etmesi, kültürel adaptasyon sürecini etkileyen önemli bir etkendir. Bu bağlamda, Suriyeli erkek sığınmacılar, Suriyeli kadın sığınmacılara göre kamu kurumlarında kendilerini daha rahat ifade eder ve kültürel adaptasyon düzeyleri daha yüksektir.
4. Kültürel adaptasyon düzeyini etkileyen önemli bir etken iletişimdir. Bu bağlamda, Suriyeli erkek sığınmacılar, Suriyeli kadın sığınmacılar kadar iletişim güçlüğü yaşamayıp kültürel adaptasyon düzeyleri daha yüksektir.
5. Suriyeli sığınmacılar, oturacakları mahalleyi konuşulan dil ve etnik yapıya göre seçer.
6. Medeni durum kültürel adaptasyon için önemli bir etkendir. Bu bağlamda, medeni durumu bakar olan Suriyeliler, evlilere olan Suriyelilere göre kültürel adaptasyon düzeyi daha yüksektir.
7. Medeni durum Siirt dışındaki başka bir kente göç etmede etkili bir unsurdur.
8. Türkiye'deki Suriyelilerin Türkçe konuşabilme düzeyleri, kültürel adaptasyonu etkileyen önemli bir etkendir. Bu bağlamda, Suriyelilerin eğitim düzeyi arttıkça Türkçe konuşabilme durumu da artmaktadır.
9. Eğitim düzeyi kültürel adaptasyonu etkileyen önemli bir etkendir. Bu bağlamda, Suriyelilerin eğitim düzeyi arttıkça hizmet kurumlarında kendilerini daha rahat ifade eder.
10. Yaş kültürel adaptasyon düzeyini etkileyen önemli bir etkendir. Bu bağlamda, Suriyeli sığınmacıların yaşı küçüldükçe Türkçe konuşabilme durumunda artış yaşanmaktadır.
11. Yaş kültürel adaptasyon düzeyini etkileyen önemli bir etkendir. Bu bağlamda, Suriyeli sığınmacıların yaşı arttıkça Suriye'ye geri göç etme eğilimi de artmaktadır.

C. 3. Araştırma Modeli

Araştırma modeli, araştırma problemleri ve alt dallarından meydana gelmiştir.

Tablo 1 Araştırma Sorusu Modeli

D. TEZİN YÖNTEMİ

Bu araştırmanın yöntemi nicel, tür olarak açıklayıcı araştırmadır. Tezin araştırma kısmında veriler yüz yüze görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır.

D. 1.Tezin Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Siirt ilinde yaşayan 18 yaş üstü Suriyeli göçmenler oluşturmaktadır. Siirt İl Göç İdaresi verilerine dayanarak elde ettiğimiz bilgiye göre Siirt'te yaşayan Suriyeli göçmen sayısı 4681 kişi olup bunların 2703'ü 18 yaş ve üstü bireylerden oluşmaktadır. Bu

kapsamda evrenin % 11'i örneklem gurubu olarak ele alınmıştır. Örneklem gurubumuz 299 kişiden oluşmaktadır. Hazırlanan anket sorularının güvenilirlik ve geçerliliğini test etmek adına örneklem grubumuza dahil bireylerle anket formları doldurulmuştur. Elde edilen sonuçlar kapsamında gerekli düzenlemeler yapılarak anket formu son haline getirilmiştir. Araştırma Siirt'in 15 mahallesinde, Arapça ve Kürtçe dillerini bilen kişiler eşliğinde günde ortalama 13 kişiyle görüşülerek, toplamada 23 günde (% 63,4) 189'u erkek (% 36,6) 110'u kadın toplamda 299 kişiye anket uygulanarak tamamlanmıştır. Yalnız verilerinin sağlıklı olmadığı düşünülen 7 anket formu SPSS programına alınmamış olup değerlendirme dışı bırakılmıştır. Araştırma verileri SPSS paket programı ile değerlendirilerek frekans analizleri yapılmış ve sonuçlar değerlendirilmiştir. Ayrıca ki kare analizleri ile değişkenler arasında ilişki olup olmadığı test edilmiştir.

Araştırmada örneklem grubu basit tesadüfü örnekleme tekniğiyle seçilmiştir. Bu tercihin nedeni göçmenlerin kentin belirli bölgelerinde değil tamamına dağıldıklarından dolayıdır.

D. 2.Araştırmanın Sınırlılıkları

Tezin araştırma sınırları Türkiye'nin her kentine yerleşen Suriyelilerden yalnızca Siirt'te yaşayanlarla sınırlandırılmıştır.

Ayrıca kültürel adaptasyon konusu her ne kadar toplumun tüm kesimlerini kapsıyor olsa da en az yetişkinler kadar önemli olan 18 yaş altındaki çocuklar bu araştırmaya hem zaman hem de konunun içeriği bakımından dâhil edilmemiş, yetişkinlerle sınırlandırılmıştır.

Zamansal olarak yalnızca 2011-2018 yılları arasında; o anda Siirt'te yerleşik konumda ikamet eden Suriyelilerle sınırlandırılmıştır.

BÖLÜM 2 KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Kavramsal Çerçeve

Göç Kavramı

Toplumsal bir olay olan göç olgusu; sosyologlar, antropologlar, tarihçiler, iktisatçılar, ekonomistler ve daha birçok bilimsel faaliyet yürüten kişiler tarafından farklı açılardan tanımlanmıştır. Bu yüzden çok sayıda tanımlama mevcut olup bu tanımlamaların önemli ortak noktalarından birisi; bir grup insan veya kişinin içinde yaşadığı fiziksel, ortamdan kopup başka bir coğrafyaya yerleşmesidir. Türk Dil Kurumu (TDK) Türkçe Sözlüğündeki tanımına göre göç; ekonomik, toplumsal veya siyasi sebeplerle bireyler ile toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2018). Başka bir deyişle göç, coğrafik olarak yer değiştirme sürecinin ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasi yönleriyle toplum yapısında oluşturduğu değişimle oluşan nüfus hareketidir (İnan, 2004, s. 11). Göç kavramını daha geniş bir perspektifle ele aldığımızda; mekânsal olarak bir yerden başka bir yere yapılan, sosyo-kültürel, politik ve bireysel dinamiklerden etkilenen, kısa-orta ve uzun vadeli olabilen bu eylemin, geriye dönüş planlı veya sürekli yerleşim hedefi güden bir yer değiştirme hareketi olduğu anlaşılmaktadır (Yalçın, 2004, s. 12-13).

Yapılan tanımlardan anlaşılacağı gibi göç kavramı kişilerin, grupların ve toplumların yaşamında; sosyal, siyasal, ekonomik, psikolojik ve kültürel anlamada; olumlu/olumsuz değişimlere neden olabilmektedir. Bu bağlamada göç, tarih boyunca insanoğlunun dinamik varlığı ve sonsuz talep ve ihtiyaçlarının tetikleyici güdümünde ortaya çıkan sosyal bir hakikattir (Türkiye ve Göç).

.

Göç Türleri

Göç olgusu insanların içinde bulundukları duruma göre farklı göç türlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur ve bu dinamik yapının gelişimi hâlâ devam etmektedir (Akıncı, Nergiz, & Gedik, 2015, s. 62). Tarihsel süreçte yaşanan bütün göçler her ne kadar bazı ortak nedenlerle yapılmış olsa da göç olgusu kendi içerisinde çeşitli başlıklar altında gruplandırılmıştır.

Petersen bireysel ve sınıfsal farklılıkları da gözeterek, dört göç tipi oluşturmuştur. Göçün dört şekli olduğunu savunmaktadır (Petersen; aktaran Yalçın, 2004: s. 34-35).

İlkel Göç

Bu göç tipinde insanlar, doğal ve ekolojik afetlerin zorlayıcı etkisi karşısında çaresiz kalmaları sonucu göç ederler. İlkel göçlerde dikkat çeken bir nokta, endüstrileşme öncesi muhafazakâr toplumlarda görülmesidir. Buna göre göç etmek zorunda kalan topluluk, öncelikle eski yaşadığı çevreye benzer bir yerleşme yeri bulana kadar göç hareketliliği devam edecektir. Örneğin tarım ve hayvancılıkla geçinen bir topluluk, yaşadığı çevreden ayrılmak zorunda kaldığında tarıma ve hayvancılığa uygun bir yer buluncaya kadar göç yolculuğuna devam eder.

Zorunlu Göç

Zorlamayla yapılan göçlerde itici faktör sosyal yapı veya kurumlardır. Bu göç tipi kendi içinde iki gruba ayrılabilir. Birinci grupta, göçe tabi topluluk göç etme konusunda az da olsa kontrolü elinde bulundururken ikinci grupta bu kontrol, tamamen topluluğun elinden alınmıştır. Bu göç tipine örnek verilecek olursak; Nazi Almanya'sının İlk döneminde uygulanan politikalarda Yahudiler, göçe özendirilmek istenmiş, sonrasında ise zorla, hayvan taşınan trenlere doldurularak toplama kamplarına taşınmışlardır. İlk grupta yer alan göçerlerin yaşam tarzları gittikleri yerde fazla değişmezken, ikinci grupta yer alan zorla yer değiştirilmiş göçerlerin yaşam stilleri dramatik olarak değişmiştir.

Gönüllü Göç

Petersen'in gruplandırdığı ilkel ve zorlama göç tipinde bireysel durumlar göç etmede etken değilken, serbest göçte bu durum değişmekte ve göçerler göç etme kararlarını kendileri vermektedir. Serbest göçte belirleyici faktör, bireylerin kendi hür iradesiyle aldığı göç

kararıdır. Alınan göç kararı da göçle sonuçlandığında serbest göç hareketi ortaya çıkar. Bu göç tipinde yaşlılara göre gençler, evlilere göre bekârların daha çok göç eder. Göç edenler daha çok, macera, yeni kültürler tanıma, eğitim, sağlık vb. nedenlerle göç ederler.

Kitlesel Göçler

Kitlesel göçler serbest göçlerin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Serbest göç sonucunda göç sürecinde bulunan bireyin kaynak ülkedeki diğer kişilerle çeşitli bağlantılar kurmasıyla hedef ülkeye göç edenlerin sayısında artış yaşanmasıyla çekici etkenlerin daha iyi anlaşılmasıyla göç kitlesel bir boyut kazanır. Türkiye'den Batı Avrupa ülkelerine yaşanan bireysel göç sonucunda kısa süre zarfında göç kitleselleşmiştir. Her dönemde yaşanan kitlesel göçlerin oluşmasında öncü grupların rolü etkili olmuştur.

İncelenen dört göç türünde göçlerin ele alınma şekli ikili bir ayrıma gidilerek genellikle gönüllü veya zorla yapıldığı şeklinde anlaşılmıştır.

İrade Esasına Göre Göçler: Ficther'in de belirttiği gibi bu göç tipi gönüllü ve zorunlu göç olmak üzere iki gruba ayrılır. Gönüllü göçte göç sürecinin öznesi olan birey veya grupta göç kararı tamamen özgür iradeye bağlı olarak gerçekleşirken, zorunlu göçte ise bunun tam tersidir özgür irade söz konusu değildir. Zorunlu göçler de kendi içinde iki gruba ayrılır. Birinci grupta resmi otoritenin gözetimi ve kontrolünde gerçekleşen göçlerdir. İkinci grupta zorunlu göçler, baskı, şiddet ve tehditten kurtulmak amacıyla yer değiştirmeleridir. Zorunlu göçlerin daha çok bir ülkenin içinde bulunduğu siyasi kararsızlık, savaş ve yoğun terör olaylarından kaynaklandığı bilinen bir gerçektir (Ficther; aktaran Yalçın, 2004: s. 17).

Göçün Yoğunluğu Esasına Göre Göçler: Bu göç tipi de iki grupta incelenebilir. Bunlar kitlesel göçler ve bireysel göç şeklindedir. Göçler çoğu zaman bireysel şekilde başlayıp daha sonra göçü başlatanların yaşadığı duruma göre kitleselleşir veya kitleselleşme noktasına varamaz. Göçün yoğunlaşarak devam etmesinin ön koşulu, gidilen yerdeki fırsatların çokluğu ve öncü bireylerin göçü artırıcı yönde eski yaşadıkları yerde akraba ve arkadaşlarıyla iletişim kurmalarına bağlıdır. Bunun sonucunda yoğunluğu kısa bir süre sıçramalar gösterebilir. Bunun en iyi örneği 1960'lı yılların başında çok az sayıda insanla başlayan Türkiye'den dışa göçün kitleselleşerek günümüzde milyonları bulmasıdır (Yalçın, 2004, s. 17-18).

Ülke Sınırları Esasına Göre Göçler: Bu göç tipi iç ve dış göç olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır. İç göçler ülke sınırları içerisinde kalmak şartıyla bölge, kent, kasaba ve köy gibi bir yerden diğerine yerleşmek amacıyla yapılan nüfus hareketleridir. İç göçler, kırdan kıra, kentten kente, kırdan kente veya kentten kıra şeklinde dört gruba ayrılabilir. Dış göçler ise bulunulan ülke sınırlarını aşarak başka ülkenin sınırı içine yapılan göç hareketidir. Bu göçler belli bir süre veya devamlı kalmak üzere çalışma vb. amaçlarla yapılır (Üner; aktaran Yalçın, 2004: s. 19).

Yerleşme Süresi Esasına Göre Yapılan Göçler: Bu göç tipi iki gruba ayrılmaktadır. Birinci grupta göç eden kişiler gideceği yerde sürekli ikamet etmek amacıyla göçü gerçekleştirirken, ikinci gruptakiler ise göç edecekleri yede belli süre kalarak gerçekleştirildiği göçlerdir. Geçici göçlerde dikkat çeken ortak yön, gidilmesi gereken yerde ne kadar kalınacağının az çok önceden biliniyor olmasıdır. Örneğin; öğrencilerin başka kentlere eğitim için gitmesi, askerlik için yer değiştirme. Bu göç tipinin sebepleri, ekonomik ya da tamamen bireyseldir (Yalçın, 2004, s. 20).

Türkiye'de Göç

Türkiye göç hareketleri konusunda hem tarihsel hem de günümüzde göç veren ülke olmasının yanında göç alan önemli bir hedef ülke konumundadır (Şeker & Erdal, 2010). Türkiye'nin coğrafi özellikleri, stratejik konumu, kültürel çeşitliliğe sahip olması ve ayrıca bölgede ekonomik ve gelişmişlik düzeyinin istikrarlı bir şekilde seyretmesi nedeniyle yoğun göç almasında önemli bir etkendir.

Türkiye'de yaşanan göç sürecini, tarihsel-dönemsel bir şekilde sınıflandırmak mümkündür: 1900 ve 1960 arası dönem, savaş nedeniyle yaşanan toplu zorunlu göçler yaşanmıştır. Ve savaş sonrası dönemde devletler arasında yapılan mübadele antlaşmasıyla azınlıkların ve birtakım gayrimüslimlerin, Türkiye'den göçü söz konusu olmuştur. Bu dönemde gerek bireysel gerek çeşitli kamu kurumların başka ülkeler personel göndermesi sonucu göç yaşanmıştır. 1960-1970 yılları arasında çeşitli ülkelerle yapılan karşılıklı işçi değişimi yoluyla birçok işçi gurubunun göç ettiği bir dönemdir. Özetle 20 yıllık bu dönemin ikinci yarısı göç edilecek yerlerin çeşitlenmesine karşılık, daha önce Avrupa'dan talep edilen işçi göçmen talebinde azalmanın yaşandığı bir evredir. 1970'ler ve 1980'ler, dünyada enerji krizinin yaşanmasıyla göçmen işçi talebi durmuştur. Bu şekilde göçün önü kesilmeye çalışılırken, göç etmek isteyenler başka arayışlara girerek başka yollarla göç etme eylemini

gerçekleştirdikleri bir dönemdir. Bu dönemde yaşanan diğer bir durum Türkiye'de yaşanan askeri darbe göç hareketlerini önemli ölçüde etkileyen bir faktördür. Aynı dönemde Almanya hükümeti uyguladığı politikalarla göçmenlerin geri dönmesi için birçok teşvik edici uygulamaya imza atmış böylece birçok göçmen ülkelerine görü dönmüştür. 1980'li yıllar ve 2000'li yılların başı, (Sirkeci & Yüceşahin, 2014, s. 3-4). Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu bölgesinde yoğun şekilde yaşanan terör sorununun bir sonucu olarak da büyük göç hareketleri yaşanmıştır. Yine aynı nedenle bölgede şiddetli çatışmalar yaşanmış ve güvenlik gerekçesi ile birçok köy ve köy altı yerleşim birimi boşaltılmıştır (Durugönül, 1997, s. 97).

Türkiye uzun yıllardan beri farklı göç akımlarına maruz kalmış, milyonlarca göçmene geçici veya kalıcı ev sahipliği yapmıştır. Bu göç akımlarının büyük kısmını zorunlu olarak ülkesini terk eden kitleler oluşturmuştur. Son 30 yılda Türkiye, Afganistan, Kuzey Irak, Filistin, Bosna-Hersek, Kosova, Makedonya gibi ülkelerden gelen kitlelere geçici koruma sağlamıştır (Sirkeci & Yüceşahin, 2014, s. 13). Bu göçler sonrasında ülkenin soyo-ekonomik, sosyo-kültürel yapısında değişimler meydana gelmiş, bu nedenle ülkenin göç politikalarında uluslararası antlaşmalara uygun ve günümüz ihtiyaçlarına cevap veren kapsayıcı çalışmalar; İçişleri Bakanlığına bağlı Göç idaresi Genel Müdürlüğünün kurulması ve Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununda yapılan geçici koruma statüsü gibi somut adımlar atılmıştır.

Türkiye'nin bulunduğu coğrafyada 1970'li yıllardan itibaren büyük çatışmalar ve karışıklıklar nedeniyle çok sayıda insan korunmak için Türkiye'ye sığınmıştır. Sığınanlar arasında Afganlı, İranlı, Iraklı Kürtler, Bulgaristanlı Türkler, Boşnaklar, Lübnanlılar ve son olarak Suriye kökenli çok sayıda insan bulunmaktadır. Bu bağlamda Türkiye'ye yapılan göçü tarihsel olarak beş kategoride sınıflandırılabilir:

1) 1910'lardan itibaren Türk ve/veya Müslüman nüfusların eski Osmanlı ülkelerinden Türkiye'ye zorunlu göçü,

2) 1970'lerden itibaren, özellikle yakın bölge ülkelerinde yaşanan şiddetli çatışmalardan kaynaklı zorunlu göçler,

3) 1960'lardan itibaren Bulgaristan ve Kıbrıs gibi yakın komşu ülkelerden Türklerin zorunlu göçü,

4) 1980'lerden itibaren geri dönüş göçleri de dahil- yurtdışındaki Türkiyelilerin ve onların ailelerinin Türkiye'ye göçü,

5) 1990'lar itibariyle -transit göç dâhil Türkiye'ye yabancı doğumluların ve yabancı ülke vatandaşlarının göçü (Sirkeci & Yüceşahin, 2014, s. 5).

Benzer bir süreç, Suriye iç savaşı sonrasında da yaşanmaktadır. İç savaşın başlangıcından beri milyonlarca Suriyeli, ülkesini terk etmek zorunda kalmıştır. Avrupa komisyonu, Avrupa sivil koruma ve insani yardımın 06. 04. 2018 tarihli verisine göre; Türkiye'de Suriyeliler, Iraklılar, Afganlar, İranlılar, Somalililer ve diğer ülkeler olmak üzere yaklaşık 3. 9 milyon kayıtlı mülteci yaşamaktadır (Avrupa Komisyonu Avrupa Sivil Koruma ve İnsani Yardım, 2018).

Mülteci

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair sözleşmesinin 61. Maddesine göre, Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle;

> Irkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiyestatü belirleme işlemleri sonrasında **mülteci** (*refugee*) statüsü verilir (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013).

Şartlı Mülteci

Yabancılar ve Uluslar Arası Koruma Kanununun 62. maddesine göre;

> Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında **şartlı mülteci** (conditional refugee) statüsü verilir.

Şartlı mülteci kimliğini kazanan kimse üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, Türkiye'de kalmasına izin verilir (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013).

Geçici koruma

Geçici koruma (Md. 91) (***temporaryprotection***): Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancıların, Türkiye'ye kabulü, Türkiye'de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye'den çıkışlarında yapılacak işlemler, kitlesel

hareketlere karşı alınacak tedbirlerle ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon, merkez ve taşrada görev alacak kurum ve kuruluşların görev ve yetkilerinin belirlenmesi, Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013).

Geçici koruma, kitlesel akın olaylarında acil çözümler bulmak üzere geliştirilen bir koruma biçimidir. Devletlerin geri göndermeme yükümlülükleri çerçevesinde kitleler halinde ülke sınırlarına ulaşan kişilere, bireysel statü belirleme işlemleri ile vakit kaybetmeden, uygulanan pratik ve tamamlayıcı bir çözüm yoludur (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü).

Ülkemizde geçici korumayı 04. 04. 2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 91'inci maddesi ve bu maddeye dayanılarak çıkarılan 13. 10. 2014 tarihli ve 2014/6883 sayılı Geçici Koruma Yönetmeliği çerçevesinde sağlamaktadır (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü).

Türkiye, açık sınır politikası ile ülke topraklarına kabul, geri göndermeme ilkesi ve gelen kişilerin temel ve acil ihtiyaçlarının karşılanması unsurları ile geçici korumanın üç temel unsurunu yerine getirerek Suriyeli göçmenlere geçici koruma sağlamaktadır.

2.2.Kuramsal Çerçeve

Göçle İlgili Kuramlar

Günümüzde Göç hareketlerini tanımlayabilecek kapsamlı bir kuram yoktur. Bu sebeple toplumbilimciler, göç hareketlerini tanımlayabilecek farklı kavramlar ve varsayımlar kullanarak çeşitli kuramsal modeller geliştirmektedirler (Güllüpınar, 2012, s. 54). Göçle ilgili teoriler incelendiğinde, farklı yaklaşımların konuyu farklı yönlerle ele aldığı görülmektedir (Yalçın, 2004, s. 56). Kimi kuramlara baktığımızda göçün bazı yönlerini güçlü bir şekilde açıklarken, diğerle kısımlarını anlatmakta zayıf kaldığını görmekteyiz bu yüzden göç kuramlarının birbirlerine üstünlükler yoktur yani birini diğerine tercih edemeyiz hepsinin kendi içlerinde güçlü yanlara sahip olduğu gibi eleştirilebilecek zayıf yanlara da sahiptir. Bu durumu özetlemek gerekirse "*tek başına hiçbir neden insanların neden kendi ülkelerinden ayrılıp başka bir ülkeye yerleşmeye karar verdiklerini tatminkâr bir şekilde açıklayamaz*" (Castles & J. Miller, 2008, s. 39).

Merkez Çevre Kuramı

Bağımlılık Okulu olarak da adlandırılan Merkez Çevre kuramı, Samir Amin, Immanuel Wallerstein, Andre Gunder Frank öncülüğünde bir çok düşünür tarafından geliştirilmiştir. Bu kuram, birbirlerine temelde ekonomik olarak bağlı olan, merkez ve çevre olarak birbirinden ayrılan ülkeleri temsil etmektedir. Bu kuram çerçevesinde çevre olarak adlandırılan ülkeler, merkez ülkeler için vazgeçilemeyecek ve merkez ülkelerin sürekli kapitalist gelişimi perspektifinde ihtiyaç duyulan bir konumdadırlar. Meydana çıkan bu ihtiyaç, aslında bağımlılık zincirini oluşturan iktidar mekanizmasının temel gereksinimidir (Çağlayan, 2006, s. 78-80). Çevre ülkelerin merkez ülkelere bağlı olmasının çeşitli zorunlu nedenleri bulunmaktadır. Bu ülkeler artan nüfus, buna bağlı olarak istihdam sorunu, ekonomik altyapı gibi sorunlarının çözümünü merkez ülkelerle olan ilişkileri sonucunda çözüleceğine inanmaktadır. Diğer bir neden ise, ellerindeki hammaddeyi işletecek donanımda alt yapıya sahip olmamalarıdır. Bu nedenle merkez ülkeler ellerindeki hammaddeyi ucuza alıp işledikten sonra üretilen malları çevre ülkelere pahalı bir şekilde satmaktadır. Ayrıca çevre ülkelerden merkez ülkelere giden niteliksiz insanların kalifiyeli olarak yurda dönecekleri inancı gerçekçi görünmemektedir. Örneğin, Türkiye'nin umutlarından birisi olan, dışarıya giden niteliksiz iş gücünün yurtdışında yarı nitelikli ya da nitelikli iş gücü olduktan sonra yurda dönecekleri düşüncesi tam bir fiyaskoyla sonuçlanmıştır. Kısacası merkez ve çevre ülkeleri arasındaki ilişki kapitalist sisteme hizmet ederek merkez konumundaki ülkelerin çıkarı doğrultusunda batı dışı ülkeleri sömürmektedir. Sömürü ilişkisine tarihsel bir gözle bakıldığında gelişmiş kapitalist ülkelerin işgallerle ve kolonileştirmelerle başlatmış olduğu bu sistem günümüz koşullarına uygun küreselleşme, demokrasi yerleştirme, terörle mücadele vb. isimler altında sürdürmektedirler (Yalçın, 2004, s. 35-38).

Wallerstein merkez çevre kuramında ifade edilen merkez çevre ülke özelliklerine uymayan özelliklere sahip ülkelerin nasıl sınıflandırılacağı sorununa çözüm olarak yeni bir teorik açılım geliştirip dünyayı merkez, çevre ve yarı çevre olmak üzere üçlü bir sınıflamaya ayırmıştır. Wallerstein geliştirmiş olduğu teoriye dünya sistemleri adını vermektedir. Dünya sistemleri teorisi Yarı çevre olarak adlandırılan ülkelerin merkez ülkeler arasına girme ve çevre ülke haline gelmeme çabası onları diğerlerinden ayıran önemli bir özelliktir. Günümüzde Brezilya Güney Afrika gibi ülkeler örnek vermektedir. Burada, yarı-çevre ülkeler çevre ülkelerden farklıymış gibi görülse de bu farklılık sadece isimle

sınırlı kalabilmiştir, çünkü merkez tarafından sömürülme söz konusu olduğunda yarı çevrenin de en az çevre ülkeler kadar sömürüden pay alacağı savunulmaktadır. Yani, merkez ülkeler çıkarları söz konusu olduğunda çevre ve yarı çevre ayrımına gitmeden sömürü işine devam eder (Yalçın, 2004, s. 38-39).

Merkez çevre kuramı öncelikle olarak kapitalist sistemdeki ekonomik çıkar ilişkileri üzerine kuruludur. Gelişmiş ülkeler çevre veya yarı çevre ülkelerini, ucuz işgücü, ucuz hammadde, üretilen malların satılacağı pazar yeri olarak görmektedir. Gelişmemiş çevre ülkeler bu sömürülmenin farkında olmasına rağmen var olan bağımlı ilişkilerin kendilerini geliştirebileceği umuduyla gönüllü veya gönülsüz bir şekilde sürdürmek durumunda kalmaktadır.

Göç Sistemleri Kuramı:

Göç sistemleri kuramı, ekonomik ve politik temelli olarak uluslararası ilişkiler çerçevesinde oluşturulmuştur. Birden fazla ülkenin karşılıklı olarak göçmen değişimiyle bir göç sistemi ve ilişkiler zinciri oluşturmaktadır. İlişki halinde olan ülkeler için mesafe sorunu olmayıp coğrafi olarak birbirine yakın ülkeler olabildiği gibi birbirinden uzak ülkeler arasında da olabilir (Çağlayan, 2006, s. 82). Oluşturulan ilişkiler tarihsel bağlar, kitle kültür bağları, etnik benzerlik veya ailesel ağlar olarak düşünülebilir.

Göç sitemleri teorisi göç veren ve alan ülkelerin arasında daha önce var olan sömürgecilik, siyasal etkileşim, ticaret, yatırım ve kültürel bağlara dayanan bağlantılar üzerinden ortaya çıktığını ileri sürer. Bu nedenle 19. Yüzyılda Amerika'nın doğu tarafına doğru genişlemesi, kendisine sınır komşu olan Meksika'dan göç alması ayrıca 20. Yüzyılda Amerikalı şirketlerin işçi ihtiyacından dolayı Meksika'dan işçi talebinde bulunmasına dayanır. İngiltere'de bulunan Bangladeş ve Hint kökenli göçmenlerin göç nedenlerinin büyük bir kısmı İngiltere'nin zamanında Hint coğrafyasında yaptığı sömürgeci faaliyetleriyle yakından ilişkilidir (Castles & J. Miller, 2008, s. 36).

Göç sistemleri kuramına göre göç alan ve göç veren ülkeler arasındaki ilişkisi birtakım ilişkilere dayanmaktadır, bu ilişkiler genellikle mikro ve makro ilişkiler şeklinde ifade edilir. Makro ve mikro yapılar 'aracı yapılar' denen bir takım mekanizmalarla birbiriyle bağlantılıdır. Örneğin, seyahat acenteleri, iş bulma ve işçi çalıştırma örgütleri, hukuki danışmanlık yapan bürolar, insan kaçakçıları vb. kişi ve yapılar aracı yapılar olarak adlandırılır. Bu aracı yapıların bir araya gelmesiyle göç endüstrisi ortaya çıkmaktadır.

Makro yapılar, göç veren ve göç alan ülkeler arasındaki göçmenlerin yerleştirilmesi ve koordinasyonu için düzenlenen kanunları ve yapıları, küresel dünyanın ekonomik politikasını, durumunu ve deneyimlerini içeren büyük kuramsal yapıları ifade ederken; mikro yapılar ise makro yapılara göre daha küçük olup göç sürecinin başlaması ve devam etmesi aşamasında alınan ve uygulanan kişisel faktörlerden oluşur. Mikro yapılara örnek olarak göç etmek için; yolculuk organizasyonu, iş bulma, yeni çevreye uyum, kültürel ve sosyal sermaye verilebilir (Güllüpınar, 2012, s. 77-78). 'Ara yapılar' kavramı belirli bireyler, gruplar ve siyasal ya da ekonomik kurumlarla göçmenler arasında aracılık rolünü üstlenebilir (Castles & J. Miller, 2008, s. 39).

Göçmenler için aile ve cemaat hayati bir öneme sahiptir. Göçün gerçekleşmesinde ailenin sosyo-kültürel ve ekonomik sermayesi önemli bir rol oynar. Tipik bir göç zinciri, genç bir öncünün dışsal bir faktör (emek veya asker talebi gibi) etkisinin göçle sonuçlanmasıyla başlar. Bu hareket ortaya çıktıktan sonra göçmemler 'işlek yolları' kullanır aile ve benzer köken ağlarından olan; çalışma, resmi işleri halledilmesi, kalacak yer gibi problemlerin çözülmesinde yardımcı olur. Başlayan göç süreci başka desteğe ihtiyaç duymaksızın kendi içerisinde oluşan sosyal ağ mekanizmasıyla süreklilik kazanır (Castles & J. Miller, 2008, s. 38).

Göç sitemleri kuramı birkaç ilginç varsayımı içermektedir.

a. Göç sisteminde yer ala ülkeler coğrafi açıdan yakın olmak zorunda değildir, çünkü bu konudaki fiziki yakınlıktan siyasal ve ekonomik ilişkiler söz konusudur. Yakınlık, bu göç hareketlerini artırmadığı gibi uzaklık da onlara engel teşkil etmemektedir.

b. Çok kutuplu sistemler de söz konusu olabilir, bu noktada dağınık halde bulunan bir kısım merkez ülkeler birbiri ile örtüşen gönderen ülkelerin göçmenlerini kabul etmektedir.

c. Bazı ülkeler birden çok sisteme mensup olabilir, ancak uygulamada çoğulcu üyelik daha çok gönderen devletlerde görülmektedir (Unat, 2002, s. 38).

İlişkiler Ağı (Network) Kuramı

İlişkiler ağı kuramı herhangi bir yere olan göç akımının devam etmesinde, bizzat göç eden grupların gittikleri yerlerde oluşturdukları ağların etkisi üzerine yoğunlaşmaktadır. Teorinin daha işin başında belirttiği şey, gidilen yerlerde göçmenler tarafından oluşturulan bu ağların her türden sosyal değişkenlere dayalı olabileceğidir (Yalçın, 2004, s. 49). Bir göçmen ağını öyle çok üst düzey örgütlenmesi gerekli değildir. Göçmen ağları

kendiliğinde ortaya çıktığı için herhangi bir forma dayanabilir. "*Göçmen ilişkileri ağı kuramı iç göçlerden daha çok ulus ötesi (**transnational**) göç hareketlerini aydınlatmakta daha yararlıdır*" (Unat, 2002, s. 40).

> Wilpert'e göre ağ teorisi ve göçmen ağı şu şekilde çalışmaktadır. "Öncü göçmenler öncelikle göç veren ve alan toplumları birbirine bağlayan bir altyapı oluştururlar ve bu bağlantı göç veren toplumdaki diğer bireylere göçme olanağı sağlar. Yeni göç dalgaları, kurulmuş bu ağı harekete geçirir ve sonradan göç edenler ilk gelenlerin tecrübelerinden yararlanırlar. Zamanla göç kendi kendini devam ettiren bir hâl alır" (Wilpert; aktaran Yalçın, 2004, s. 50).

Teoriye geniş bir perspektiften bakıldığında, göçmen ağlarının bir takım olumlu ve olumsuz etkileri olduğu anlaşılmaktadır. Bu etkiler psikolojik, sosyo-ekonomik, ve kültürel bağlamda düşünülebilir.

Kuramın göçe bakış açısı göçmen ağlarının altı önemli işlevi yerine getirdiği şeklindedir (Gurak ve Cases; aktaran Yalçın, 2004, s. 51-52).

1. Göçmenleri, göçün verdiği rahatsızlıktan ve masraflardan önemli ölçüde rahatlatırlar.
2. Göçmeleri, göçmenleri içine girdikleri toplumdan yalıtırlar ve onların kendi yurtlarıyla ilişkilerinin devamını sağlarlar.
3. Göçün başlangıcını ve hedef yerini etkileyerek önemli ölçüde kimlerin göçeceğini belirlerler.
4. Göçmenlerin gittikleri yerlerde uyumları için kolaylık sağlarlar.
5. Kendi anayurtlarındaki potansiyel göçmenler ve ağa yeni katılanlar için yabancı toplumdaki fırsatlar ve resmi yapılanmalar hakkında haber kanalları gibi hizmet verirler.
6. Göçün hızını ve büyüklüğünü önemli oranda belirlerler.

Gideceği ülke veya kentte kendisine yardımcı olacak akraba veya tanıdıklar olduğunu bilen bir göçmen ile bu konuda yardım edecek kimsesi olmayan göçmen arasında ciddi farklar bulunmaktadır. Bu anlamda, hedef kente veya ülkeye ilk giden öncü göçmenler, göçün en büyük sıkıntısını yaşarken daha sonra gelenler oluşan ağlar sayesinde böyle bir durumla karşı karşıya gelmemektedir. Sınır dışına yapılan göçlerde eğer göçmen ilk kez göç eylemine bulunuyorsa yaşayacakları ciddi sıkıntıların başında dil problemi olacaktır. Çünkü göçmenlerin yabancı toplumla ilişki kurup, yerleşme, iş bulma ve kendilerini bekleyen olanaklardan haberdar olabilme sürecini dil bilmeyle doğrudan ilişkilidir. Fakat söz konusu sıkıntılar öncü grup içindir (Yalçın, 2004, s. 52).

Ağın göçmenlerin sosyo-kültürel adaptasyonu üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri olduğu anlaşılmaktadır. Göçmenlerin oluşturdukları ağlar yeni göç eden göçmenlerin sosyal

adaptasyon süreçlerini kolaylaştırmaktadır (Çağlayan, 2006, s. 86); fakat bazı durumlarda göçmen ağı çok güçlü ekonomik bir yapılanma sergileyebilir ve kendi üyelerine iş imkânlarını kendisi yaratabilir. Bu ise yeni gelen göçmenlerin yabancı topluma karışmadan kendi benzerleri arasında çalışacağı ve onlarla birlikte zaman geçireceği anlamına gelir. Bu durum, birçok göçmenin dil ve kültür olarak içinde yaşadıkları ülkenin toplumuyla ilişkilerinin sınırlanmasına sebebiyet verecektir (Yalçın, 2004, s. 53-54). Bu bağlamda düşünüldüğünde çoğu göçmen zorunlu olmadıkça yaşamlarını kendi grupları içinde sürdüreceklerinden, yabancı toplumla ilişkileri zayıf ve o toplumla bütünleşmeleri daha zor olacakken sosyo-kültürel manada sağlıklı bir adaptasyon süreci gerçekleşmeyecektir.

Göç ve Kültürel Adaptasyon

Göç insanlık tarihi kadar eskiye dayanan bir olgudur. Bu yüzden göç; toplumların hayatında ve devletlerin yapısında önemli değişimler meydana getirmektedir. Göçe neden olan doğal afetler, çeşitli felaketler, iç çatışmalar, savaşlar gibi faktörler bulunmaktadır.

Göç sürecinde olduğu gibi göç sonrasında da göçmenlerin karşılaştığı çeşitli problemler bulunmaktadır. Özellikle yabancı bir ülkeye yapılan göçlerde göçmenler, kültürel adaptasyon sorunuyla karşı karşıya kalmaktadır.

Kültürel Adaptasyon

"*Kültür, bilgiyi, sanatı, ahlakı, hukuku örf ve adetleri kapsadığı gibi insanın toplumun bir üyesi olması dolayısı ile kazandığı diğer bütün kabiliyet ve alışkanlıkları da içine alan bir bütündür*" (Erkal, Baloğlu, & Baloğlu, 1997, s. 127). "*Kültür, insan yapısıdır ve insanın yaptığı her şey kültürün bir parçasıdır. İnsan üreticidir, yaratıcıdır ve tüm sosyo-kültürel sistem, insanın ürünüdür. Bu bağlamda tüm grup yaşamının ve tüm toplumun birer kültürel ürün olduğu söylenebilir*" (Fichter, 1996, s. 131). Adaptasyon ya da öz Türkçesiyle 'uyum' kavramı değişim düşüncesine ve değişimle sonuçlanan durumlara işaret etmekte olup, değişim sürecini ya da değişim sürecinin sonuçlarını işaret edip etmemesine bağlı olarak hem dinamik hem de statik bir kavramdır. Kavram, genellikle bir durumdan diğerine geçmeyi kastetmektedir. Adaptasyon konusunda Philip'in tanımı üzerinde genel bir görüş birliği vardır. Philip'e göre adaptasyon, bireyin yerel gelenek ve adetlere uyum sağlamak için davranışlarını değiştirmesidir (Karaeminoğulları, Doğan, & Bozkurt, 2009, s. 332-333).

Göç Olgusu ve Kültürel Adaptasyon

Bireylerin ya da toplulukların yaşadıkları çevrenin kültürüne uyum sağlaması, içinde hayatlarını sürdürdükleri toplumların kültürel anlamda, doğal ve toplumsal çevresiyle kaynaşmasına kültürel adaptasyon denir. Karaeminoğulları'nın ifadesine göre, "*Başka bir kültürdeki yaşama uyum sağlama veya başka bir kültürün üyeleriyle ilişki kurma yeteneği olarak ifade edilmektedir*" (Karaeminoğulları, Doğan, & Bozkurt, 2009, s. 333). Diğer canlılarda olduğu gibi insanlar da bir takım nedenlerden dolayı değişen doğal ve toplumsal çevreye uymak zorunda hissettiği dönemler bulunmaktadır. İnsanların yaşadığı önemli toplumsal olaylardan birisi göçtür. Göç süreci beraberinde toplumsal uyum ya da kültürel uyum gibi süreçlerini meydana getirmektedir. Göçmenler göç ettikleri yeni yerlerde daha önce hiç deney imlemedikleri çok sayıda problem ve farklılıkla karşı karşıya kalırlar. Uzun mesafeli ve ülke sınırları dışına yapılan göçler söz konusu olunca kültürel farklılıklar artmakta bu nedenle yaşanması muhtemel sorunlar derinleşmekte ve uyum sorunları daha görünür hale gelmektedir. Göçle birlikte yeni çevresel koşullara uyum, ekonomik problemler, barınma şartları, yabancı dil sorunu, dini inancı yaşama, gündelik yaşam koşulları ve kültürel farklılıklar bu süreçte önemli sorunların başında gelmektedir. Bahsi geçen sorunların aşılması zorlu ve uzun yıllar hatta yüzyıllarca süren zaman alabilir. Bu sürecin kısa veya uzun sürmesinde genellikle göç eden ve göç alan toplum arasındaki ilişkiler belirleyicidir. Bu durum önemli ölçüde tarafların kültürel yapılarının özellikleriyle yakından ilgilidir. Ayrıca bu süreçte etkili olan diğer bir unsur toplumsal yapıdaki benzerlik ve farklılıklardır. Benzer çevrelerden kopup gelen, konuştuğu dil, inandığı din açısından aynı, benzer kültür ve geleneğe sahip insanlar benzer özelliklere sahip toplumda önemli çevresel ve kültürel uyum noktasında önemli sorunlarla karşılaşmazken, önemli ölçüde farklı kültürel bagaj ve toplumsal özelliklere sahip insanlar yeni yerlerde çeşitli ve önemli sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedir (Orhan & Etlan, 2009, s. 482).

Kültürel Adaptasyonu Kolaylaştıran ve Engelleyen Unsurlar

Kültürden kültüre İnsanların tutum, davranış, duygu, değer ve inançlarında büyük ölçüde çeşitlilik ve farklılık bulunmaktadır. Çoğu kültürde farklı formlarda karşımıza çıkan çalışma, evlilik, dostluk-arkadaşlık, pazarlık ve iletişim gibi davranışın her yönü kültürden kültüre değişir. Bir kültürün üyesi başka bir kültürel ortamda yaşamaya başladığında birçok sıkıntıyla karşılaşabilir. Yemekleri yiyemez, birçok davranışları yapmacık görülür,

genel anlamada davranışları, sıra dışı ve itici birçok hareketi yabancı ve çoğu zaman anlamsız bulunabilir. Bu durum hem yabancı kültürün üyeleri hem de o kültüre yeni giren birey/bireyler için çeşitli problemler yaratır. Ancak farklı kültürlere mensup insanların birçok yönden çok sayıda farklı özellikleri olduğu gibi ortak pek çok özellikleri de bulunmaktadır. Örneğin; hepimiz benzer fiziki özelliklere, ihtiyaçlara ve yeteneklere sahip olup aynı türün üyesiyiz. Farklı dilleri konuşmamızın yanında, hepimiz bir ya da birkaç dili konuşur ve bunları oldukça benzer biçimlerde kullanırız: farklı cinsel alışkanlıklara sahip olmakla birlikte, hepimiz bir aileye sahibiz ve aile kurumunda çocuklarla cinsel temas ve ilişki yasaktır (Gitmez, 1983, s. 425-426). Bu çerçevede yeni kültürel bir ortama giren birey/bireyler için kültürel adaptasyon sürecini olumsuz etkileyecek unsurların olduğu gibi olumlu unsurların da bulunduğunu anlaşılmaktadır.

Göç sürecinde insanlar içinde yaşadıkları fiziksel, sosyal, kültürel ortamdan kopup başka bir coğrafi ve sosyo-kültürel çevreye dâhil olmaktadır (Durugönül, 1997: s. 95). Bu nedenle birçok göç olayında olduğu gibi özellikle dış göç yani ülke sınırlarını aşan göçlerde; insanlar kültürel adaptasyon süreciyle karşı karşıya gelmektedir. Birbirinden ekonomik, etnik, kültürel ve dinsel manada farklılaşabilen yaşam tarzlarına sahip insanlara yönelik algılama ve tanımlama şekilleri, insanların hem zihinsel hem de fiziksel manda çatışmadan bir arada yaşayabilmelerini kolaylaştırabileceği gibi daha da zorlaştırabilir. Bu anlamda, gerek bireysel gerekse toplumsal düzeyde kültürel, etnik, dinsel ve cinsel temellerde ortaya çıkan (Ünal, 2017, s. 630), kültürel farlılıklara dayalı gelişen hayat tarzları birey veya grupların kültürel adaptasyon süreçlerini olumsuz etkileyecek unsurlar haline getirebilir.

Bir kültür içindeki insanlar benzer davranış ve tutumlarda bulunur. Bu tutum ve davranışlar bireylerin yaşama uymada ve yaşamla başa çıkmada önemli bir yer tutmaktadır. Toplum üyeleri bir dereceye kadar belirli değerlere uyacaklarını, davranışları belirli bir biçimde yorumlayacaklarını ve benzerlerini varsayabilmek durumundadır. Bu varsayımlar yaşamı daha da yakınlaştırır ve toplum düzenin devam etmesinde önemli rol oynar. İnsanlar aralarında daha rahat iletişim kurup kolayca etkileşebilir ve başkalarının yaptıklarına doğru anlamlar yükleyebilirler. Bunun aksini düşündüğümüzde, eğer herkes farklı bir dili konuşsaydı, ya da aynı sözcüklere farklı anlamlar yükleseydi, toplumsal etkileşim hemen hemen olanaksız hale gelirdi. Toplumların benzer özellikleri sergilemesinin altında davranış ve inanış benzerliği, benzer köken, yaşantı ve öğrenmeler

yatar (Gitmez, 1983, s. 426-427). Bu durum bize yabancı bir topluma göç eden birey veya grubun kültürel adaptasyon sürecinin zamanla başarıya ulaşabileceğini göstermektedir. Göçmenler için uyma davranışlarının çoğu ülkesinden yabancı bir topluma göç eden kişilerin yeni duruma uyum sağlamaları ve hayatlarını (Apak, 2014, s. 58) daha rahat ve huzurlu geçirme gerekliliğinden doğar.

Göç sonucunda farklı kültürel özelliklere sahip bireylerin etkileşimiyle, kültürel adaptasyon sorunu ortaya çıkabilmektedir. Pek çok açıdan farklı yaşantılara sahip bireyler toplumun tanımlanmasında ön plana çıkan dil, din, gelenek, görenek vb. özellikleriyle aynı mekânda hayatlarını sürdürmek zorunda kalır (Aksoy, 2012, s. 297). Kendi ülkesinden başka bir ülkeye göç eden bireylerin yeni çevreye uyum sağlamaları ve hayatlarına devam edebilmeleri iyi bir adaptasyon süreciyle mümkündür. Kültürel adaptasyon süreci göçmenin köken ülkedeki konumu, göç ettiği yeni toplumdaki konumu ve bu konumları belirleyen değişkenlerin etkisi altındadır. Ayrıca uyum süreci üzerinde kültür, din, dil benzerliği/yakınlığı gibi etmenler önemli etkilerde bulunur. Göçmenler, katıldıkları yeni toplumda çevreleriyle etkileşime girerek kendilerini kabul edilmek için çaba sarf ederler. Çevreyle girilen toplumsal etkileşim sonucunda, ya toplumsal kabul ya da toplumsal dışlanma durumu meydana gelir. Bazı durumlarda yerli halkla göçmenler arasında, anlaşamama, yabancılaşma, sık olmamakla birlikte çatışma ciddi toplumsal problemler yaşanabilmektedir (Poyraz Tacoğlu, Arıkan, & Sağır, 2012, s. 1952).

Göç edenlerin yaşadığı en önemli sorunları: yabancı dil öğrenme problemi, toplumda bir iletişim sorunu yaratmakta hem göç eyleminde bulunan birey hem de göç alan ülkenin toplumu bakımından meşakkatli bir süreç oluşturmaktadır (Şanlıöz, 2016, s. 143). *Dil, her şeyden evvel anlamın kurulduğu kültürel bir unsurdur"* (Chambers, 1994, s. 37). Göçmenlerin dil bilgisi de kültürleşme sürecini etkileyen en önemli faktörlerdendir. Ev sahibi ülkenin dilini bilmek ve kişilerarası iletişim kurmak göçmenlere duygusal açıdan destek sağlamakta ve onların yeni çevrelerini anlamalarını kolaylaştırmaktadır (Şanlıöz, 2016, s. 90). Göçmenlerin sahip olduğu din yeni taşındıkları toplumun dini inancıyla farklıysa bir takım uyum sorunu yaşarlar. Dinin toplumsal uyumu güçleştirdiği alanların başında yeme içme alışkanlıkları, evlilikler ve dinî günlerle ilgili ritüeller, gelmektedir (Özmen, 2012). Yine göçmenlerin dini ile yerleştikleri bölgede yaygın olan dinin aynı ya da çeşitli açılardan benzer olması ve bu dinlerin hoşgörü, misafirperverlik gibi değerleri yüceltmesi (Şanlıöz, 2016, s. 90). İki toplum arasında kaynaşma, ortak bilinç yaratır.

"*Ortak bilinç ne kadar değişik ilişkilerde etkisini gösterirse, bireyi topluma bağlayan o kadar çok sayıda bağ yaratmış olur*" (Durkheim, 2014, s. 141). Göç alan ve göç veren toplum aynı veya benzer dini özellikler taşıması göç eden toplumun kültürel adaptasyon sürecini olumlu yönde etkiler. Ev sahibi toplum ile göçmenler arasındaki ırksal ve fiziksel farklılıkların az olması, yerli toplumla yapıcı ilişkiler kurulması ve kentin benimsenmesinde ve yerlilerle ilişki kurulmasında önemli bir işlev gördüğü anlaşılmaktadır. Ayrıca, göçmenlerin kentsel uyumu ve göç ettiği kenti benimsemesi yerli toplumun onlara karşı sergiledikleri tutumla yakından ilgilidir. Göçmenler ile yerli halk arasındaki ilişkiler kültürel adaptasyon sorunlarının çözüm süresini yakından ilgilendirmektedir. Çünkü tarafların kültürel özellikleri birbirine ne kadar yakın ve benzerse kısa veya tam tersi ne kadar uzak ve farklıysa uzun sürede çözülür. Göçmenlerin göç ettikleri kentte özellikle, birbirine hısım ve bir kültür etrafında toplanmış sosyal grup bağlarının mevcudu durumunda mekânın benimsenmesi ve yerli toplumla olumlu ilişkiler kurulmasında önemli bir rol aldığı görülmüştür (Apak, 2014, s. 59).

Kültürel adaptasyon sürecinin olumlu sonuçlarını kısa vadede beklemek yanıltıcı olabilir. Özellikle başka ülkeden gelen göçmenlerin, göç ettikleri toplum arasındaki kültürel adaptasyon süreci kendi içerisinde göç eden ve göç veren her iki toplum kaynaklı kültürel özellikler süreci olumlu/olumsuz etkileyecek unsur bulundurur. Bu çerçevede kültürel adaptasyon sürecin başarıya ulaşması için uzun yıllar gerekecektir.

BÖLÜM 3 TÜRKİYE'DE GÖÇ VE KÜLTÜREL ADAPTASYON

3.1.Göç ve Sosyal Problemler

İnsan sosyal bir varlıktır. Bu yüzden inşaların bir arada yaşaması toplumsallaşmayı meydana getirmektedir. Toplumların söz konusu olduğu yerde kendi varlıklarını sağlıklı bir şekilde sürdürmek için baş etmek zorunda kaldıkları, çeşitli faktörlerin etkisiyle ortaya çıkan; birçok sorun bulunmaktadır. Bu sorunlar arasında dönem ve şartlara göre zaman zaman artan ve azalan sosyal problemler bulunmaktadır. Özellikle insan hareketliliğinden oluşan göç ve göç süreci sonrasında sosyal problemlerin etkisi daha yakıcı olabiliyor

Yaşadığımız çağın önemli toplumsal sorunları; yoksulluk, açlık, eşitsizlik, şiddet ve çeşitli suçlardır. Sosyal problemler zamanla değişmekte ve farklılaşmaktadır ancak geçmişte olduğu gibi bu gün de varlıklarını sürdürmektedir. Bu bağlamda değişim; toplumun ve şartların değişmesi beraberinde sosyal problemlerin farklı biçim ve boyuta bürünmesine neden olur. Çağımızda teknoloji gelişip yaygınlaşmakta, başta kitle iletişim araçlarının etkileri, nüfus artışları, büyük çaplarda kentleşme, endüstrileşme, göçler gibi faktörler sosyal ve kurumsal sistemlerin yapısında değişmelere neden olarak, bireylerin toplumla olan ilişkilerinde önemli ölçüde değişimler meydana getirmiştir. Bu değişimler olumlu sonuçlar doğurduğu gibi yeni sosyal problemlerin ortay çıkmasına veya daha önce var olan bazı sosyal problemlerin daha da büyümesine sebebiyet vermiştir (Adak, 2009, s. 16).

Toplumu oluşturan, şekillendiren ve yaşamasına katkı sağlayan yapılarıyla yakından ilgili olan sosyal problemi açıklamak güç bir meseledir. Bu yüzden sosyologların hemfikir olduğu bir sosyal problem tanımı vermek zor olduğundan dolayı bu konuda birkaç farklı tanıma yer verilecektir (Adak, 2009, s. 18).

Pek çok kişi sosyal problemi, topluma zarar veren durumlar olarak düşünür ancak konu bu kadar basit değildir, "zarar" ve "toplum" basit bir anlam taşısalar bile açık olmaktan uzaktır. Kimi insanlar için zararlı görülen sosyal problemler başkaları için yararlı olabilmektedir (Coleman; aktaran Adak, 2009: s. 19). Bir insanın sosyal problemi diğer bir insanın çözümü olabilir. Manis' de sosyal problemi zarar bağlamında tanımlamıştır. Ona göre sosyal problem, bilimsel çalışmalar sonucunda ortaya çıkmış; insan iyiliği için zararlı

değerler ve sosyal koşulları kapsamaktadır (Manis; aktaran Adak, 2009: s. 19). Sosyal problem, toplum tarafından yaratılan ve toplum tarafından çözülen en azından etkisi hafifletilen bir koşuldur (Jamrozik; aktaran Adak, 2009: s. 18). Sıkça kullanılan ve çoğu çevre tarafından kabul gören tanımlardan birisi de Fuller ve Myers'in (1941: 320) tanımlamalarıdır: Çok sayıda kişi tarafından paylaşılan belli koşul ve normdan bir sapma olarak tanımlamaktadır (Fuller ve Myers; aktaran Adak, 2009: s. 20).

Sosyal problemler incelenirken daha iyi anlaşılması açısından sıkça başvurulan kavramlar, sapan davranış, değer çatışması, sosyal çözülme, kurumsal kriz, sosyal patolojidir. Bu kavramların ne anlama geldiklerini kısaca özetlersek; (Adak, 2009, s. 21)

Sapan Davranış: Sapma; "*Doğru, gerekli veya iyi olandan sapma; normdan, normalden, kültürel açıdan kabul edilebilir olandan ayrılma*" (Budak; aktaran Adak, 2009: s. 21) biçiminde tanımlanırken, sosyal sapma ise; "*bir toplumda, sosyal kabul görmüş ve yaşam tarzının parçası olmuş değer hükümlerinden ve davranışlardan uzaklaşma*" (Erkal; aktaran Adak, 2009: S. 21) olarak tanımlanır.

Sapan davranışa objektif ve sübjektif çerçevede bakılabilir. Örneğin sosyal bir problem olarak alkolizm incelenirken olaya objektif olarak bakanlar, alkoliklerin hangi sosyal norm ve değerlere uymadıkları ve alkoliklerin çözülen ailelerden veya olumsuz sosyo-ekonomik çevrelerden gelip gelmediklerini araştırır. Olaya sübjektif olarak bakanlar ise daha çok kimlere alkolik etiketinin yapıştırıldığı, kimlerin bu etiketlenmeyi yaptığı üzerine odaklanırlar (Adak, 2009, s. 22).

Değer çatışması: "*Değerler hangi toplumsal davranışın iyi, doğru ve arzulanan olduğunu belirten, paylaşılan ölçüt veya fikirlerdir*" (Özkalp, 2015, s. 100). Değer, kişilerin düşünce dünyasında, tutum ve davranışlarında birer ölçüt olarak ortaya çıkan, sosyal yaşamın önemli öğeleridir. Değer kavramıyla yakından ilgili olan inanç ve tutumu açıklamak konunun anlaşılması açısından faydalı olacaktır. ***İnanç*** bir düşünceye içten bağlı bulunma; birine duyulan güven ve inanama duygusudur. Ve kişiden kişiye, toplumdan topluma değişir. ***Tutum*** ise bireye atfedilen bir nesne hakkında düşünce, duygu ve olası davranışlarını organize eden bir eğilime işaret etmek için kullanılır. Örneğin alkol kullanmaktan nefret etmek, tek eşliliği benimsemek gibi. Bir toplumda var olan değer, inançlar toplumsal koşullara ilişkin öznel tepkileri gösterir. Değişen değer, inanç ve tutumlara bağlı olarak nelerin sosyal problem olarak kabul edildiği de değişir. Karmaşık,

heterojen toplumlar, farklı değerlere sahip gruplardan oluştuğundan dolayı, bu grupların değerleri zaman zaman çatışabilir. Bazı değerler tüm toplum tarafından paylaşılırken bazıları paylaşılmaz o zaman da değer çatışmaları ortaya çıkar (Adak, 2009, s. 22).

Sosyal Çözülme: Sosyal çözülme, toplumda var olan birliği, ortak değerler, inançlar birlik ve disiplinin çökmesidir. Kısaca toplumu ayakta tutan kuralların bağlayıcılığının azalmasıdır. Temelde kötümser bir özellik taşır ve tehlikeli bir duruma işaret eder. Sosyal çözülmeye etki eden unsur değişmedir. Toplumlar hızlı bir şekilde değişmektedir. Ancak toplumu oluşturan tüm parçalar aynı hızla değişmez, bazıları hızlı değişime ayak uydururken bazıları daha yavaş değişir. Buna bağlı olarak toplumu oluşturan parçalar arasında uyumsuzluk oluşur bu durumda sosyal çözülmeye neden sosyal problemleri artırabilir (Adak, 2009, s. 23).

Kurumsal Krizle: Toplumsal kurum, bir toplumdaki insanların bir ya da daha fazla uzun süreli temel gereksinmelerini karşılamalarına olanak sağlayan, uygulama biçimlerinin kalıcı örgütlülüğüdür (Ergil; aktaran Adak, 2009: s. 23). Aile eğitim, din, hukuk, ekonomik düzen ve yönetim gibi örgütlü sistemler, toplumsal kurumlarını oluşturan birkaçı örnektir. Bütün bunların bireylerin kişisel ve sosyal gereksinmelerini karşıladıkları, gerekli, uyumlu etkinliklerin karşılıklı ve ortaklaşa uygulamaların sistemli bir bütünlüğüdür (Güçlü; aktaran Adak, 2009: s. 24). Kriz zamanlarında insanlara yardımcı olan ve sosyal düzeni sağlayan kurumlar işlevlerini yerine getiremediklerinde sosyal problemler artabilir (Adak, 2009, s. 24).

3.2.Türkiye'de Suriyeli Göçmenler

Suriye'de çıkan savaş nedeniyle çok sayıda Suriyeli ülkelerini terk etmek zorunda kalmıştır. Suriyelilerin yoğun olarak sığındıkları ülkelerin başında Türkiye gelmektedir.

3.2.1. Türkiye'deki Suriyelilerin Sayısına İlişkin Veriler

Mart 2018 tarihli açıklanan veride; Türkiye'de bulunan Suriye kökenli göçmen sayısı İçişlerine Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğünde kayıtlı 3 Milyon 561 bin 707 kişidir. Bunların 1 milyon 931 bin 717'si erkek, 1 milyon 629 bin 990'nı ise kadındır.

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
TOPLAM	1. 931. 717	1. 629. 990	3. 561. 707
0-4	248. 588	232. 067	480. 655
5-9	247. 509	232. 043	479. 552
10-18	356. 499	311. 012	667. 511
19-24	318. 156	226. 620	544. 776
25-34	367. 764	270. 014	637. 778
35-44	196. 827	164. 196	361. 023
45-59	139. 987	133. 690	273. 677
60-90+	56. 387	60. 348	116. 735

Tablo 2 Suriyelilerin Yaş-Cinsiyet Dağılımı *(Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017)*

Şubat 2018 tarihinde 0-4 yaş arası çocukların sayısı 470 bin 810'ken bu sayı hızlı bir şekilde artarak bir ay sonra 9 bin 845 artarak 480 bin 655 olmuştur. Kamp dışında kala Suriyelilerin sayısı 3 milyon 334 bin 632'ken kamplarda kalanların sayısı 227 bin 75 kişidir. Bir ay içerisinde kamplarda kal Suriyelilerden 122'si kamp dışına taşınarak şehirlerde yaşamaya başlamıştır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017). Bu veriler bize kamplarda her ne kadar, temel gıda malzemesi, sağlık, eğitim hizmetleri ve diğer kişisel ve toplumsal hizmetler sağlansa da kamp dışının Suriyeliler için daha cezp edici bulunduğunu göstermektedir.

Ülkemizde bulunan Suriyelilerin eğitim düzeylerine bakıldığında kamplarda yaşayan Suriyeli misafirlerin eğitim durumlarına ait oranlar büyükten küçüğe doğru sıralandığında, yüzde 31, 4 ile ilkokul mezunu, yüzde 22, 7 ile ortaokul mezunu, yüzde 15, 4 ile lise mezunu, yüzde 10, 9 ile okuryazarlar, yüzde 10, 3 ile üniversite mezunu ve yüzde 9, 3 ile okuryazar olmadığı görülmektedir. Kamp dışında yaşayan Suriyeli misafirlerin eğitim durumlarına ait oranlar büyükten küçüğe doğru sıralandığında, yüzde 25, 3 ile ilkokul mezunu, yüzde 24, 7 ile okuryazar olmayanlar, yüzde 14, 9 ile okuryazarlar ve ortaokul mezunları, yüzde 12, 1 ile lise mezunu ve yüzde 8, 1 ile üniversite mezunları olduğu görülmektedir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017).

3.2.2. Türkiye'deki Suriye Vatandaşlarının Hukuki Statüsü

Türkiye'nin Ortadoğu'ya açılan bir kapı ve Avrupa'nın doğusunda önemli bir konumda yer alması nedeniyle içinde bulunduğu coğrafyada gerçekleşen ve gelecekte gerçekleşmesi olası olan göçler, Türkiye'nin bu konuda ciddi ve kapsamlı adımlar atmasını zorunlu hale getirmiştir (Sirkeci & Yüceşahin, 2014, s. 3). Türkiye Suriye'deki iç savaştan, siyasi, ekonomik ve toplumsal olarak etkilenen ülkelerin başında yer almaktadır. Başlangıçta

Suriye'de yaşanan olayların, uzun sürmeyeceği düşüncesinden hareketle herhangi bir hukuki düzenleme yapılmadan tamamen insani gerekçelerle "misafir" adı altında ülkemize alınan Suriyelilerin savaşın uzamasıyla durumu belirsiz hale gelmiştir. Zamanla "misafir" tanımlaması savaşın uzun sürmesi Türkiye'deki Suriyeli nüfusun ülkesine dönememesi beraberinde yeni zorunlu ihtiyaçlar doğurmuştur. Diğer bir ifadeyle sayıları milyonları bulan uzun vadede kalıcı olduğu düşünülen nüfusa yönelik, uluslararası antlaşmalara uygun, kapsamlı ve söz konusu nüfusun ihtiyaçlarına uzun vadede cevap veren, hukuki düzenleme gereksinimi doğmuştur. Türkiye Cumhuriyeti devleti 30 Mart 2012 tarihinde; kitlesel olarak ülkemiz sığınmış bulunan Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşlarının ve Suriye devletinde ikamet eden vatansız kişilerin durumuna ilişkin 62 sayılı yönergeyle söz konusu kişileri "geçici koruma" statüsü altına almıştır (Oytun, 2014, s. 3-11). Nisan 2013 tarihinde 6458 sayılı YUKK 91. maddesine dayanılarak hazırlanan yönetmelik 22 Ekim 2014 tarihinde resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelikte geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin tüm hizmet ve koordinasyonu yükümlülüğü Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığına verilmiştir (AFAD, 2017). Geçici koruma altında bulunan yabancılar, yönetmeliğin 26. Maddesinde belirtilen; sağlık, eğitim, iş piyasasına erişim, sosyal yardım ile tercümanlık ve benzeri hizmetlerden faydalanabilirler (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016).

Çalışma Hakları

Geçici koruma altında bulunan Suriyelilerin çalışma hak ve izinlerini düzenleyen yönetmelik 15. 01. 2016 resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu yönetmeliğin 10. Maddesine göre geçici koruma altında bulunanlara asgari ücretten az bir ücret ödenemeyeceği ifade edilmiştir. Geçici koruma yönetmeliğin 29. Maddesi "iş piyasasına erişim" başlığı bir takım düzenleme getirmiştir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016).

> (1) Geçici korunanların çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar, Bakanlığın görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenir.
>
> (2) Geçici koruma kimlik belgesine sahip olanlar, Bakanlar Kurulunca belirlenecek sektörlerde, iş kollarında ve coğrafi alanlarda (il, ilçe veya köylerde) çalışma izni almak için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na başvurabilir.
>
> (3) Yabancıların çalışamayacağı iş ve mesleklere ilişkin mevzuatta yer alan hükümler saklıdır.

(4) Geçici korunanlara verilen çalışma izinlerinin süreleri, geçici korumanın süresinden fazla olamaz. Geçici koruma sona erdiğinde, bu kapsamda verilen çalışma izni sona erer.

(5) Geçici korunanlara verilen çalışma izni, Kanunda düzenlenen ikamet izinleri yerine geçmez (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016).

Geçici koruma yönetmeliğin 9. Maddesine göre; Geçici koruma altındaki "Bağımlı çalışacak" yani başkası tarafından çalıştırılacak yabancıların iznini işveren, "bağımsız çalışacak" yabancı ise izin başvurusunu kendisi yapacaktır. Başvurusu kabul edilen kişilere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından çalışma izin verilerek bu durum İçişleri Bakanlığı ile işverene bildirilir. Mevsimlik Tarım ve hayvancılık alanında çalışabilecek yabancıların izin muafiyeti ilgili il valiliğine bildirilir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016).

Eğitim Hakları

Geçici Koruma Yönetmeliğin 28. Maddesi yönetmelik kapsamında bulunan Suriyelilerin eğitim haklarına açıklık getirmektedir. Bu bağlamada hâlihazırda Suriyeliler, okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretimi, ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitim kademelerinde verilen eğitim hizmetlerinin yanı sıra dil eğitimi, beceri ve hobi kurslarından faydalanabilmektedir. Lisan ve lisan üstü öğrencisi olan Suriyeli öğrencilerin bazı şartları taşıması halinde kendilerine aylık burs ve üniversite yurdunda barınma desteği sağlanmaktadır (Uzun, 2015, s. 115-116).

Sağlık Hakları

Geçici Koruma Yönetmeliğin 27. Maddesi geçici koruma altındaki Suriyelilerin sağlık hizmetine erişim haklarına yöneliktir. Geçici barınma merkezlerinde veya dışında kalan Suriyeliler sağlık ocakları, poliklinik veya hastanelerde tedavi olabilmekte ayrıca acil sağlık hizmeti ve ilaçlardan katılım payı adı altında her hangi bir ücret alınmamaktadır. Suriyelilerin Sağlık sigorta bedelini AFAD karşılamaktadır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016). Yönetmeliğin bu maddesinde Suriyelilerin sağlık erişim hizmetlerinden en az Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları kadar yaralandığı anlaşılmaktadır.

Suriyelilerin Sosyal Yardım Hizmetlerinden Yararlanması

Suriyeliler, Türkiye cumhuriyeti vatandaşlarının 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu uyarınca sosyal yardımlardan yaralandığı gibi yararlanır. Örneğin; okula devam eden çocuklara şartlı eğitim desteği, okul çağında olmayan

çocuklara şartlı sağlık yardımı yapılmakta ayrıca engelli bireylere engelli aylığı eşi vefat etmiş dul kadınlara aylık bağlanmaktadır. (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016). Görüldüğü üzere geçici koruma altındaki Suriyeliler Türk vatandaşların faydalandığı yardımların birçoğundan faydalanmaktadır.

3.3.Kültürel Adaptasyonu Engelleyen Unsurlar

Kültürel adaptasyon süreci çok sayıda parametreye bağlı ilerlemektedir. Kültürel adaptasyon sürecinin başarısını engelleyen çeşitli unsurlar bulunmaktadır.

3.3.1. Dil Sorunu

Göç sonucunda yabancı bir topluma göç eden bireylerin kültürel adaptasyon süreci noktasında dil önemli bir yer tutmaktadır. İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan doğal bir araç, gelişen canlı bir varlıktır dil, dünyadaki bütün göçmenlerin en büyük ve ortak sorunlarından biridir. Göçmenlerin ülkede konuşulan dili konuşabilme ve o ülke insanları ile ilişki kurabilme ve aynı şekilde toplumsal çevreyle sağlıklı ilişki kurabilmesi, yabancısı olduğu ülkede yaşayacağı problemleri en aza indirir (Ekşi, 2002, s. 219). Göçmen başka ülkeye ayak basar basmaz karşısına dil sorunu çıkar. Bazen sağlık alanında, bazen eğitim noktasında, bazen iş bulma çalışma noktasında ve bazen temel ihtiyaçlarını karşılanması gibi birçok durumun çözümünü güçleştirir. Sağlık noktasında kişinin hastalık şikâyetini doktora doğru aktarması çok önemlidir. Bunu doğru aktarmadığı sürece ne iyi bir hizmet alabilir ne de hastalığın teşhisi ve tedavisi doğru olacaktır. Dilin eğitime etkisi ise göçmen kişiler ve aile üyeleri yeni gittikleri okulda akranlarıyla dil sorunu yaşanacak bu sosyal ve kültürel problemlerin yanında eğitim başarısına da olumsuz etkide bulunacaktır. İletişimde dil olmazsa olmaz bir araçtır bu yüzden iş bulmak isteyen bir göçmen ne kadar yetenekli ve nitelikli olursa olsun kendisini ifade edemedikten sonra kendi yeteneğine göre bir iş ve kazancı çalıştığına doğru orantılı olarak uyumlu bir iş bulamayacaktır. Dil toplumsal uyumun ana unsurlarından biridir. Göçmenler yeni yerleştiği toplumun dilini konuşamadığında bu durum kültürel adaptasyon sürecini olumsuz yönde etkiler ve büyük ölçüde başarıya ulaşmasını engeller (Yüksel, Nur, & Mor, 2014, s. 9).

3.3.2. Çalışma Koşulları

Göç eden bireylerin, yeni yerleştikleri toplumda zor olan koşullarda; hayatlarını idame edebilmek ve aile geçimini sağlamak için çalışmak durumunda kalmaktadır. Çalışma ve iş

durumu; özellikle yetişkinler için çeşitli olanaklara sahip olabilmek ve toplumsal yapı arasında önemli bir köprü oluşturması nedeniyle önemli bir belirleyicidir (Dollard ve Winefield; aktaran Kaya, 2007, s. 15). Göçmenler çoğu zaman iş güvencesi olmadan zor şartlarda, uzun süren yorucu ve niteliksiz işlerde, emeğinin karşılığı olan ücretin çok altında bir ücretle, kaçak bir şekilde çalışmak zorunda kalmaktadır. Göçmenlerin bu durumunu fırsat bilen, onları hem sigortasız hem de normal fiyatının çok altında çalıştıran bazı işverenler ise, bu durumu kendilerine avantaja çevirmektedir. Yabancı ülkeye gelen göçmen ailelerde kadın ve okul çağındaki çocuklar, evin bütçesine katkı sağlamak adına vasıfsız günübirlik işlerde ucuza çalışabilmektedir. Böylece ataerkil aile ilişkilerine sahip birçok ailede kadının rolü sorgulanır hale gelirken okul çağındaki çocuklar çoğu zaman eğitimlerini yarda bırakmak durumunda kalabilmektedir. Alınan yoğun göçle birlikte kentlerde iş talebi artarken arz talep ilişkisinde makas açılır böyle bir durumda emek karşılığı çalışan göçmen ve yerli kişiler gelirler kaybı yaşar. Bu sebeple yaşam standartlarında yaşanan düşüş; sosyal ve ekonomik ilişkilerde bozulma yaşanmasında etkili bir unsur olur. Yoğun göçün yaşanmasıyla işsizlik; sosyal yalnızlık, ruh ve beden hastalıklarını beraberinde de getirmektedir. Sosyologlar ve ekonomistlerin yaptığı çalışmalara göre ekonomik koşullar ve suç oranları arasında doğru bir orantının olduğu ifade edilmektedir (Tatlıdil; aktaran Özdemir, 2015: s. 91). Göçmenlerin doğrudan veya dolaylı olarak iş hayatının dışına itilmesi veya çalışma koşullarının ağır ve alınan ücret açısından tatmin edicilikten uzak olması kültürel adaptasyon sürecini engelleyen unsurlar arasında yer alır.

3.3.3. Ekonomik Sorunlar

Yaşanan göçlerde göçmenlerin en çok mustarip olduğu konuların başında ekonomik sorunlar gelir. Yaşanan göç yabancı bir topluma ve zorunlu (savaş, terör, doğal felaketler vb.)bir şekilde meydana gelmişse ekonomik sorunlar etkisini daha fazla göstermektedir. Çünkü insanlar göçe hazırlıksız yakalanmış bu nedenle ellerindeki para ve değerli eşyaları almadan göç etmek durumuyla karşı karşıya kalabilmektedir. Göçmenlerin yeni toplumda ekonomik sıkıntı yaşamalarının nedeni; yabancı dil bilmeme, çalışma hayatında yer alamama, yer alsa bile getirisi çok az ve vasıfsız koşullarda yer alma, etnik, dini ve kültürel dışlanmaya maruz kalma gibi unsurlardan oluşmaktadır. Ekonomik yetmezlik ve hayatını kazanma çabası insanları illegal yollara sürüklemektedir (Bağlı& Binici, 2005, s. 101-102). Örneğin; göçmenler arasında yaşanan ekonomik sıkıntı okul çağındaki çocukların okulu

bırakmasına neden olmaktadır. Bu nedenle çocuklar eğitimden uzaklaşırken suç gruplarına, kötü davranış ve tutumlarda bulunan madde bağımlısı gruplara yakınlaşmakta veya dâhil olabilmektedir. Göçmen ailelerde yetişkin bireyler iş sıkıntısı nedenli ekonomik problemler yeni toplumda kendilerini kanıtlama, statü edinme, günlük hayatta görünür olma, ekonomik ilişki zincirine dâhil olma fırsatını engeller. Özetlemek gerekirse göçmenler ekonomik kaynaklı problemleri nedeniyle yeni yerleştikleri toplumda kültürel adaptasyon sürecinde başarılı olmalarını engellemektedir.

3.3.4. Eğitim Sorunu

Ülkesinden ayrılmış göçmenler yeni yerleştikleri toplumda eğitim sorunuyla karşı karşıya kalmaktadır. Bu sorunu en acı bir şekilde hisseden ve temel eğitim hizmetinden mahrum kalan çocuklardır. Eğitim, çocukların gelişiminde hayati bir öneme sahip olduğu için, evrensel insan hakkı olarak tanınmıştır. Birleşmiş milletler çocuk hakları sözleşmesinin 1. maddesine göre; "*kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, onsekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır*" (UNİCEF). Birleşmiş Milletlere taraf devletler kendi vatandaşlarına uyguladığı eğitim politikasının aynısını mültecilere uygulamak durumundadır. Temel eğitim hizmeti ve eğitim çalışmalarından yararlanma, ülke dışında alınmış diploma, eğitim sertifikalarını denk sayıp tanıması, ayrıca eğitim harcı ve resimlerden muafiyet ve olabildiğince eğitim burslarından yararlanma koşullarını yabancıların da yararlanacağı şekilde düzenlemektir (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilciliği).

Gerçek şudur ki, uluslararası teminat altına alınan çocukların eğitim hakkı sözleşmelere taraf ülkeler tarafından uyulmuyor binlerce göçmen çocuk, temel eğitim hizmetinden mahrum kalmakta bu da beraberinde hem kendisi hem de yerleştiği ülke insanını etkileyecek kronik sorunların doğmasına neden olmaktadır. Göç dilen ülkede eğitimine devam edebilen göçmenlerin çocukları bu sefer dil, din, ırk sorunu, bu sorunlarla ilintili olarak sosyal dışlanmaya, ayrımcılığa, maruz kalmakta, bu bağlamda sorunlar tamiri zor psikolojik sorunlara neden olabilmektedir. Bu çerçevede göçmen birey/grubun kültürel adaptasyon sürecinin sağlıklı işlemesi beklenemez.

3.4.Siirt'e Göç Eden Suriyeliler

Türkiye'ye komşu ülke Suriye'deki iç savaştan kaçan milyonlarca insan Türkiye'nin çeşitli sınır illerine, büyükşehirlere ve diğer illerine göç etmiştir. Can güvenliği nedeniyle savaştan kaçan Suriyelilerin yerleştiği illerden biri de Siirt'tir.

3.4.1. Siirt'te Suriyelilere Yönelik Sosyal Politikalar

Ülkemize sığınan Suriyeliler ülkenin toplumsal hayatın birçok alanını etkilemiştir. Bu bağlamda eğitim, sağlık, barınma, çalışma hayatı, sosyal ve kültürel adaptasyon gibi birçok alanı olumsuz etkileyen problemin oluşmasına neden olmuştur. Söz konusu bu alanlara yönelik yapılacak politikalar temel hizmet alanlarını da içine alan kapsamlı bir strateji ile ele alınmalıdır (Ertaş & Çiftçi Kıraç, 2017, s. 2). Suriyelilere yönelik; valilik bünyesinde bulunan, İl Göç Müdürlüğü, Sağlık Müdürlüğü, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, AFAD, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı gibi kurumların yanında Kızılay, İHH vb. STK'lar zaman zaman ve özel durumlarda il valisinin başkanlığında toplanarak hem Suriyeli vatandaşlara ait kendi problemleri hem de Suriyelilerin yerel halkla olan veya olabilecek problemlerini çözmek, toplumda infial uyandıracak toplumsal kriz anlarında krize müdahale etme ve olası sorunlara karşı önleyici çözümler geliştirerek ortaya çıkmasını engellemek, ayrıca Ramazan ayında ve dini bayramlarda çeşitli yardımlar yapma noktasında karar almaktadır. Valilik dışında Siirt Belediyesi bünyesinde yer alan sosyal kültür müdürlüğü tespit ettikleri Suriyeli ailelere belli aralıklarla sosyal ve toplumsal bağları güçlendirmek için tiyatro, gösteri ve çocukların kültürel adaptasyon sürecini güçlendirecek çeşitli faaliyetler yürütmektedir.

Suriyeli ailelerin ve çocuklarının sosyalleşebileceği bir ortam ve Türkçe okuma yazma kursu, bilgisayar kursu, el sanatları kursu gibi birçok alanda imkân sunan Aile Destek Merkezleri mevcut olup bu noktada hizmet vermektedir.

3.4.2. Siirt'te Suriyelilere Bakış

Sosyo-kültürel olarak heterojen bir yapı sergileyen Siirt kent merkezi etnik unsurlar açısından Türkler, Kürtler ve Araplardan oluşmaktadır. Kentte yoğun olarak konuşulan diller Türkçe, Kürtçe ve Arapça'dır. Bu yönüyle Siirt'e gelen Suriyeliler kentte konuşulan dillerdeki çeşitlilikten kentte bulunan etnik unsurların çeşitliliği ayrıca kendileriyle aynı

dini inanışa sahip halkın olması kendileri için bir avantaj oluşturmuştur. Yerel halkın kente yerleşen Suriyelilere bakışını üç döneme ayırarak kısaca özetlenebilir.

İlk dönem: Bu dönemde Suriye'de savaş bütün dramlarıyla ülkenin gündeminde, görsel ve yazılı medyada sıkça işlenen göç dramları ve ölü yaralı istatistiklerinin işlendiği, sosyal medyada insan içini burkan bol fotoğraf ve parçalanan aile hikâyelerinin dolaşıma girdiği dönemdir. Sadece Siirt halkı değil, bütün Türkiye hatta dünyada vicdanı olan herkes bu duruma üzülmekte, kente az sayıda gelen Suriyeli göçmenlere gerek STK'lar eliyle gerek bireysel bir şekilde çeşitli yardımlarda bulunmuş; halk kira almadan Suriyelilere evlerini açmış, topladıkları yardımları yoksul durumda olan Suriyelilere ulaştırmıştır (Demir, 2015, s. 21). Kısaca kimin elinden nasıl bir yardım gelmişse gücü ölçüsünde tereddüt etmeden maddi manevi desteklerini esirgememiştir.

İkinci dönem: Birinci döneme nazaran hem ülkeye hem de kente daha fazla Suriyelinin geldiği süren Suriye'deki iç karışıklığın iç savaşa döndüğü ve bu savaşa üçüncü ülkelerin de dâhil olarak daha sonraki dönemlerde şahit olacağımız gibi işin içinden çıkılmaz bir bumeranga dönüşecek olan savaşın başladığı dönemdir. Yerel halk kentte daha fazla görünür olan Suriyelilere ilk dönemde olduğu gibi misafir gözüyle değil Siirt'te uzun yıllar kalacaklarmış gibi bakılmış; daha önce kira almadan verdiği evden kira parası almaya, maddi yardımlarda kısıtlama yoluna gitmeye, acıklı hikâyeleri daha az dinlemeye başlamıştır. Kısaca bu dönem evini kiraya veren ev sahiplerini, yerelde bağ, bahçe, inşaat, lokanta vb. işlerle uğraşanların insanların memnun olduğu dönemdir. Çünkü daha önce kiraya veremediği derme çatma evlerin fahiş fiyatla kiraya verildiği, uzun saatler ve ağır işlerde çalıştırılan Suriyelilerin çok düşük miktarda yevmiyeyse çalıştırıldığı bir dönemdir.

Üçüncü dönem: Bu dönemde savaşın yıkıcı etkileri nedeniyle Suriye kentlerinin çoğu yerle bir olmuş ve yaşanmaz hale gelmiştir. Türkiye'de kamuoyu beyanları ve yaşanan tartışmalar; ülkedeki Suriyelilerin kalıcı olduğu fikrinin toplum tarafından kabul edilmesini perçinleştirmiştir. Bu dönemde Siirt'teki Suriyeliler mağdur kişiler olarak değil, yerliler gibi muamele görmüştür. Suriyeli ailelerin çocukları okula başlamış, yetişkinler ise çarşıda pazarda bazen esnaf bazen seyyar satıcı ya da bazen inşaat ustası olarak karşımıza çıkmıştır. Bu bağlamda Suriyeliler ve yerel toplum arasında kaynaşma sağlanmış kısaca kültürel adaptasyonunun bütün hızıyla ilerlediğini gösteren bir tablo ortaya çıkmıştır. Bu nedenle yerel halk Suriyelileri misafir veya geçi olarak değil kardeşlik hukuku içerisinde

kabul etmiş ve ortak yaşam kültürü çerçevesinde yaşayabilecekleri birey veya grup olarak değerlendirmiştir.

Yerel kalkın Suriyelilere bakışının üç döneme ayrılarak anlatılmasının nedeni, savaşın başladığı 2011 yılından bu zamana kadar yedi yıl gibi uzun bir süre geçmiş olmasıdır. Bu süre zarfında toplum; gerek medya, gerek kişisel ön yargılar, kişisel tutumlar ve savaş sonucu oluşan tablonun etkisiyle algısı değişme uğramıştır. Bu çerçevede Siirt özelinde bu duruma yaklaştığımızda Suriyelilerin Siirt'e yerleştiği ilk günden bu güne kadar Siirt halkı ve Suriyeliler arasında medyaya yansıdığı kadarıyla başka illerdeki gibi büyük ölçekli sürtüşmeler, toplumsal sorunlar ve linç girişimleri yaşanmamıştır. Çünkü kente gelen Suriyelilerin bir kısmının yerli halktan akrabasının olması, etnik köken, dini inanç itibariyle benzerlik göstermesi ve konuşulan dillerin ortak olması kendilerine büyük avantaj sağlamıştır. Bu bağlamda Suriyeliler kültürel ve sosyal açıdan ciddi bir sorunla karşılaşmamış. Genel anlamda Siirt halkı Suriyelilere etnik, dini ve kültürel kimlikleri penceresinden yaklaşmıştır. Siirt merkez nüfusun161.423kişi (Türkiye Nüfusu İl ve İlçelere Göre Nüfus Bilgileri) olduğu düşünüldüğünde iki toplum arasında bireysel düzeyde kalan küçük ölçekli tatsız durumların yaşanması gayet doğal karşılanmaktadır. Bu tür vakalar yerli toplumun üyeleri arasında da zaman zaman yaşanmaktadır.

3.4.3. Yerel Medya'da Suriyelilere Yönelik Haberler

Göç alan ülkelerde göçmenlere karşı ayrımcılık ve nefret söylemleri uzun süreç alan toplumla ile göçmenler arasında birtakım çatışmaların meydana gelmesine neden olmaktadır. Bu tür söylemlerin toplumda kolayca karşılık bulmasının nedenlerinden biri medyadır. Çoğu zaman doğruyla yanlışın birbirine karıştığı, gerçeklerin çarpıtılıp abartıldığı bir alan olan medya ülke vatandaşların nezdinde iyi olmayan mülteci profilini daha da kötü bir hale sokabilmektedir. Medyanın insanların tutum ve davranışlarında o denli etkili olduğu bilinen bir gerçektir (Erdoğan, Kavukçuer, & Çetinkaya, 2017, s. 12). Bu çerçevede araştırma konumuz gereği Siirt ilindeki yerel yazılı ve görsel medyada "Geçici Koruma" altındaki Suriyelilerin yer alış biçimleri ve onlara yönelik haber içerikleri kısaca değinilecektir

Suriyeliler konusunda Siirt medyası analizden çok meydana gelen bir olayı haberleştirme üzerinde durmuştur. Özellikle yerel medya konuyu yardım dağıtıma ve

yaşanan tekil adli ve diğer olaylar üzerinden ele almaktadır (Erdoğan, Kavukçuer, & Çetinkaya, 2017, s. 16).

BÖLÜM 4: GÖÇ VE KÜLTÜREL ADAPTASYON BAĞLAMINDA BİR ARAŞTIRMANIN SONUÇLARI: SİİRT'TE YAŞAYAN SURİYELİLER

4.1.1. Araştırma Alanı Hakkında Bilgi

Alan araştırmasının yapıldığı yerin; tarihi, kültür yapısı, demografik özellikleri ve coğrafi konumu araştırma konusu için önemli bir yer tutmaktadır.

4.1.2. Genel Olarak Siirt İli ve Demografik Yapısı

Siirt

Siirt Mezopotamya bölgesinin kuzey tarafı birçok Anadolu uygarlığın bulunduğu bölgede kurulmuştur. Bu nedenle bölgenin kuzey ve güneyinde ortaya çıkan bu nedenle kuzey ve güneyde bulunan uygarlıklar, bölgenin kültürel gelişimin de önemli rol oynamıştır. İlin kurulduğu yer itibariyle dağlık ve engebeli olması ulaşım imkânlarını ve kent kültürün yaşanmasını engellemiştir. M. Ö. 3000'lerde sırasıyla Hurri, Hitit, Urartu, Asur, Med ve Pers uygarlıkları bölgede hâkimiyet sağlamıştır. Siirt içinde bulunduğu coğrafya sebebiyle çok sayıda göçe sahne olmuş bu yüzden birçok etnik yapı ve dini inanışı bünyesinde barındırmaktadır. Bölgede egemen İskit, Urartu, Med ve Pers gibi medeniyetler dini inanışlarını yaymışlar (Siirt Valiliği, 2018).

"*Tarih boyunca çeşitli millet ve ırklardan nüfus barındıran Siirt şehrinin M. S. çoğunlukla İslam dininin etkisinde kaldığı tarihi yapı kalıntılardan anlaşılmaktadır. İslam tarihinden önce ve sonraki dönemlerde farklı dini inanışları olan Ermeni, Gregoryen, Keldani, Katolik, Süryani, Yakubi ve Yezidi gibi azınlıklar bulunuyordu*" (Özgen & Karadoğan, 2009, s. 67).

Görüldüğü üzere tarih içerisinde farklı din ve etnisitenin Siirt'te yaşadıkları görülmektedir. Bu çok kültürlü özellik halen çok az sayıda Ermeni ve Süryani ile devam etmektedir. Müslümanlar da etnik ve mezhep açısından homojen olmayıp Arap ve Kürtler arasında Şafii ve Hanefi mezhepleri görülmektedir. Bu çerçevede Siirt, tarihi boyunca kendi bünyesinde çeşitli dinsel ve etnik grup barındıran bir kent olması itibariyle, farklı etnisiteden ya da dinden toplulukların birbirleriyle ilişki kurma ve bir arada yaşama

deneyimleri, kentin tarihsel geçmişinin eskiye dayanması ve farklı uygarlıkların hâkimiyeti altında kalması Siirt'in sosyo-kültürel yapısını zenginleştirmiştir (Tan, 2013, s. 41).

Siirt Tanzimat'tan sonra, 1864 Vilayet Nizamnamesine göre, kaza haline getirilmiştir. Bu nizamnamesine göre; Siirt, Diyarbakır vilayetine bağlı bir liva iken 1892 Devlet salnamesine göre Bitlis vilayetine bağlanmıştır. Milli mücadele yıllarında da Bitlis'e bağlıyken, 1919 yılında bağımsız bir sancak haline getirilmiş ve 1923 yılında vilayet yapılmıştır (Siirt Yıllığı, 1998: s. 33-34)

Siirt Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer alan bir kenttir. Kentin doğusunda Van, batısında Batman, kuzeyinde Bitlis ve güneyinde Şırnak ve Mardin illeri bulunmaktadır. Siirt'in kent merkezinde; konuşulan diller Türkçe, Kürtçe ve Arapça dilleridir. Kentin nüfusu ağırlıklı olarak Kürt ve Araplardan oluşmaktadır.

Dolayısıyla Siirt'te hem konuşulan dillerde hem de etnik yapıda çeşitlilik arz eden kültürel bir yapı bulunmaktadır. Bir arada yaşayan bu kültürler kentin; yeme içme alışkanlıklarına, günlük yaşamına, dildeki iletişim çeşitliliğine, ticari ilişkilerine, toplumsal ve kültürel özelliklerine olumlu bir katkıda bulunmuştur.

4.2.Siirt'te Yaşayan Suriyelilerin Temel Profili

4.2.1. Demografik Bilgiler

Değişken	Seçenek	N	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	185	63,4
	Kadın	107	36,6
Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	58	19,9
	İlkokul	54	18,5
	Lise	20	6,8
	Okur-yazar	43	14,7
	Ortaokul	76	26,0
	Üniversite ve Üstü	41	14,0
Medeni Durum	Evli	182	62,3
	Boşanmış	4	1,4
	Bekâr	81	27,7
	Eşimi kaybettim	25	8,6
Yaş	18-29	134	45,9
	30-39	62	21,2
	40-49	56	19,2
	50-59	17	5,8
	60 ve Üzeri	23	7,9
Aylık Gelir	0-400 TL	4	1,4
	401-800 TL	59	20,2
	801-1200 TL	81	27,7
	1201-1800 TL	36	12,3
	1801-2500 TL	3	1,0
	2501 TL +	4	1,4
	Sadece Yardımlarla Geçiniyorum	105	36,0
Aile İçi Konum	Baba	121	41,4
	Anne	74	25,3
	Yetişkin Erkek Çocuk	55	18,8
	Yetişkin Kız Çocuk	20	6,8
	Diğer	22	7,5

Tablo 3 Siirt'te Suriyelilerin Demografik bilgileri

Araştırmamıza katılanların 185'i (% 63,4) erkek, 107'isi (% 36,6) kadınlardan oluşmaktadır. Araştırmaya katılan kadın sayısının erkeklerden az olmasının nedeni alan araştırmasında edinilen gözlemlerden hareketle kadınların yabancı kişilerle konuşmaktan çekindiği bu yüzden anket sorularına cevap vermediği durumlarla sık karşılaşılmıştır.

Araştırmamıza katılanların eğitim durumu sırasıyla, % 19,9 okuryazar değil, % 14,7 okuryazar, % 18,5 ilkokul mezunu, % 26,0 ortaokul mezunu, % 6,8 lise mezunu ve % 14,0

üniversite mezunu ve üstü eğitim almıştır. Araştırmaya katılanların 58'i okuma yazma bilmemektedir. Bu durumun; Suriyelilerin Siirt ilindeki yaşam koşulları ve çalışma hayatlarında olumsuzluklara neden olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmamıza katılanların 182'si (% 62,3), 4'ü (% 1,4) boşanmış, 81, (% 27,7) bekâr ve 25'i (% 8,6) eşini kaybetmiştir.

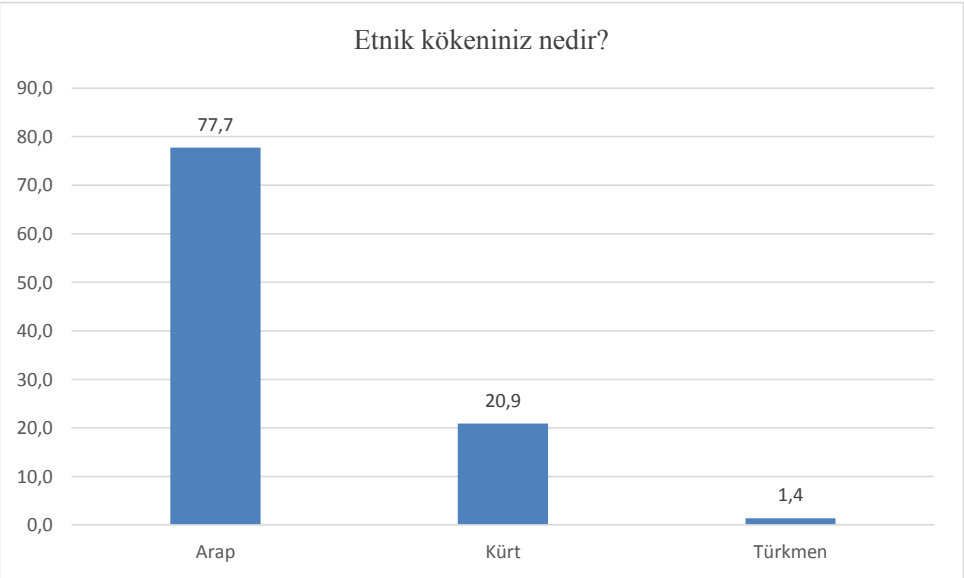
Araştırmada yaşla ilgili sorumuz açık uçlu olup araştırmamız bittikten sonra kategorize edilmiştir. Araştırmamıza katılanların 134'ü (% 45,9) 18-29 yaş aralığında, 62'si (% 21,9) 30-39 yaş aralığında, 56'sı (% 19,2) 40-49 yaş aralığında, 17''si (% 5,8) 50-59 yaş aralığında ve 23'ü (% 7,9) 60+ yaşın üzerindedir.

Araştırmacıların % 1,4'ü aylık 0-400 TL gelire, % 20,2'si 401-800 TL, % 27,7'ü 801-1200 TL, % 12,3'ü 1201-1800 TL, % 1,0'ı 1801-2500 TL ve % 1,4'ü 2501 TL ve üstü gelire sahiptir. Tablodan da anlaşıldığı gibi bir başka sorumuzla bağlantılı olarak ailedeki statüleri sorulduğunda % 41,4'le baba oranı çıkmıştır. Bu yüzden aylık gelir bütün bir ailenin geliri olarak düşünülmelidir. Bu yüzden çoğu ailenin ekonomik durumunun iyi olmadığı anlaşılmaktadır.

AFAD'ın yaptığı araştırmaya göre; 2014 yılında Suriyeli mültecilerin ortalama aylık hane gelirinin yaklaşık 1.089 TL (366 $) olduğu ifade edilmektedir (AFAD, 2014).

Araştırmamıza katılanların aile içi konumları şöyledir; baba 121, anne 74, yetişkin erkek çocuk 55, yetişkin kız çocuk 20 ve diğerlerinin sayısı 22'dir.

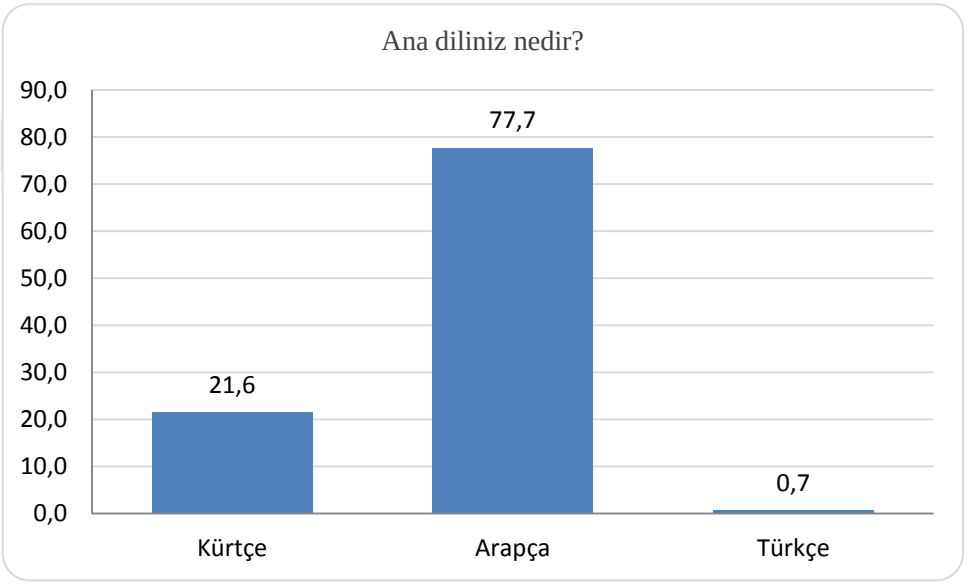
4. 2. 2. Etnik Kökeni

Grafik 1: Katılımcıların Etnik Kökeninin Dağılımı

Araştırma gurubumuzun çoğunluğu % 77,7'le Araplardan oluşurken bunu % 20,9 Kürtler ve % 1,4'le Türkmenler takip etmektedir. Siirt'in etnik yapısını düşündüğümüzde en büyük etnik gurup Kürtlerden oluşmasına rağmen Siirt'e daha fazla Arap etnik kökenli Suriyeli gelmesinin nedeni Suriye sınırına komşu ve sınıra yakın olan Şanlıurfa, Mardin, Diyarbakır ve Batman gibi büyük kentlerin Kürt yoğunluklu nüfuslarından dolayı Suriyeli Kürtlerin o şehirleri tercih etmiş olabileceği tahmin edilmektedir.

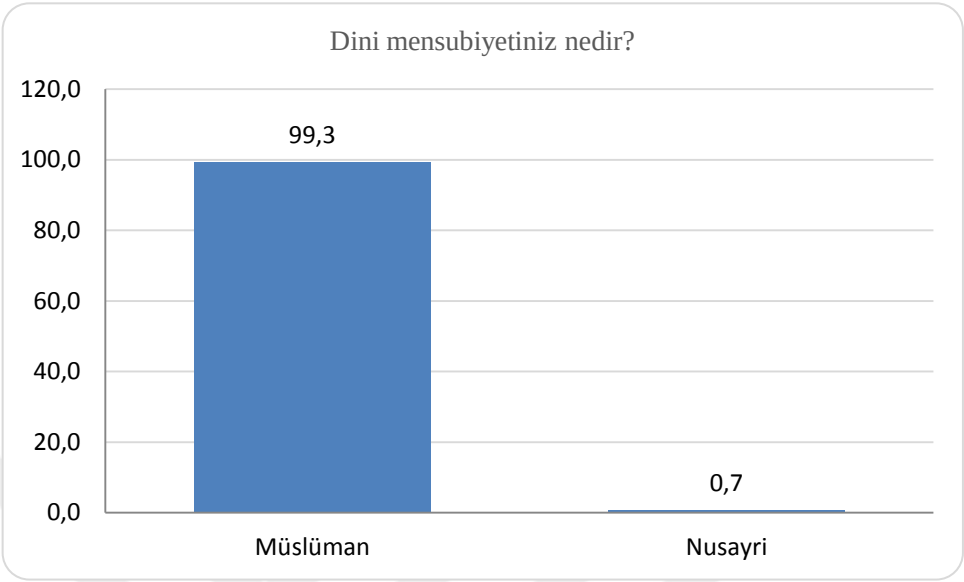
4. 2. 3. Anadil

Grafik 2: Göçmenlerin Anadil Dağılımı

Araştırmacılarımızın % 77,7'sinin anadili Arapça, % 21,6 Kürtçe, % 0,7 ise Türkçedir. Çoğunlukla Arapça ve Kürtçe anadiline sahip Suriyelilerin Siirt'i tercih etmesinde Siirt'te konuşulan dillerin çeşitliliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

4. 2. 4. Dini Mensubiyeti

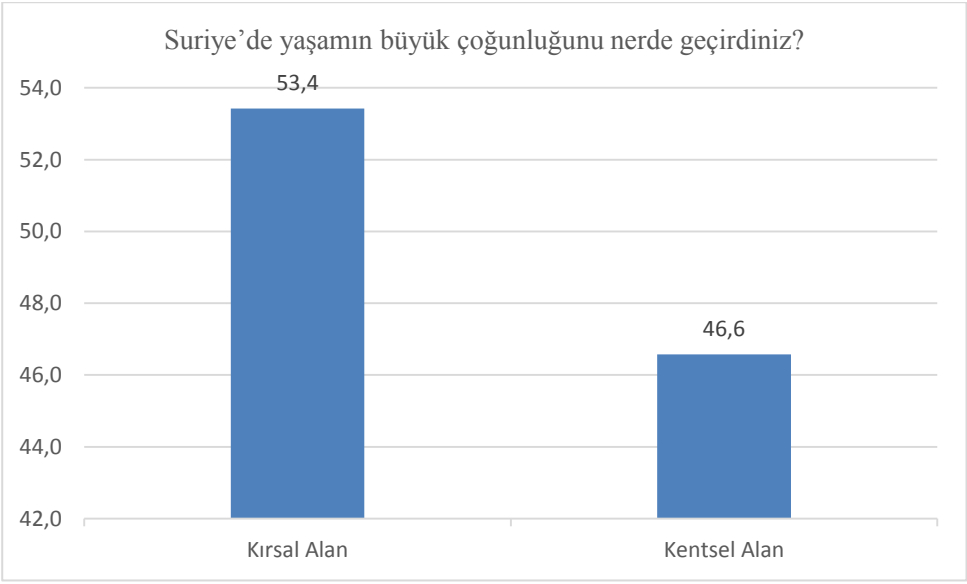

Grafik 3: Göçmenlerin Dini Mensubiyet Dağılımı

Araştırmamıza katılanların tamamına yakını % 99,3'ü Müslüman'dır. Suriye'de bulunan diğer din ve mezhepten Hıristiyan, Nusayri inanışına sahip insanların Türkiye'de kendi inançlarına yakın bölgelere yerleştiği söylenebilir.

4. 3. Göç Süreci

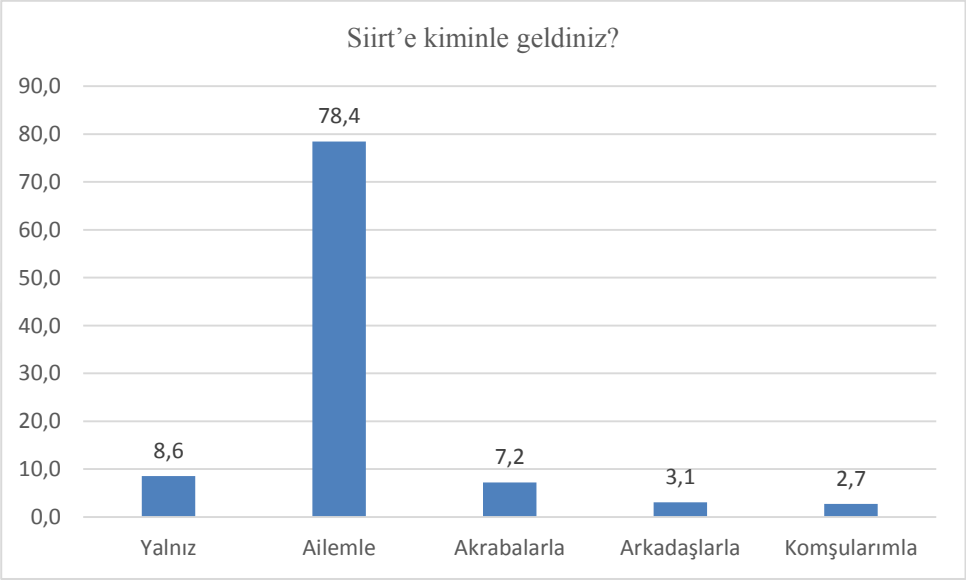
4. 3. 1. Göç Öncesi Yaşam Alanı

Grafik 4: Göçmenlerin Göç Öncesi Yaşam Alanı Dağılımı

Araştırma gurubumuzu oluşturan Suriyelilerin kendi ülkelerinde yaşadığı yerin kırsal veya kentsel olması araştırma konumuzu yakından ilgilendirmektedir. Araştırmaya katılanların % 53,4'ü kendi ülkesinde kırsal bölgede yaşarken, % 46,6'sı ise kentsel alanda hayatını geçirdiği tespit edilmiştir.

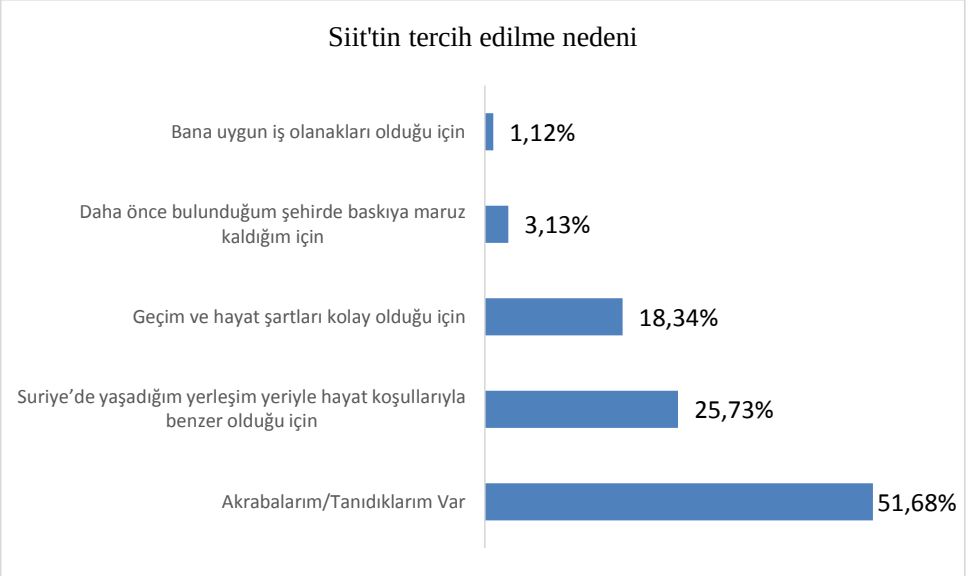
4. 3. 2. Göç Şekli

Grafik 5: Göçmenlerin Göç Etme Şekil Grafiği

Siirt' gelen Suriyelilerin büyük çoğunluğu % 78,4 ailesiyle gelmiştir. % 8,6'sı yalnız başına, % 7,2'si ise akrabalarıyla gelmiştir. Araştırmamızda sorduğumuz başka bir sorudan anlaşıldığı gibi yalnız başına gelenlerin çoğunu Siirt'te üniversite okuyanlar oluşturmaktadır. Bu kişilerin aileleri Türkiye'nin başka şehrinde yaşarken kendileri burada öğrencidir.

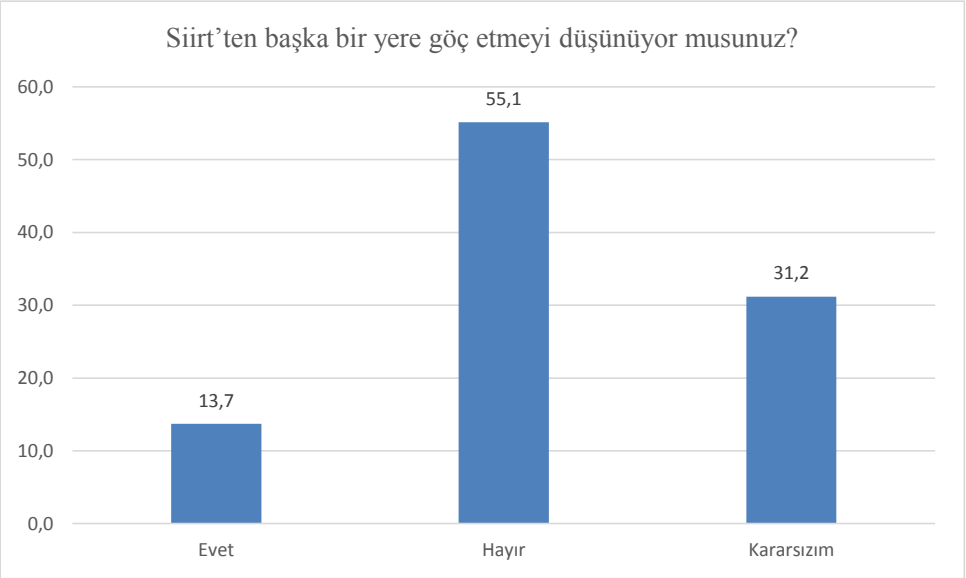
4. 3. 3. Siirt'te Göç Etme Tercihi

Grafik 6: Göçmenlerin Siirt'te Göç Etme Gerekçeleri

Suriyelilerin Türkiye'ye göç etme nedenlerinin başında can güvenliği ve savaş ortamı gelmektedir. Siirt Suriye'ye bir sınır kenti olmamasına rağmen tercih edilen bir yer olmasını önemli kılan bir neden bulunabilir. Araştırma gurubumuzu oluşturanların % 51,68'i Akraba veya tanıdıkları için, % 25,73'ü Suriye'de yaşadığı yerleşim yeriyle benzer özelliklere sahip olduğu için, % 18,34'ü geçim ve hayat şartları kolay olduğu için, % 3,13'ü daha önce bulunduğu şehirde baskıya maruz kaldığı için ve % 1,12'si kendisine uygun iş olanağı olduğundan Siirt kentine göç ettiği tespit edilmiştir. Grafik 6'dan anlaşıldığı gibi Suriyelilerin yarısından fazlası akraba ve tanıdıkları nedeniyle Siirt'e göç tercih etmiştir. Bu da bize göçün sosyal ağlarının bir yere göç etmede karar verirken ne kadar önemli rol oynadığını olduğunu göstermektedir.

4. 3. 4. Siirt Dışına Göç Etme Durumu

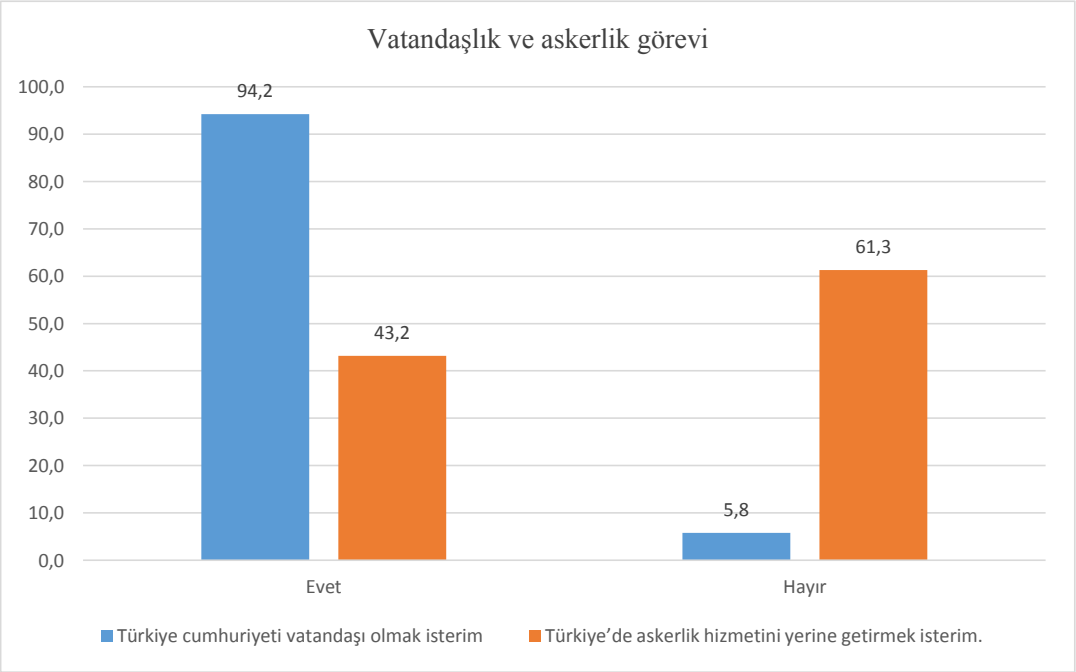

Grafik 7: Göçmenlerin Siirt'te Kalıp Kalmama Durum Dağılımı

Siirt'ten başka bir yere göç etmeyi düşünüyor musunuz sorusuna Katılımcıların % 13,7'si evet, % 55,1'i hayır, % 31,2'si kararsız olduğunu ifade etmiştir.

4. 4. Kültürel Adaptasyon ve Parametreler

4. 4. 1 Vatandaşlık Durumu ve Askerlik Görevi

Grafik 8: Göçmenlerin Türkiye Cumhuriyeti Devleti Vatandaşı Olma ve Askerlik Yapmayı İsteme Dağılımı

Araştırma anketimizde Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak isterim sorusuna araştırma gurubumuzun % 92,2'si evet, % 5,8'si hayır demiştir. Bu sorunun dışındaki Türkiye'de askerlik hizmetini yerine getirmek isterim sorusuna % 43,2 evet derken, % 61,3 hayır cevabını vermiştir.

Bu soruda araştırma gurubu yüzde doksanın üstünde Türkiye cumhuriyeti vatandaşı olmak isterken yüzde altmış birin üstünde bir rakamla askerlik yapmak istemediğini belirtmesi savaş koşullarının zorluğu, öldürülen ve yaralanan insanlara tanık olma gibi yaşanmışlıklar askerlik yapmak istememede etkili olmuş olabilir. Murat ERDOĞAN'ın yaptığı araştırmada, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını isteyen Suriyelilerin % 61,5'in üzerinde olduğu tespit edilmiştir (Erdoğan, Suriyeliler Barometresi, 2017).

4. 4. 2. Eğitim

4. 4. 2. 1. Dil Öğrenme

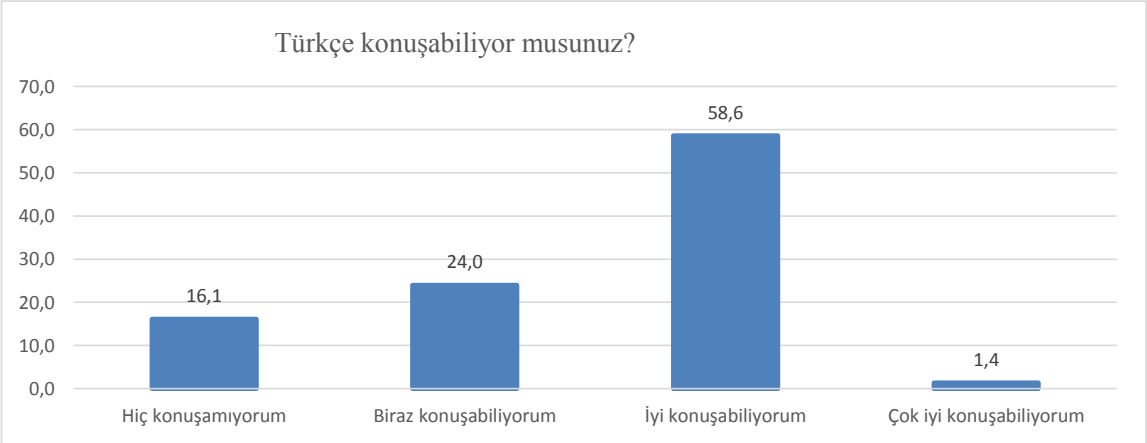

Grafik 9: Arapça Kürtçe Ve Türkçe Bilme Durumunun İş Bulma Konusu Üzerindeki Etkisi

Göçmenlerin yaşadığı sorunların başında dil bilme sorunu gelmektedir. Göç ettiği toplumun dilini bilmek göçmen için çeşitli avantajlar sağlamaktadır. Bu avantajlardan biri ise iş bulma ve o işte tutunabilmedir. Siirt'e gelen Suriyelilerin tamamına yakını % 96,2'si yerelde konuşulan Arapça/Kürtçe ve Türkçe dillerini bilmek iş bulmada kendilerine avantaj sağladığını ifade etmiştir.

Siirt'te günlük yaşamda yoğun olarak Kürtçe ve Arapça dilleri konuşulmaktadır. Bu bağlamda Suriyelilerin konuştuğu diller göz önünde bulundurulduğunda Siirt kent merkezinde konuşulan dillerle benzerlik gösterdiğinden iş hayatlarında kendilerine önemli ölçüde faydalı olacaktır.

4. 4. 2. 2. Türkçe Konuşma

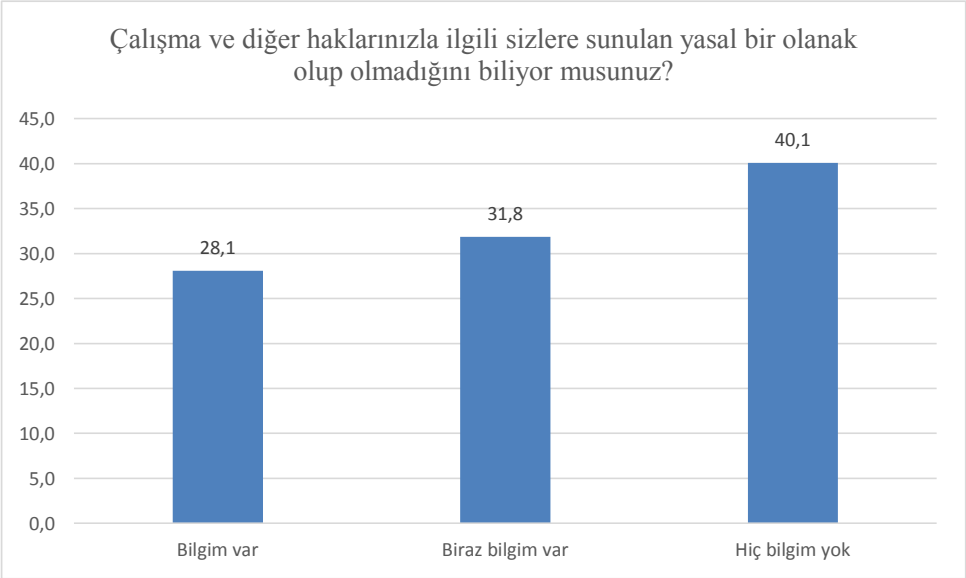

Grafik 10: Göçmenlerin Türkçe Konuşabilme Durum Dağılımı

Araştırmaya katılanlara yöneltilen Türkçe konuşabiliyor musunuz? Sorusuna katılımcıların % 16,1'i hiç konuşamadığını, % 24,0 biraz konuşabildiğini, % 58,6'sı iyi konuşabildiğini, % 1,4 çok iyi konuşabildiğini ifade etmiştir.

4. 4. 3. Çalışma

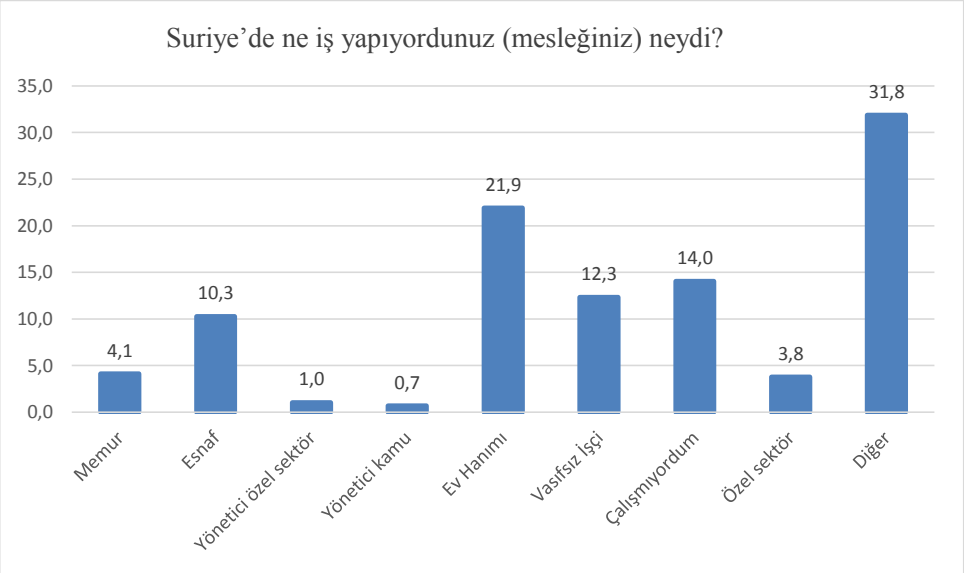
4. 4. 3. 1. Çalışma ve Yasal Hakları

Grafik 11: Göçmenlerin Kendileriyle İlgili Yasal Durumlardan Haberdar Olma Dağılımı

Araştırma anketimizde yer alan çalışma ve diğer haklarınızla ilgili sizlere sunulan yasal bir olanak olup olmadığını biliyor musunuz? Sorusuna araştırmacıların % 28,1 bilgim var, % 31,8 biraz bilgim var, % 40,1 hiç bilgim yok şeklinde cevap vermiştir.

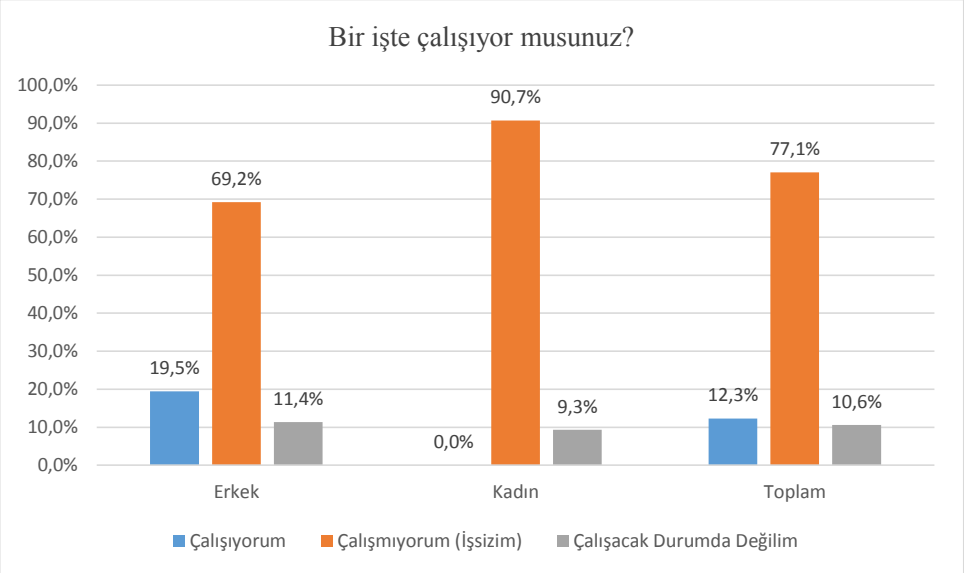
4. 4. 3. 2. Önceki Çalışma Hayatı

Grafik 12: Göçmenlerin Suriye'deki Mesleki Dağılımları

Suriye'de ne iş yapıyordunuz? Sorusuna katılımcıların % 4,1 memur, % 10,3 esnaf, % 1,0 özel sektörde yönetici, % 0,7 kamuda yönetici, % 21,9 ev hanımı, % 12,3 vasıfsız işçi, % 14,0 çalışmadığını, % 3,8 özel sektörde çalıştığını, % 31,8 diğer şeklinde cevap vermiştir. Grafik 12'de göze çarpan rakamlardan biri kadınların aile yapılanmasından kaynaklı olarak ev ve bağ ve hayvancılık faaliyetlerini iş olarak görmemiş olabileceğidir. Grafik 12'de başka dikkat çeken noktaysa sorumuza değer şeklinde cevap veren katılımcıların % 31,8 olması bu yönde cevap verenlerin bir kısmının Suriye'deyken okul çağında öğrenci olabileceği gerçeğidir.

4. 4. 3. 3. Çalışma Durumu

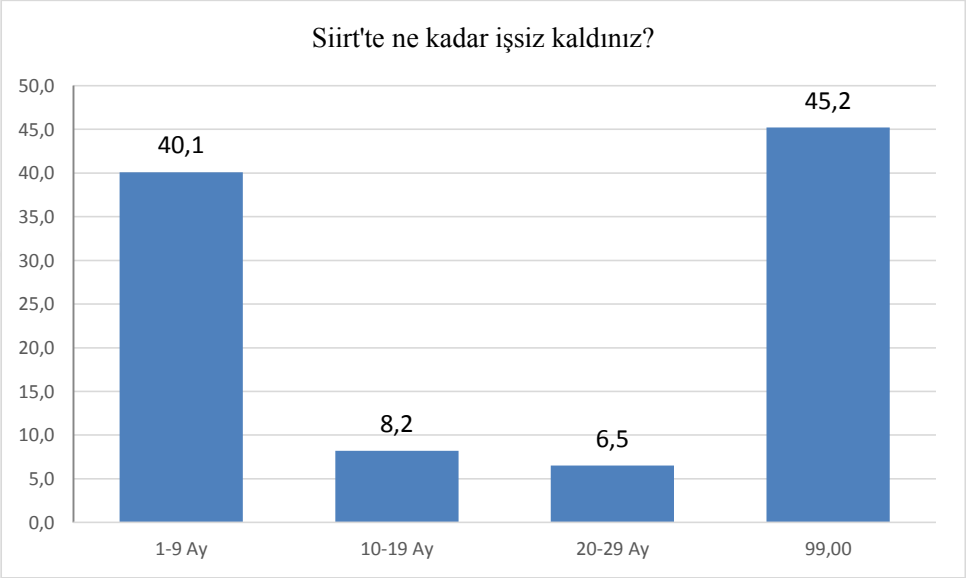

Grafik 13: Göçmenlerin Çalışma Durum Dağılımı

Araştırmaya katılanlara yöneltilen bir işte çalışıyor musunuz sorusuna; erkekler % 19,5 çalışıyorum derken kadınlarda bu oran % 0 olarak tespit edilmiştir. Bu durum günü birlik yevmiye karşılığında çalışılan işlerin çalışma olarak görülmediğini düşündürmektedir. Soruya çalışmıyorum diye cevap veren erkekler % 69,2 iken, kadınlarda bu oran % 90,7 çıkmıştır.

AFAD'ın yaptığı çalışmaya göre; Kamp dışında yaşayan Suriyeli erkeklerin % 63'ü, kadınların % 91'i son bir ayda hiç çalışmamıştır. Hem erkek hem de kadınların % 76'sı son bir ayda çalışmamıştır. Çalışanların yüzdesi düşük olmakla birlikte kadınla erkekler karşılattırıldığında erkeklerin kadınlardan daha fazla çalıştığı anlaşılmıştır. Son bir ayda erkeklerin % 36'sı, kadınların % 8'i çalışmıştır (AFAD, 2017).

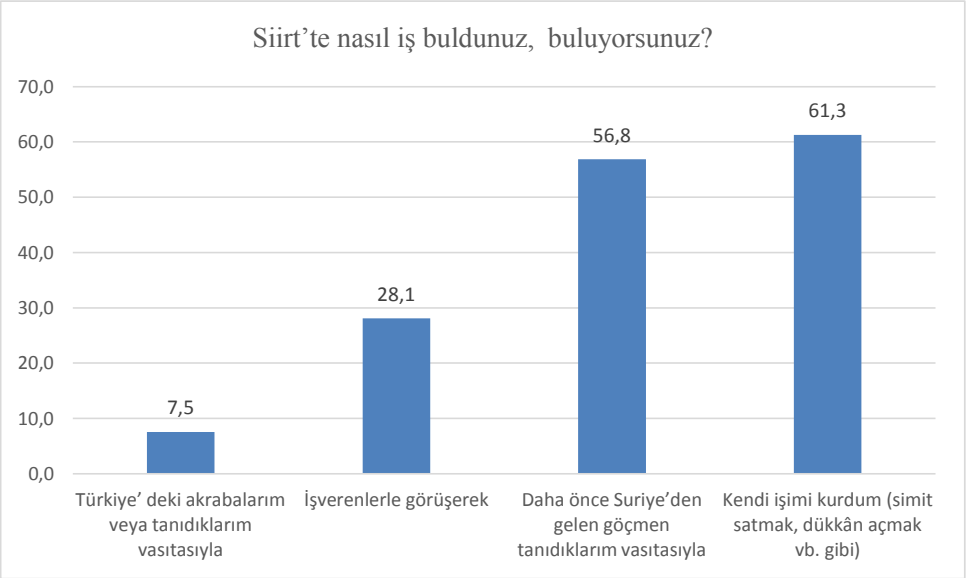
4. 4. 3. 4. İşsiz Kalma Süresi

Grafik 14: Göçmenlerin İşsiz Kalma Süresi Durum Dağılımı

Katılımcılara Siirt'te ne kadar işsiz kaldınız? Sorusuna karşılı, katılımcıların % 40'ı 1-9 ay arasında, % 8,2'si 10-19 ay arasında, % 6,5'i 20-29 ay arasında cevabını vermiş olup% 45,2'si ise bu soruyu boş bırakmıştır. Bu sorumuz ankette açık uçlu olarak sorulmuş veriler toplandıktan sonra araştırmamızın amacına uygun olarak kategorize edilmiştir. Anketimizde sorduğumuz başka sorular doğrultusunda kendisini ev hanımı ve öğrenci olarak tanıtanlar bu soruyu boş bıraktıkları gözlenmiştir.

4. 4. 3. 5. İş Bulma Yöntemi

Grafik 15: Göçmenlerin İş Bulma Durum Dağılımı

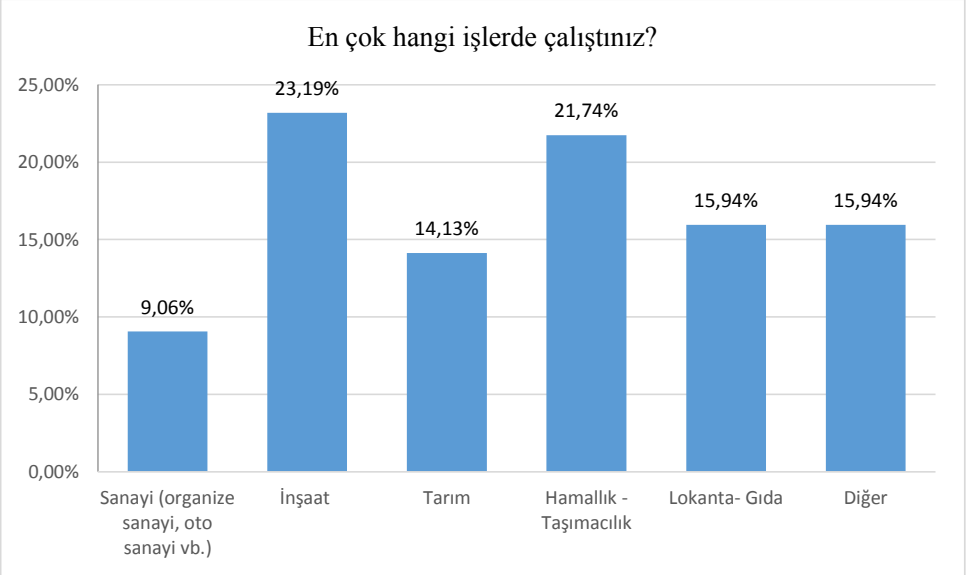
Araştırma gurubumuza Siirt'te nasıl iş buldunuz? Sorusuna katılımcıların yarısından fazlası % 61,3 kendi işimi kurdum şeklinde cevap vermiştir. Bu doğrultuda cevap verenlerin simit sattığı, seyyar satıcılık ayakkabı boyacılığı, inşaat boyacılığı yaptığı ve terzi, perde, tatlı vb. dükkân açarak çalıştıkları gözlenmiştir.

Aynı soruya daha önce Suriye'den gelen tanıdıkların vasıtasıyla iş buldum diyenlerin oranı % 56,8'dir. Alınan cevaptan anlaşıldığı gibi göçmenlerin sosyal ağları göçmenlerin hayatında önemli bir işlev görmektedir.

Aynı soruya işverenlerle görüşerek iş buldum diyenlerin oranı % 28,1'dir.

Türkiye'deki akraba ve tanıdıklar vasıtasıyla iş buldum diyenlerin oranı % 7,5'tir.

4. 4. 3. 6. İşgücü Sektörleri

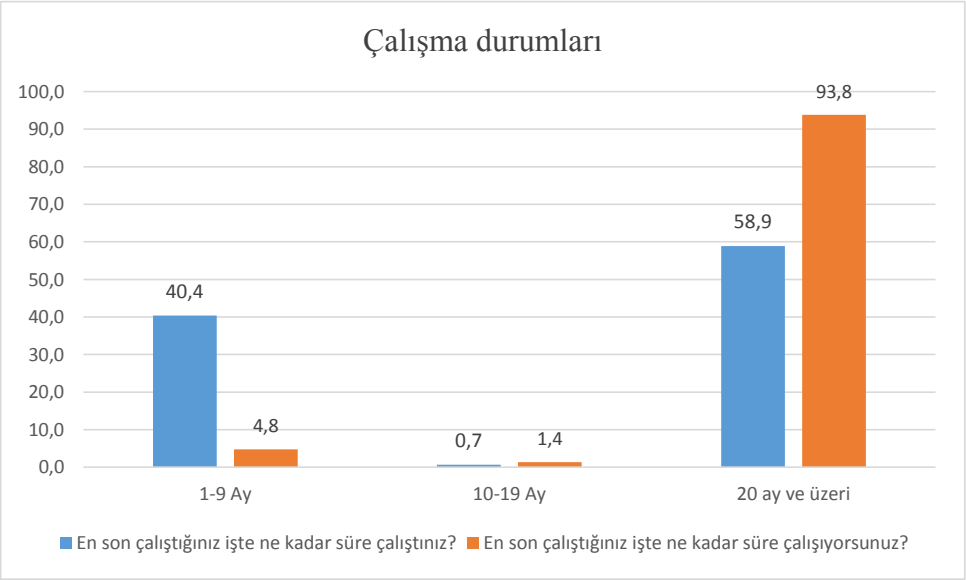

Grafik 16: Göçmenlerin Çalıştığı İşlerin Dağılımı

Suriyelilerin Siirt'te en fazla sırasıyla inşaat, hamallık taşımacılık, lokanta –gıda tarım gibi günü birlik yevmiye karşılığında çok nitelik gerektirmeyen işlerde çalıştıkları tespit edilmiştir. Yapılan işler genellikle herhangi bir resmi sözleşme gerektirmeyen işler olduğu dikkat çekmektedir. Siirt'in tarım kenti olması özellikle fıstık, üzüm gibi ürünlerin bağ bahçe işlerinin varlığı özellikle Suriyeliler için çalışma alanlarından biri haline gelmiştir. İşverenlerin ihtiyacı olan, bu en dip düzey işleri sadece para kazanmak için bir araç olarak algılayan ve çalışmayı statü veya itibarla ilişkilendirmeyen ve sadece gelir kaynağı olarak gören işçilerdir (Massey, Arango, Hugo, Kouaouci, Pellegrino, & Taylor, 2014, s. 21).

Araştırma gurubunun % 9,06 sanayi, % 23,19 inşaat, % 14,13 tarım, % 21,74 hamallık ve taşımacılık, % 15,94 lokanta-gıda, % 15,94 diğer işlerde çalıştığını ifade etmiştir. Katılımcılar arasında diğer cevabını verenlerin sorduğumuz başka soruyla bağlantılı olarak kendi işlerini kuranlar olduğu tespit edilmiştir.

4. 4. 3. 7. İş Yerinde Tutunma ve Süreklilik

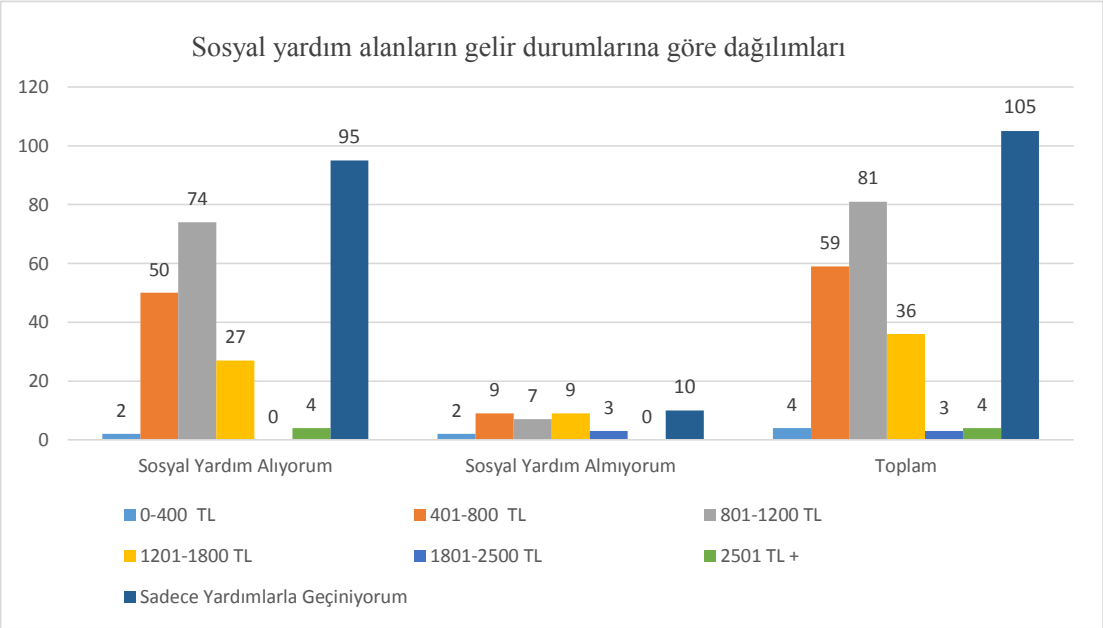
Grafik 17: Göçmenlerin Bir İşte Çalışma İstikrarını Gösteren Dağılım

Çalışmamızda Suriyelilerin çalışma durumuyla ilgili olarak en son çalıştığınız işte ne kadar süre çalıştınız? ve en son çalıştığınız işte ne kadar süredir çalışıyorsunuz? İki tane soru sorulmuştur katılımcıların % 40,4 en son çalıştığı işin 1-9 ay sürdüğünü, % 0,7'si 10-19 ay, % 58,9 20 ay ve üzeri şeklinde cevap vermiştir.

Katılımcıların % 4,8 halen çalıştığı işte 1-9 ay çalıştığını, % 1,4'ü 10-19 ay, % 93,8'i 20 ay ve üstünde çalışmaya devam ettiklerini ifade etmiştir. Grafikte göze çarpan katılımcıların tamamına yakınının başladığı işte istikrarlı bir şekilde yaklaşık iki yıl çalıştığıdır.

4. 4. 4. Sosyal Destek

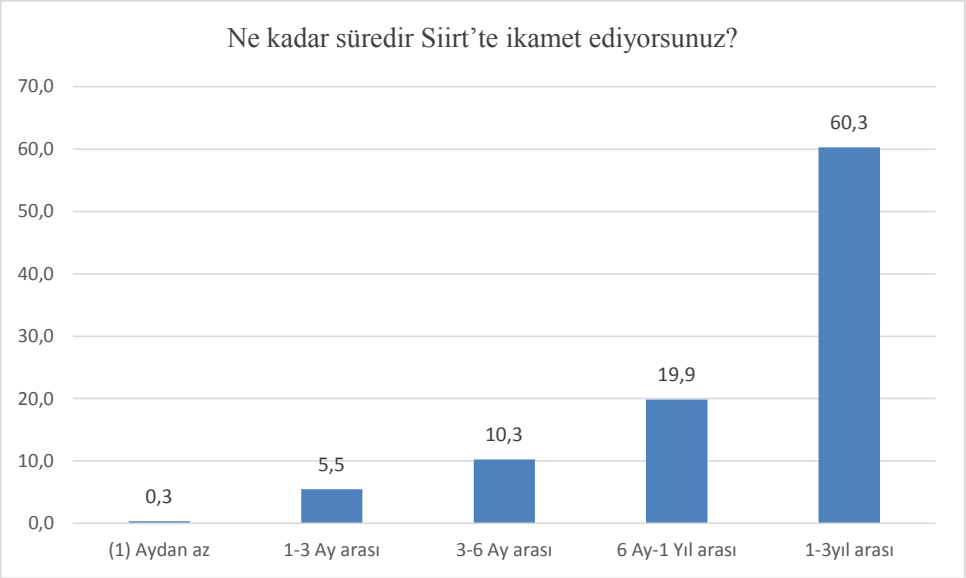
4. 4. 4. 1. Sosyal Yardımlar

Grafik 18.Göçmenlerin Sosyal Yardım Alma Durum Dağılımı

Araştırmaya katılanların 105'i sadece yardımlarla geçindiğini, 81'i 801-1200 TL gelire sahip olduğunu, 59'u 400-800 TL geliri olduğunu, 36'sı 1201-1800 TL geliri bulunduğunu, 4'ü 0-400 TL gelire sahip olduğunu, 3'ü 1801-2500 TL aylık gelire sahip olduğunu ifade etmiştir. Grafik 18'den anlaşıldığı gibi katılımcıların ciddi bir kısmı sadece yardımlarla geçinmektedir. Katılımcıların içinde bulunduğu maddi yetersizlikler, ailenin hayat şartlarına, toplumsal ilişkilerine, okul çağındaki çocukların eğitimine, aile bireylerin sağlığına, bireylerin kente uyumuna olumsuz etki edebilmektedir.

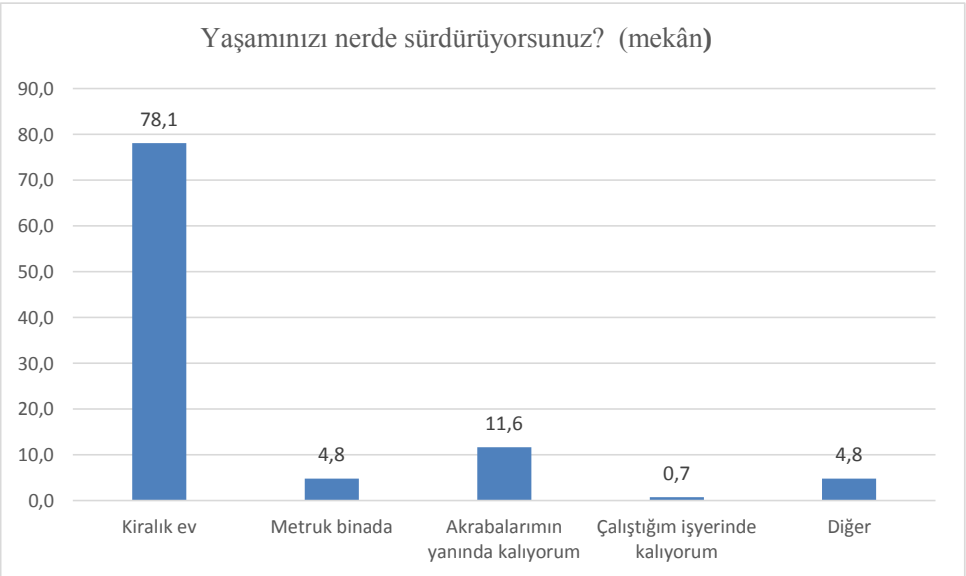
4. 4. 4. 2. Konaklama ve Barınma

Grafik 19: Göçmenlerin Siirt'te İkamet Ettiği Zaman Dilimi

Araştırmacıların yarısından fazlası % 60,3'ü 1 ila 3 yıl arasında Siirt'te ikamet ettiğini ifade etmiştir. Bunları % 19,9 6-1 yıl arası, % 10,3 3-6 arasında, % 5,5 1-3 arasında, % 0,3 1 aydan az şeklinde cevap verilmiştir. Grafik 19'da ikamet süresinin bir aydan az olanların Suriye'nin Deyrzor ve Rakka bölgesinden geldikleri sahadaki gözlemlerden istifade edilerek anlaşılmıştır.

4. 4. 4. 3. Yaşanılan Mekân

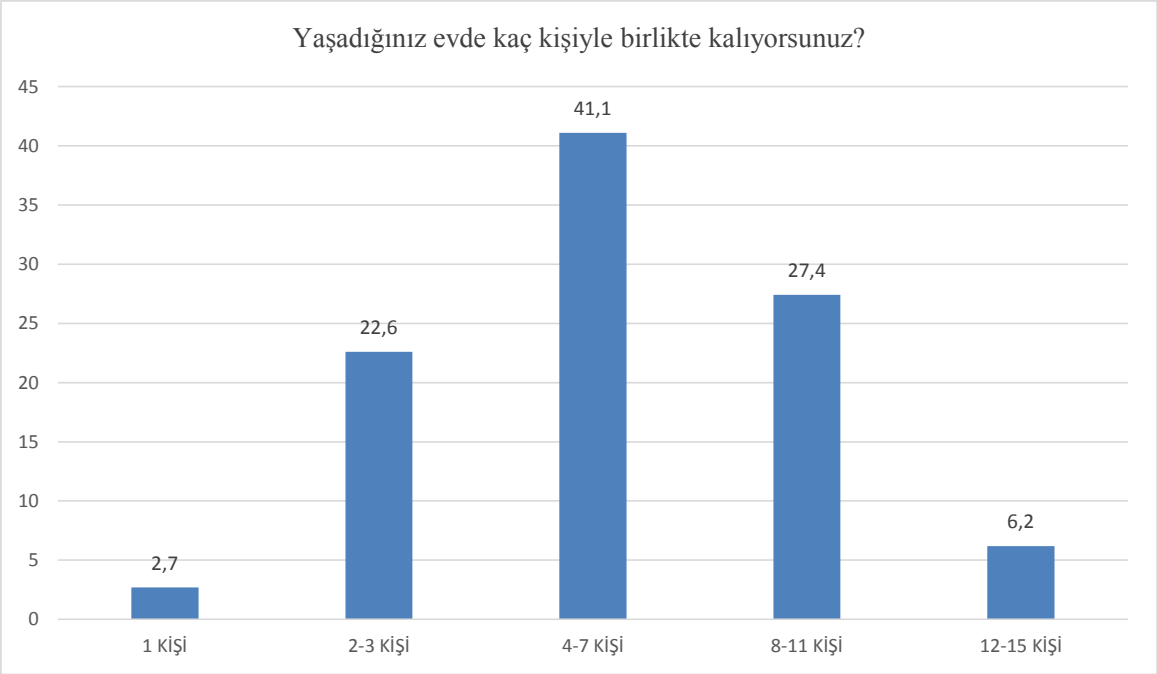

Grafik 20: Göçmenlerin Yaşadığı Mekân Tipi

Göç sonrasında göçmenlerin yaşadığı en büyük problemlerde birisi barınma sorunudur. Siirt'te bulunan Suriyelilerin büyük çoğunluğunun kirada kaldığı tespit edilmiştir.

Tablodan anlaşıldığı gibi katılımcıların % 78,1 kiralık evde, % 4,8' metruk binada, % 11,6'sı akrabalarının yanında, % 0,7'si çalıştığı iş yerinde, % 4,8', diğer yerlerde kaldığını söylemiştir.

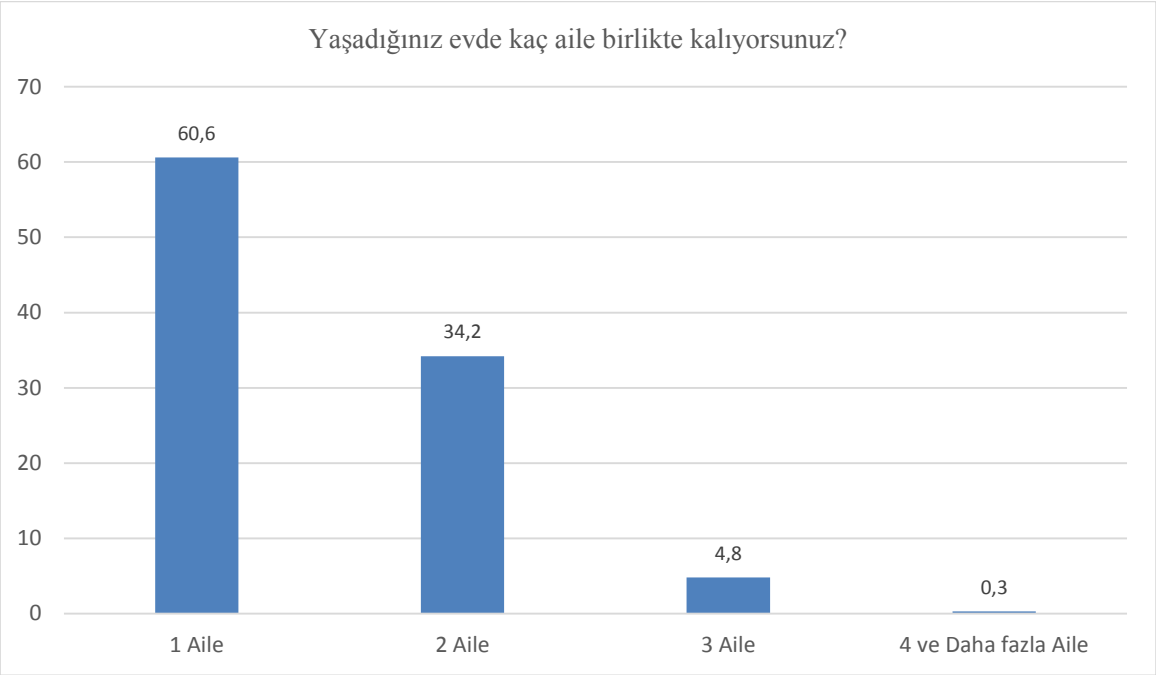
4. 4. 4. 4. Hanede Yaşayan Kişi Sayısı

Grafik 21: Göçmenlerin Aynı Haneyi Paylaştığı Kişi Sayısı

Araştırma gurubumuza yaşadığınız evde kaç kişiyle birlikte kalıyorsunuz? Sorusuna % 2,7 1 kişi, % 22,6'sı 2-3 kişi, % 41,1'i 4-7 kişi, % 27,4'ü 8-11 kişi, % 6,2'si 12-15 arasında kişiyle kaldıklarını ifade etmiştir.

4. 4. 4. 5. Aynı Haneyi Paylaşan Aile Sayısı

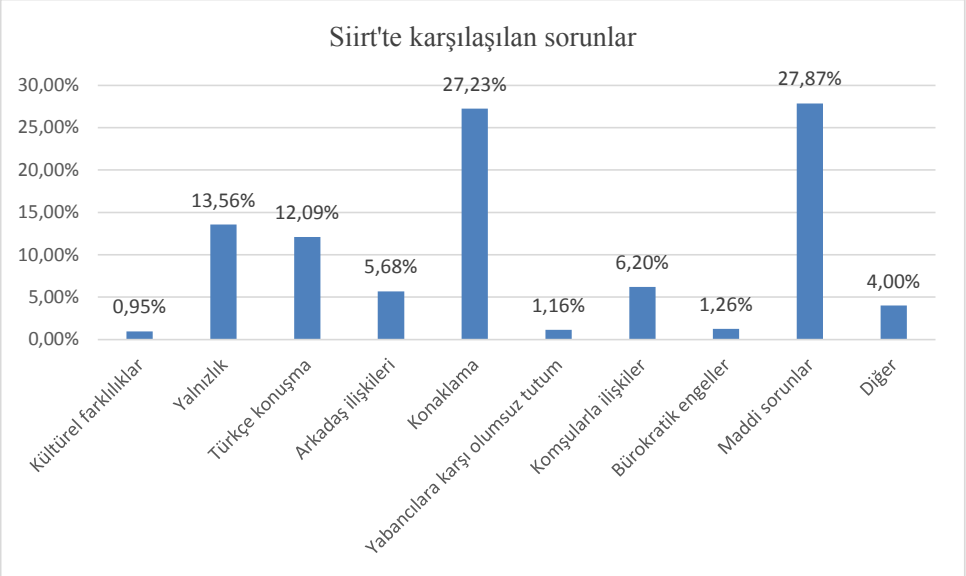
Grafik 22: Göçmenlerin Yaşadığı Hanedeki Aile Sayısı

Suriye'deki savaşla birlikte Siirt'e göç eden birçok aile barınma sorunu yaşamış ve birden fazla aile gerek ekonomik gerek Siirt'teki konut yetersizliğinden kaynaklı çeşitli nedenlerle bir evde kalmıştır.

Katılımcıların % 60,6'sı bir aile, % 34,2'si iki aile, % 4,8'i üç aile, % 0,3'ü dört ve üzeri aile bir evde ikamet ettiğini ifade etmiştir.

4. 4. 5. Sosyal İlişkiler

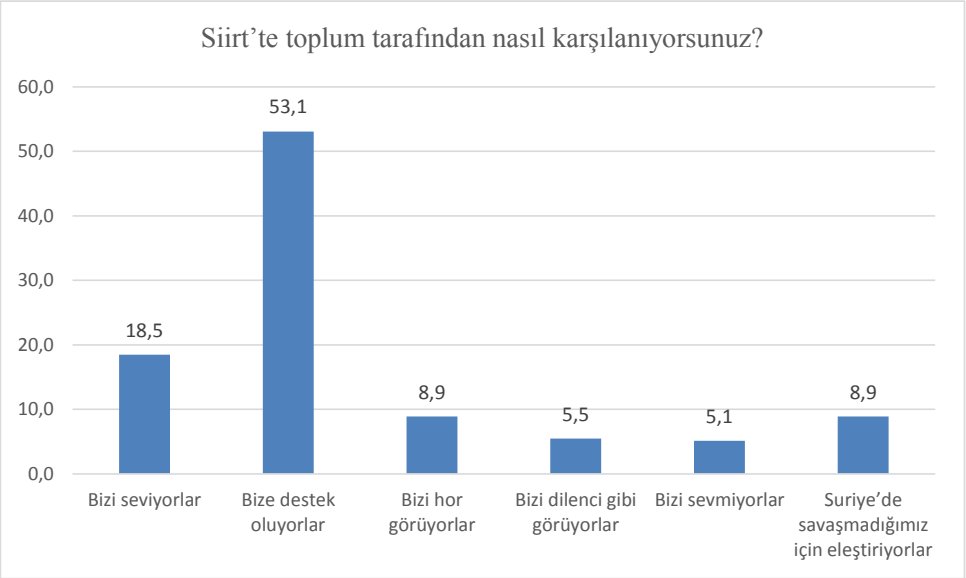
4. 4. 5. 1. Kentteki Sorunlar

Grafik 23: Göçmenlerin Kentte Yaşadığı Sorunlar

Grafik 23'te Suriyelilerin en çok karşılaştığı sorunların başında maddi ve konaklama sorununun geldiği anlaşılmaktadır. Araştırmacılara yöneltilen Siirt'te karşılaştığınız sorunlar nelerdir şeklindeki soruya katılımcıların % 0,95 kültürel farklılıklar, % 13,56 yalnızlık, % 12,9 Türkçe konuşamama, % 5,68 arkadaş ilişkileri, % 27,23 konaklama, % 1,16 yabancılara karşı olumsuz davranış, % 6,20 komşularla ilişkiler, % 1,26 bürokratik engeller, % 27,87 maddi sorunlar, % 4 diğer sorunlar olarak cevap vermiştir.

4. 4. 5. 2. Toplumun Bakışı

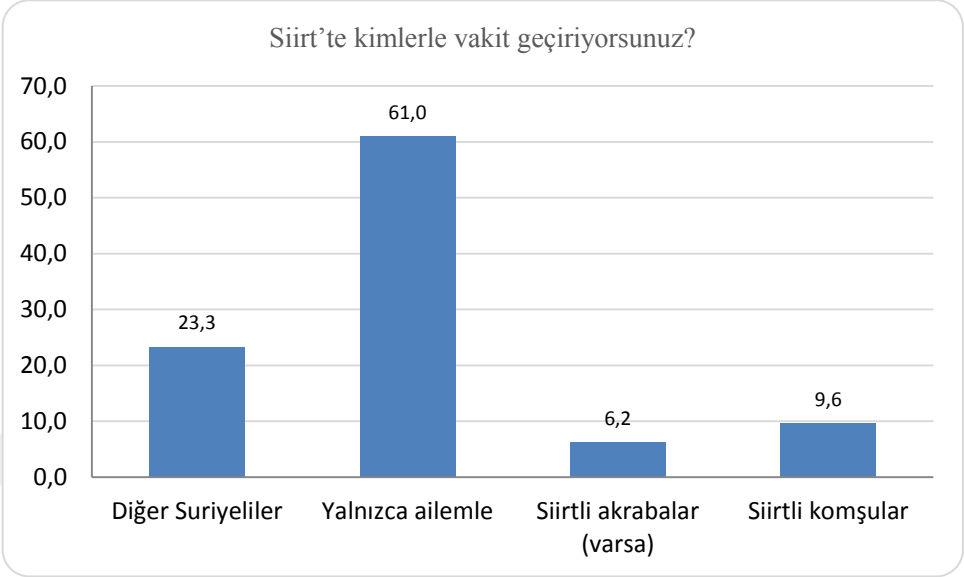
Grafik 24: Toplumun Göçmenler Bakışı

Grafik 24'ten anlaşıldığı gibi Suriyelilerin yarısından fazlası Siirtlilerin kendilerine destek olduğunu aralarına ciddi bir sosyal mesafenin konmadığını anlaşılmaktadır.

Araştırma formumuzda araştırma gurubuna Siirt'te toplum tarafından nasıl karşılanıyorsunuz? Sorusuna; % 8,9 Suriye'de savaşmadığımız için eleştiriyorlar, % 5,1 bizi sevmiyorlar, % 5,5 bizi dilenci gibi görüyorlar, % 8,9 bizi hor görüyorlar, % 53,1 bize destek oluyorlar, % 18,5 bizi seviyorlar şeklide cevap vermiştir.

4. 4. 6. Komşuluk İlişkileri

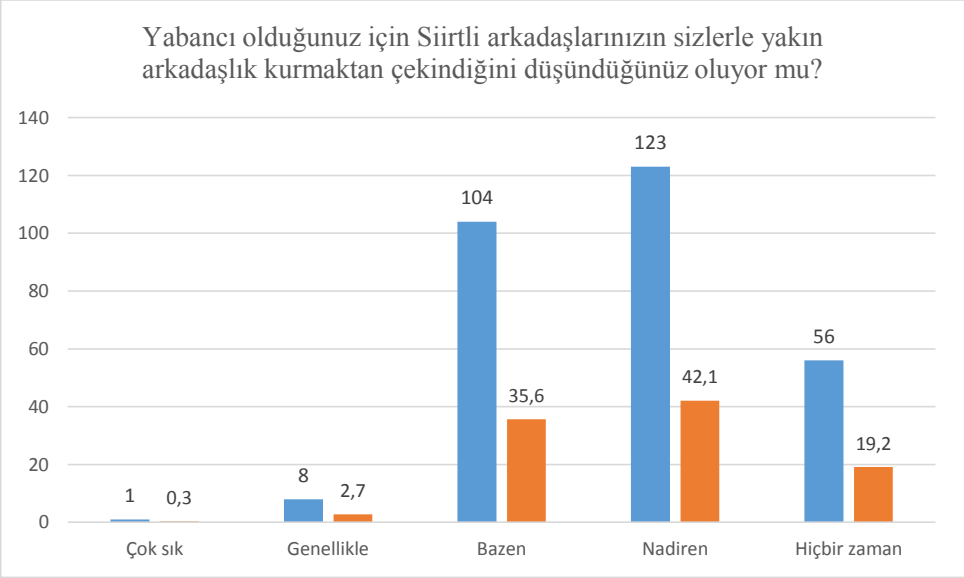
4. 4. 6. 1. Vakit değerlendirme

Grafik 25: Göçmenlerin Vakit Geçirme Tercih Dağılımı

Araştırmaya katılanların % 9,6'sı Siirtli komşular, % 6,2'si Siirtli akrabalar, % 61,0'ı yalnızca ailemle, % 23,3'ü diğer Suriyelerle vakit geçirdiğini ifade etmiştir.

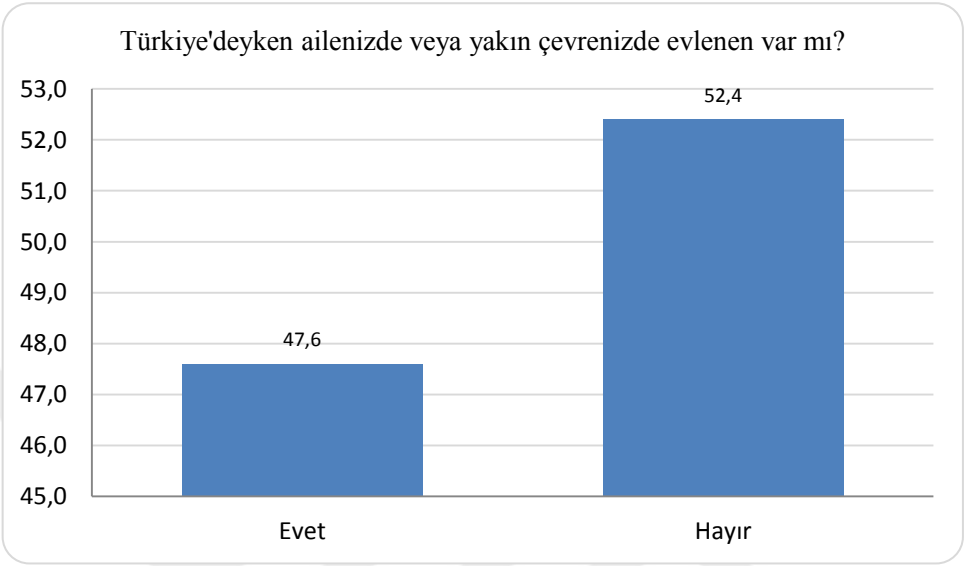
4. 4. 6. 2. Arkadaşlık İlişkileri

Grafik 26: Göçmenlerle Yerli Halk Arasındaki Sosyal Yakınlık Mesafesi

Grafik 26'daki soruya araştırmacıların % 0,3'ü çok sık, % 2,7'si genellikle, % 42,1 nadiren, % 19,2'si hiçbir zaman cevabını vermiştir.

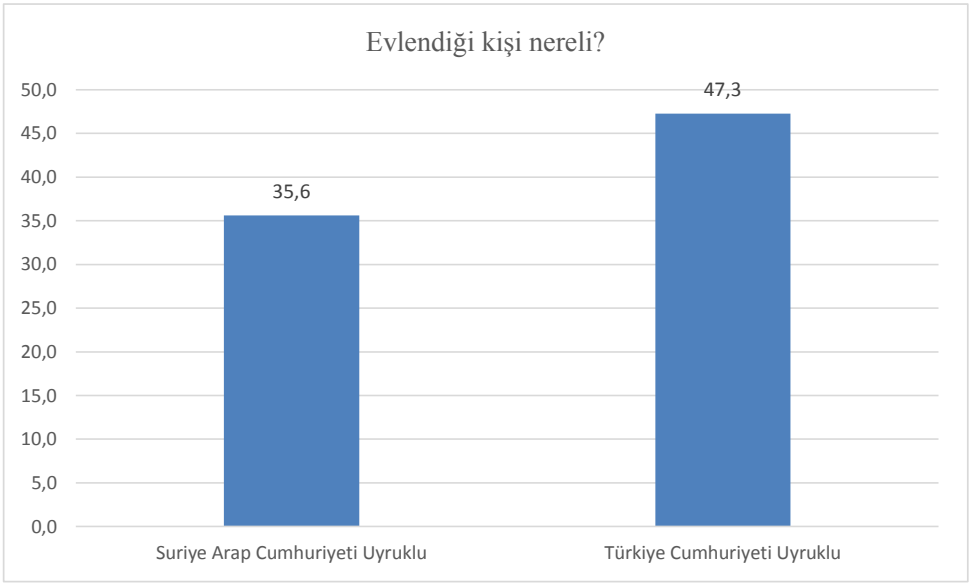
4. 4. 6. 3. Evlenme Ritüeli

Grafik 27: Göçmenlerin Evlilik Yapma Durumu

Grafik 27'deki soruya Araştırmacıların % 47,6'sı evet % 52,4 hayır yanıtını vermiştir.

4. 4. 6. 4. Evlilik Tercihi

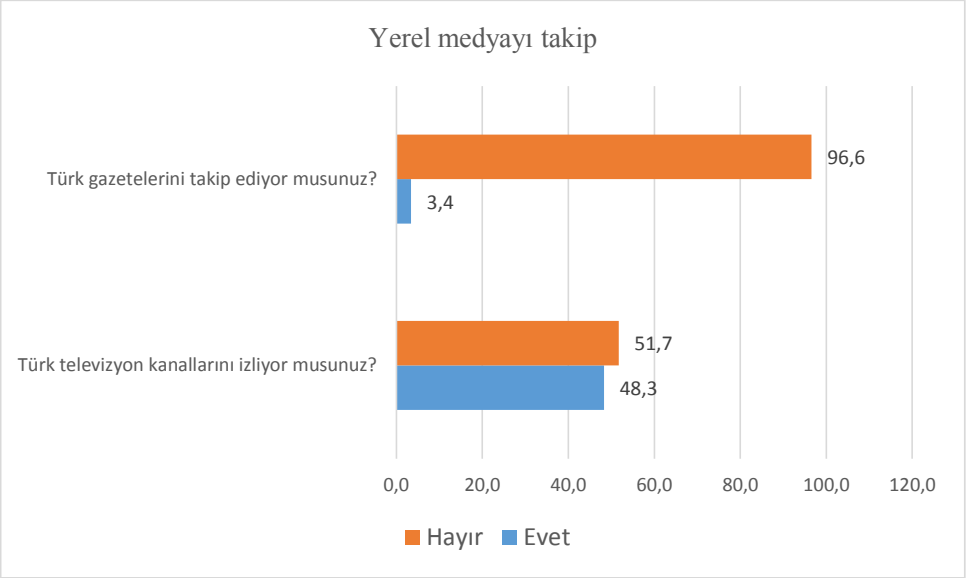

Grafik 28: Göçmenlerin Evlilikte Tercih Ettiği Uyruk

Grafik 27'de evet yanıtını verenlerin ailesinde veya yakın çevresinde evlenenlerin % 35,6'sı Suriye Arap Cumhuriyeti uyruklu kişilerle, % 47,3'ü Türkiye Cumhuriyeti Uyruklu kişilerle evlilik gerçekleştirdiğini ifade etmiştir. Grafik 28'den anlaşıldığı üzere Türkiye'de evlilik gerçekleştirenlerin yarısına yakını Türk vatandaşlarıyla evlendiğini göstermesinin yanında Suriyelilerin içinde yaşadıkları toplumla kız alıp verecek kadar akrabalık ilişkisi geliştirmek toplumsal ilişkilerde ilişkilerinin iyiye gittiğinin işareti olarak değerlendirilebilir. Yellilerle yapılan evliliklerde Türk vatandaşlığını kazanmak ve resmi oturum iznini almak etkili bir unsur olabilir.

4. 4. 7. İletişim ve Medya

4. 4. 7. 1. Yerel Medyayı Takip

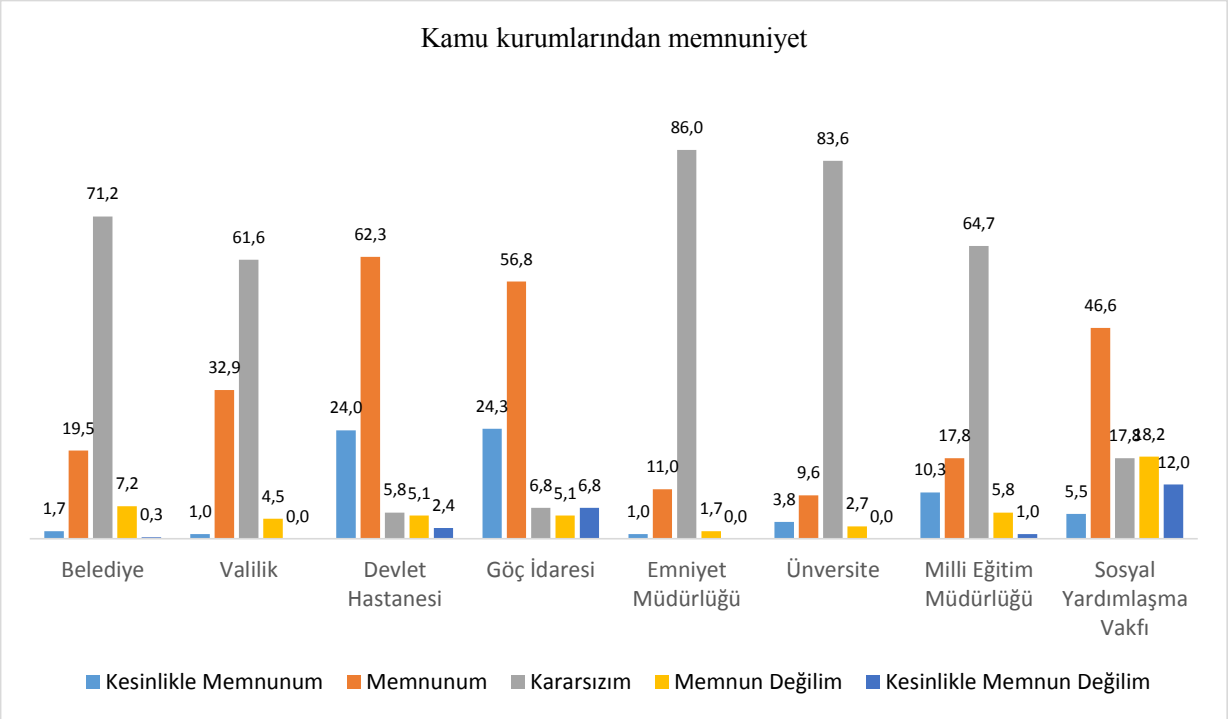

Grafik 29: Göçmenlerin Medya Takip Dağılımı

Araştırma gurubumuzun % 96,6'sı Türk gazetelerini takip etmediğini ifade ederken % 48,3'ü Türkçe yayın yapan TV kanallarını izlediğini ifade etmiştir. Bu durum Siirt'e yerleşen Suriyelilerin günlük konuşulan dili hızlı bir şekilde anladığını ve bu yüzden Türk televizyonu izleyenlerin örneklem gurubun yarısına yakındır. Suriyelilerin Türkçeyi okuyup yazmaları ya eğitimle olabilir ya da öğrenebilmeleri uzun bir süre alacaktır. Bu yüzden Türkçe Gazete okuyanlarla Türkçe TV izleyenlerin arasındaki büyük farkın bu durumdan kaynaklandığı düşünülebilir.

4. 4. 8. Memnuniyet Düzeyleri

4. 4. 8. 1. Kamu Kurumlarından Memnuniyet

Grafik 30: Göçmenlerin Kamu Kurumlarından Memnuniyet Dağılımı

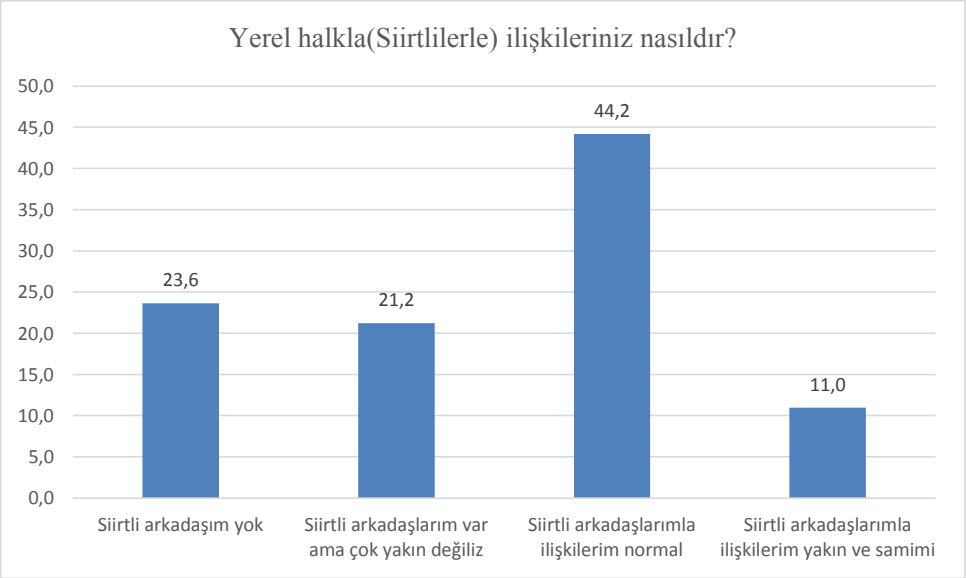
Araştırmacıların kamu kurumlarından memnuniyet düzeyleri ilişkili olduğu ve sık sık gittiği kurumlar hakkında net yargılar sergilemiştir. Örneğin sağlık alanında yani devlet hastanesiyle ilgili kesinlikle memnunum % 24,0,memnunum % 62,3 gibi katılımcıların önemli bir kısmı memnuniyetlerini belirtmiştir. Katılımcıların yüksek derecede memnuniyet duydukları bir başka kurum İl Göç İdaresi Müdürlüğüdür; katılımcılar kesinlikle memnunum % 24,3, memnunum % 56,8 şeklinde tepkilerde bulunmuştur.

Katılımcıların yüksek derecede değerlendirmekte kararsız olduğu kamu kurumlarının başında % 86,0 Emniyet müdürlüğü sırasıyla onu takip eden bir diğer kurum % 83,6 Üniversite, % 71,2 belediye, % 61,6 valilik kurumu olmuştur.

Grafik 30'daki katılımcıların memnun değilim şeklinde yargıda bulunduğu yüksek oranda bir istatistikî bilgi bulunmamakla birlikte katılıcıların % 18,2 Memnun değilim, % 12,0 kesinlikle menün değilim diye işaret ettiği kurum Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfıdır. Bu kurumu % 5,1 memnun değilim % 6,8 kesinlikle memnun değilim şeklinde değerlendirilen İl Göç İdaresi Müdürlüğü olmuştur.

Katılımcıların Sosyal yardımlaşma vakfıyla ilgili memnun olmamaları; vakfın kendine ait bir bütçesinin bulunması ve bu bütçenin kontrolünün belirlenen yasa kapsamında harcanması nedeniyle bütçenin serbest harcama kanallarının kapalı olması ve Sosyal Yardımlaşma Vakfının isim olarak tüm sosyal ihtiyaçların karşılanabileceği gibi bir algının oluşması nedeniyle memnuniyet oranının düşük olduğu düşünülmektedir.

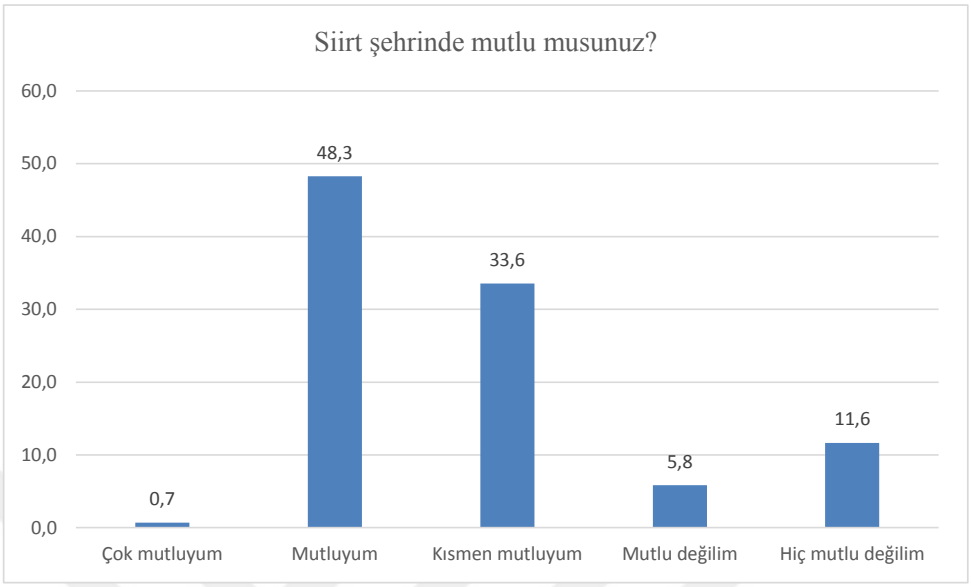
4. 4. 8. 2. Sosyal İlişkilerden Memnuniyet

Grafik 31: Göçmenlerin Yerel Halkla İlişkileri

Katılımcıların yarısına yakını% 44,2'si Siirtlilerle arkadaşlık ilişkilerinin normal olduğunu ifade etmiştir. Buna karşılık Arkadaşlık ilişkisinin olmadığını ifade edenlerin oranı % 23,6'dır. Arkadaşlık ilişkim var ama yakın değiliz diyenlerin oranı % 21,2dir. Arkadaşlarımla yakın ve samimi ilişkilere sahibim diyenlerin oranı % 11,0'dır. Grafik 31 Suriyelilerle yerel halk arasında arkadaşlık ilişkileri bağlamında yakın bir mesafenin olduğunu ifade etmektedir.

4. 4. 8. 3. Kent Memnuniyeti

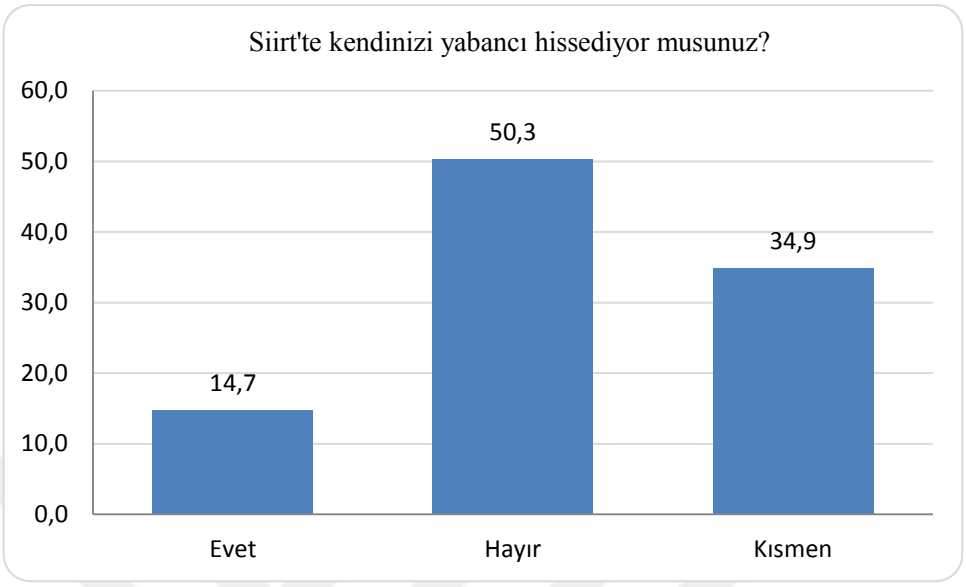

Grafik 32: Göçmenlerin Kent Memnuniyeti

Katılımcılara Siirt Şehrinde Mutlu Musunuz? Sorusuna katılımcıların % 0,7 çok mutlu, katılımcıların yarısına yakını % 48,3 mutlu, % 33,6 kısmen mutlu, % 5,8 mutlu olmadığını, % 11,6 hiç mutlu olmadığını ifade etmiştir.

4. 4. 9. Dışlanma Deneyimleri

4. 4. 9. 1. Yabancılık Duygusu

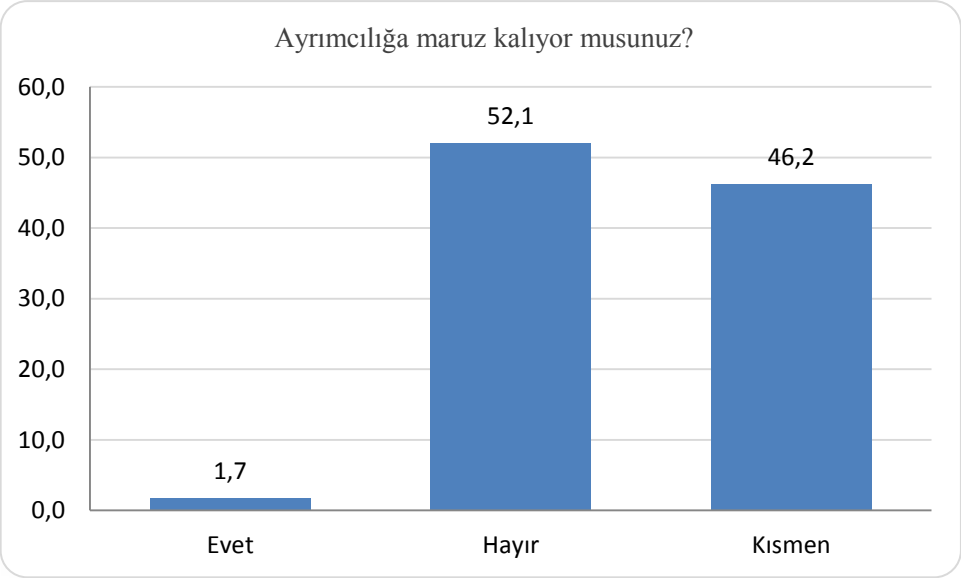

Grafik 33: Göçmenlerin Yabancılık Duygusu

Katılımcılara grafikteki soru sorulduğunda katılımcıların % 14,7'si evet, % 50,3'ü hayır, % 34,9'u kısmen cevabını vermiştir.

Grafik 33'ten anlaşılan katılımcıların yarından fazlasının kentte dışlanma hissetmediğidir.

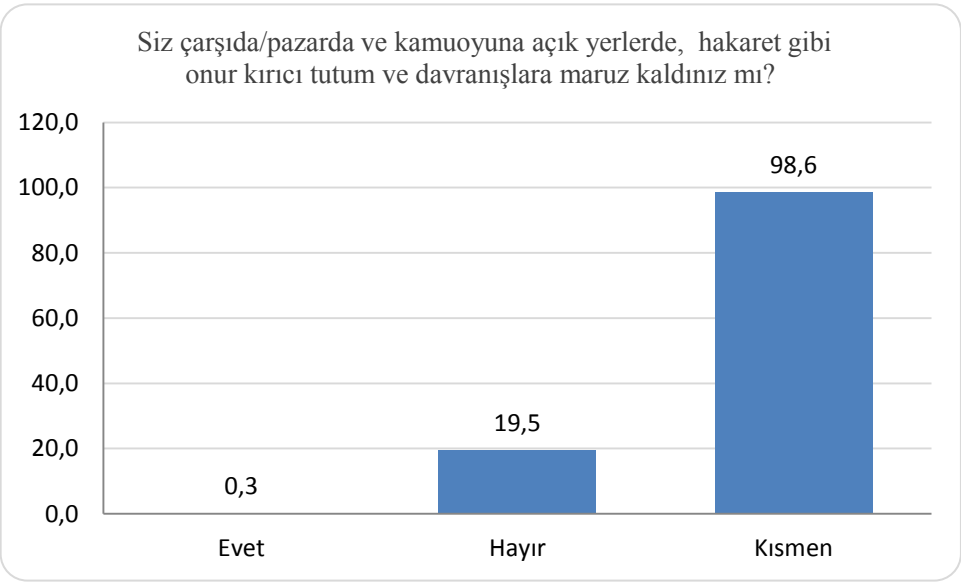
4. 4. 9. 2. Ayrımcılığa Maruz Kalma

Grafik 34: Göçmenlerin Ayrımcılığa Maruz Kalma Durum Dağılımı

Yabancı bir ülkeye göç edenlerin çeşitli ayrımcılıklara maruz kaldığı bilinmektedir. Araştırmamızda katılımcıların % 1,7'si ayrımcılığa maruz kaldığını ifade ederken katılımcıların yarından fazlası ayrımcılığa maruz kalmadığını ifade etmiş, % 46,2'si kısmen ayrımcılığa maruz kaldığını ifade etmiştir.

4. 4. 9. 3. Tutum ve Davranışlar

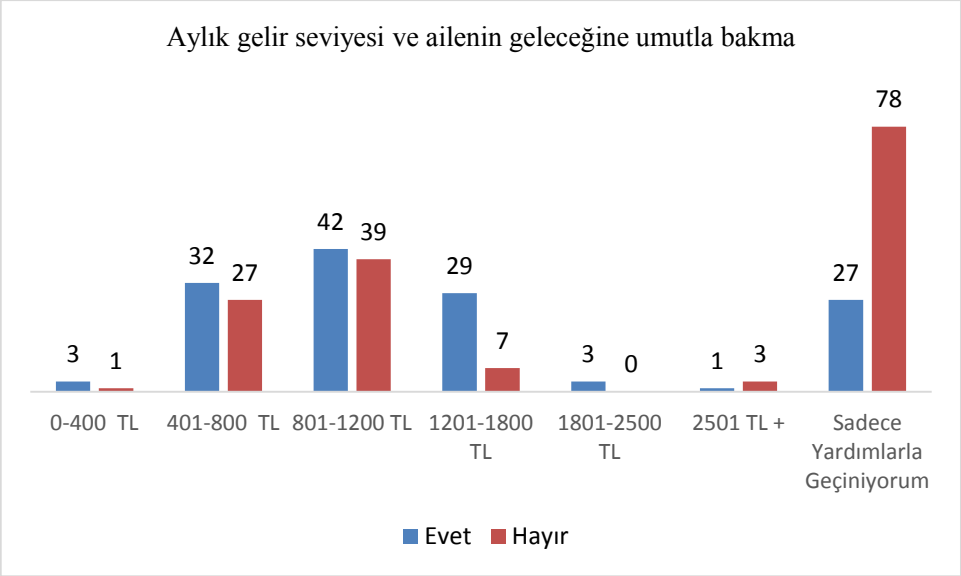

Grafik 35: Göçmenlere Karşı Tutum Ve Davranışlar

Katılımcıların tamamına yakını kısmen de olsa olumsuz tutumlara maruz kaldığını ifade etmiştir. Yalnız anketimizde kullandığımız bir diğer soruda bu şehirde mutlu musunuz? Sorusuna aldığımız yanıt % 48,3 mutluyum cevabı katılımcıların olumsuz tutumlara maruz kalsalar da savaş koşularından, şiddet ortamına geri gitmekten daha iyi olduğu düşüncesiyle şartların karşılaştırılması üzerinden düşünülmüş bir mutluluk tasavvuru olabilir.

4.4.10. Veriler Arasında Anlamlılık İlişkisi İle İlgili Bulgular

4.4.10.1 Aylık Gelir Seviyesi ve Ailenin Geleceğine Umutla Bakma

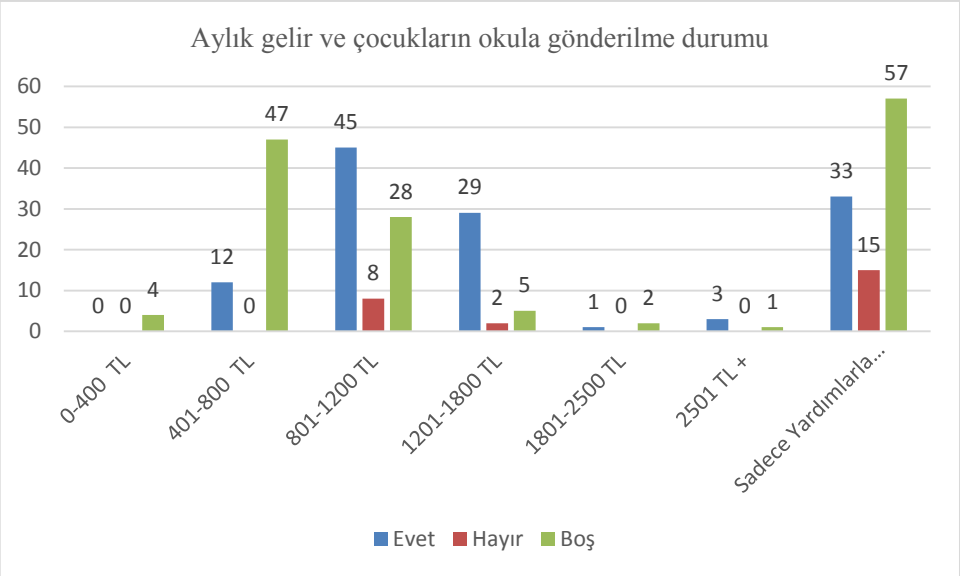

Grafik 36: Aylık Gelir ve Ailenin Geleceğinden Umut Durumu

X^2=42,804 df=6 p=,000 p<0,05

Araştırmaya katılanların aylık geliri ile ailenin geleceğe umutlu bakma düşüncesi arasında bir değişim gözlenmiştir. Bu değişim x^2 testine göre $p<0,05$ olduğundan dolayı katılımcıların aylık geliri ile katılımcıların ailelerinin geleceğine umutla bakma düşüncesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu konudaki varsayımımız böylelikle doğrulanmıştır. Aylık geliri yüksek olanların geleceğe daha umutlu baktığı, bu durumun da kültürel adaptasyon düzeyini artırdığı beklenmekteydi.

4.4.10.2. Aylık Gelir ve Çocukların Okula Gönderilme Durumu

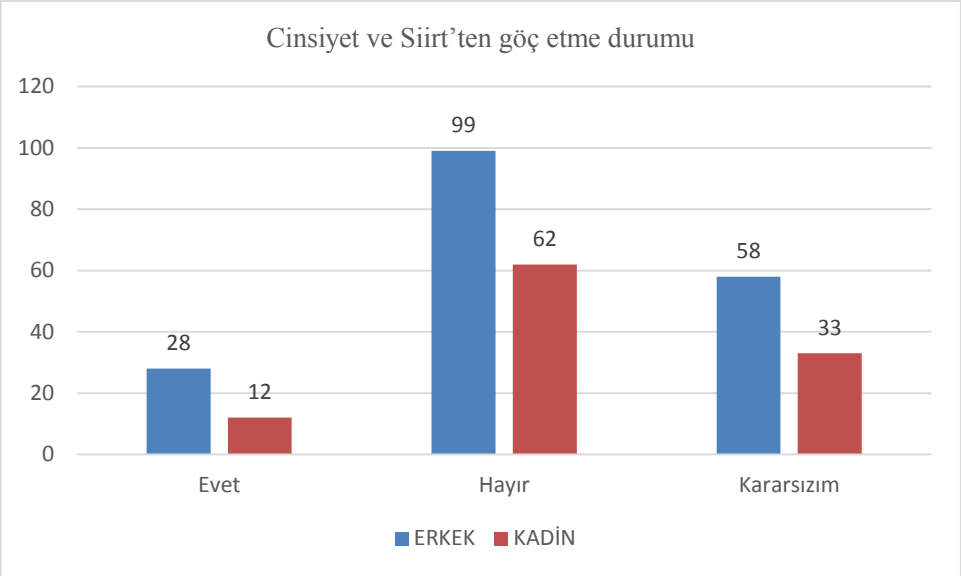

Grafik 37: Aylık Gelir ve Çocukların Okula Gönderilme Durumları

X^2=65,935 df=12 p=,000 p<0,05

Araştırmaya katılanların aylık geliri ile ailenin eğitim çağındaki çocukları okula göndermesi arasında bir değişim gözlenmiştir. Bu değişim x^2 testine göre p<0,05 olduğundan dolayı katılımcıların aylık geliri ile katılımcıların ailelerinde eğitim çağında bulunan çocuklarını okula gönderme durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Göç sonrasında göçmenlerin yaşadığı en büyük problemlerden birisi de işsizlik buna bağlı olarak maddi gelir sorunudur. Maddi gelir sorunu yaşayan göçmenler ailelerinde ciddi sorunlarla karşılaşmakta, bu sorunları aşmak çeşitli harcama kalemlerinde kısıntılara gitmektedir. Bu kısıntıların başında eğitim çağındaki çocukları okula göndermeme şeklinde ortaya çıkmaktadır. Grafik 37 incelendiğinde araştırmaya katılan katılımcıların aylık geliri arttıkça ailelerinde okul çağında bulunan çocukları okula gönderme eğiliminin arttığı anlaşılmaktadır. Bu konudaki varsayımımız böylelikle doğrulanmıştır. Aylık gelir arttıkça eğitim çağındaki çocukları okula gönderme durumunda artış beklenmekteydi.

4.4.10.3. Cinsiyet ve Siirt'ten Göç Etme Durumu

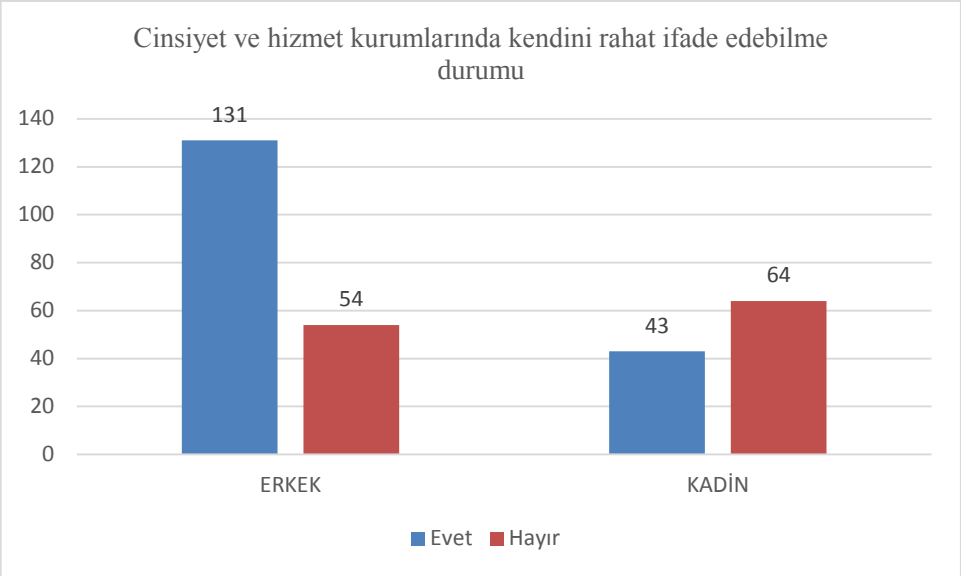

Grafik 38: Cinsiyet ve Siirt'ten Göç Etme Durumu

X^2=1,008 df=2 p=,604 p>0,05

Araştırmaya katılanların cinsiyet durumuyla Siirt ilinden başka bir yere göç etme düşüncesi arasında bir değişim gözlenmiştir. Bu değişim x^2 testine göre p>0,05 olduğundan dolayı katılımcıların cinsiyet durumuyla göç etme düşüncesi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Bu konudaki varsayımımız böylelikle yanlışlanmıştır. Suriyeli erkek sığınmacılar, Suriyeli kadın sığınmacılara göre Siirt'ten başka bir yere göç etmede daha istekli olup kültürel adaptasyon düzeyleri daha yüksek olduğu şeklinde bir sonuç beklenmekteydi.

4.4.10.4. Cinsiyet ve Hizmet Kurumlarında Kendini Rahat ifade Edebilme Durumu

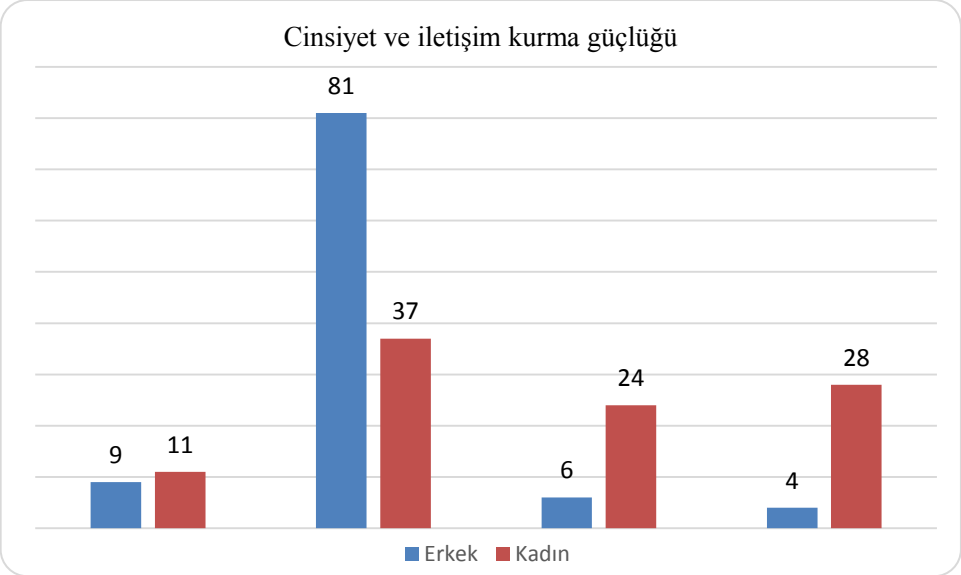

Grafik 39: Cinsiyet ve Hizmet Kurumlarında Kendini Rahat İfade Edebilme Durumu

X^2=26,401 df=1 p=,000 p<0,05

Araştırmaya katılanların cinsiyet durumu ile hizmet kurumlarında kendilerini rahat ifade etme durumu arasında bir değişim gözlenmiştir. Bu değişim x^2 testine göre $p<0,05$ olduğundan araştırmaya katılanların cinsiyet durumu ile kendilerini hizmet kurumlarında rahat ifade etme durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Yabancı ülkelere yapılan göç sonrasında göçmenlerin karşılaştığı ciddi sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunlardan biri kendini ifade edememe durumudur. Yaşanan bu sorun yabancı dil, yabancı kültür ve yabancı devlet sistemden kaynaklanabileceği gibi göç eden toplumda kadın ve erkeke biçilen toplumsal roller ile varılan toplumdaki kadın ve erkeğe biçilen toplumsal rolleri arasındaki farklılıklardan kaynaklı da olabilir. Grafik 39 incelendiğinde erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre hizmet kurumlarında kendilerini daha rahat ifade ettiği anlaşılmaktadır. Bu durumun yaşanmasında Türkiye toplumuna nazaran daha kapalı bir toplum olduğu düşünülen Suriye toplumunun aile yapısının daha ataerkil yapıda olması, göçülen toplumda kullanılan dilin farklı olması vb. etkenler nedeniyle; kadının yaşadığı evin ve sosyal çevrenin dışındaki kamu kurumları ve kamuya açık alanlarda kendisini rahat ifade etmesi beklenemez. Bu konudaki varsayımımız böylelikle doğrulanmıştır. Suriyeli erkek sığınmacılar, Suriyeli kadın sığınmacılara göre kamu kurumlarında kendilerini daha rahat ifade eder ve kültürel adaptasyon düzeyleri daha yüksek şeklinde beklenmekteydi.

4. 4. 10. 5. Cinsiyet ve İletişim Kurma Güçlüğü

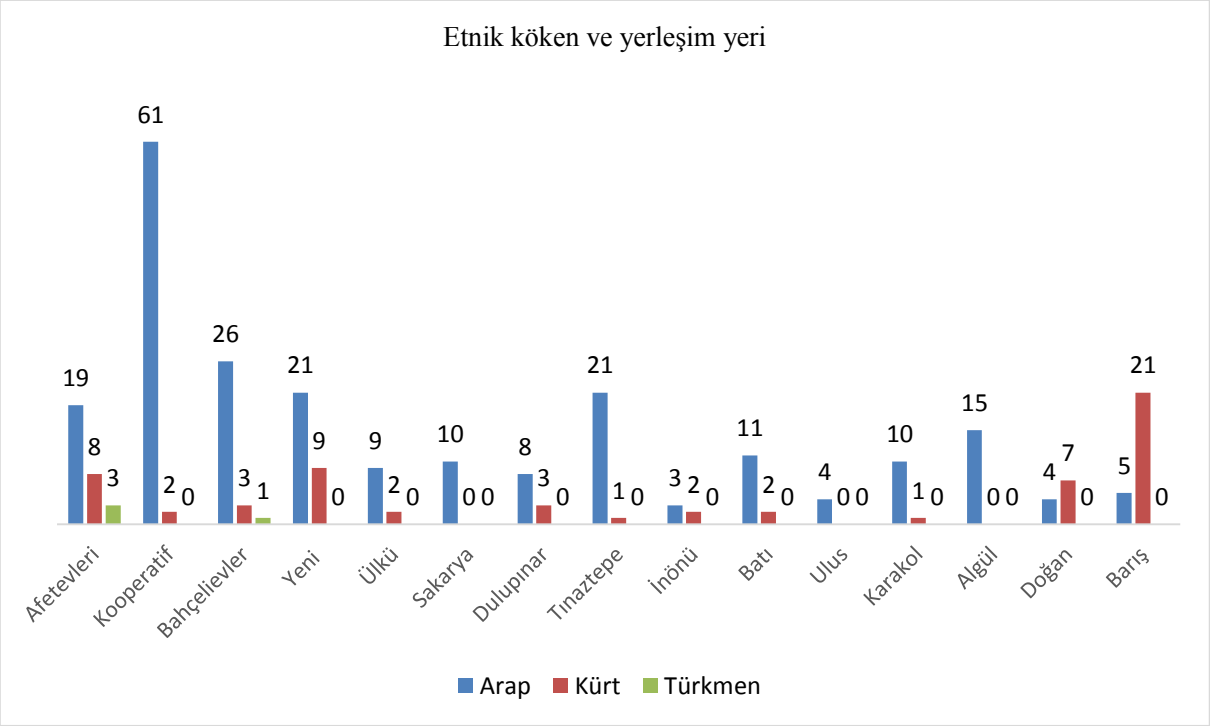

Grafik 40: Cinsiyet ve İletişim Kurma Güçlüğü

X^2=66,7 df=3 p=,000 p<0,05

Araştırmaya katılanların cinsiyet durumu ile iletişim kurma güçlüğü arasında bir değişim gözlenmiştir. Bu değişim x^2 testine göre p<0,05 olduğundan araştırmaya katılanların cinsiyet durumu ile iletişim kurma güçlüğü arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılanlara Siirt'te iletişim kurmakta güçlük çekiyor musun? Sorusuna erkeklerin % 9'u evet, % 81 hayır, % 6'sı, kısmen, % 4'ü evet dil faktörü şeklinde cevap evermiştir. Aynı soruya kadınların% 11 evet, % 37'si hayır, % 24'ükısmen, % 28'si evet dil faktörü şeklinde cevap vermiştir. Grafik 27 incelendiğinde iletişim kurmakta güçlük çekiyor musun? Sorusuna erkek katılımcıların büyük çoğunluğu(% 81) hayır derken bu oran kadın katılımcılarda % 37'de kalmıştır. Kadın ve katılımcıların erkek katılımcılara göre daha fala iletişim güçlüğü çekmesinin nedeni kadınların aile yapısı nedeniyle içe kapanık ve zamanının çoğunu evde geçirmesi, kadının erkeler gibi evin dışında iş imkânı bulamaması ayrıca dışarıda sosyalleşebileceği ortamlardan uzak olması gibi unsurlar olduğu düşünülmektedir. Bu konudaki varsayımımız böylelikle doğrulanmıştır. Suriyeli erkek sığınmacılar, Suriyeli kadın sığınmacılar kadar iletişim güçlüğü yaşamayıp kültürel adaptasyon düzeyleri daha yüksektir şeklinde beklenmekteydi.

4.4.10.6. Etnik Köken ve Yerleşim Yeri

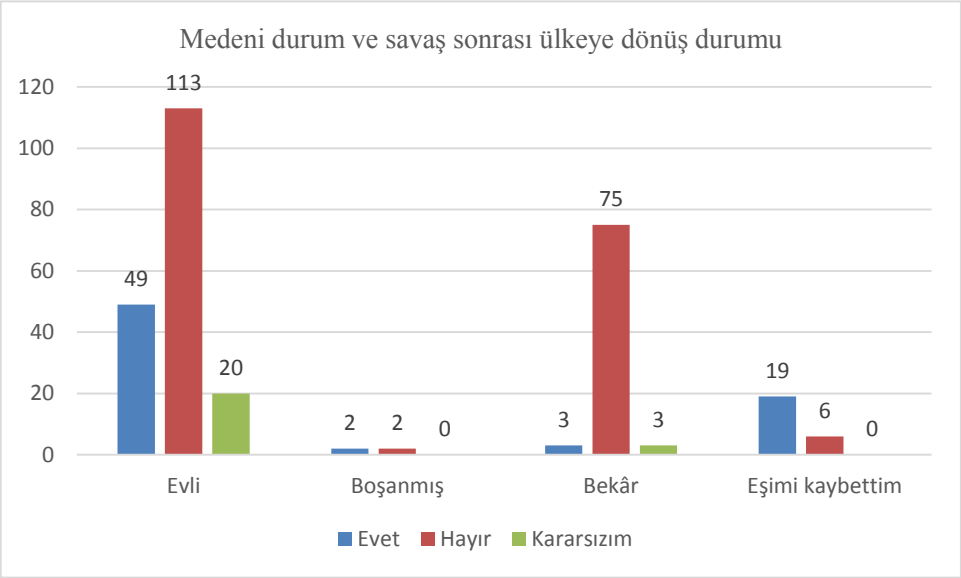
Grafik 41: Etnik Köken ve Yerleşim Yeri Dağılımı

X^2=119,8 **df=28** **p=,000** **p<0,05**

Araştırmaya katılanların etnik kökeni ile ikamet ettiği mahalle arasında bir değişim gözlenmiştir. Bu değişim x^2 testine göre p<0,05 olduğundan araştırmaya katılanların etnik kökeni ile ikamet ettiği mahalle arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Araştırmamız Siirt merkezdeki on beş mahallede gerçekleştirilmiştir. Siirt'in Barış, Doğan, Algül, Karakol, Ulus, Batı, İnönü, Tınaztepe, Dumlupınar, Sakarya ve Ülkü mahalleleri yoğunluklu olarak Kürt nüfusundan oluşmaktadır. Bu mahallelerin dışındaki Afetevler, Kooperatif ve Yeni mahalleleri ise diğer mahallelere nazaran Arapların daha fazla yaşadığı mahalleler olarak bilinir. Grafik 41'den anlaşıldığı gibi Suriyelilerin etnik köken bazlı ikamet ettiği mahalleler incelendiğinde, Araştırmamızda etnik kökeni Arap olanların 127'si Afet, Kooperatif, Bahçelievler, ve Yeni mahallerinde ikamet etmekteyken, etnik kökeni Kürt olup bu mahallerde ikamet edenlerin sayısı 40'tır. Buna karşın yerel halkın tamamına yakınının Kürtlerden oluştuğu Barış ve Doğan Mahallelerinde ikamet eden Suriyeli Arap sayısı 9'ken aynı mahallelerde ikamet eden Suriyeli Kürt sayısı 28'dir. Özetle grafik 41'den anlaşılan araştırma gurubundakilerden etnik kökenini Arap olarak ifade edenler Siirt'te Arapların yoğun yaşadığı mahalleye, kendisini Kürt olarak ifade edenlerin ise kentte Kürtlerin yoğun yaşadığı mahallelere yerleştiği anlaşılmıştır. Böyle bir tablonun

ortaya çıkmasının nedeni etnik köken, dil benzerliği ve ayrıca akrabalık bağı olduğu düşünülmektedir. Bu konudaki varsayımımız böylelikle doğrulanmıştır. Suriyeli sığınmacılar, oturacakları mahalleyi konuşulan dil ve etnik yapıya göre seçer şeklinde beklenmekteydi.

4.4.10.7. Medeni Durum ve Savaş Sonrası Ülkeye Dönüş Durumu

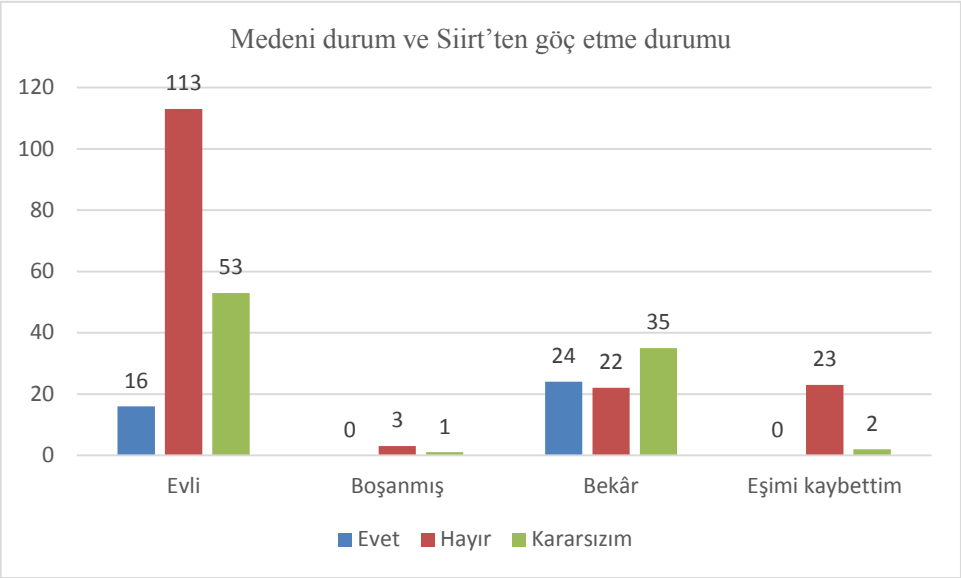

Grafik 42: Medeni Durum ve Savaş Sonrası Ülkeye Dönüş Durumu

X^2=63,903 df=6 p=,000 p<0,05

Araştırmaya katılanların medeni durumu ile savaş sonrasında ülkelerine geri göç etme durumu arasında bir değişim gözlenmiştir. Bu değişim x^2 testine göre p<0,05 olduğundan araştırmaya katılanların medeni durumu ile savaş sonrasında ülkelerine geri göç etme durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Göç sonrasında bekâr ve genç nüfus göç ettiği toplumun toplumsal yapısına, kültürüne, kent yaşamına adaptasyon sağlaması evlilere göre daha kolay ve hızlıdır. Çünkü çoğu bekâr insan göç sonrasında vardığı toplumda evlenir, yeni bir hayat kurar ve gelecek planlarını burada kurar. Grafik 42'de bekârlarda savaş bittikten sonra ülkelerine geri dönme eğiliminin evlilere göre daha düşük çıkmasında genç ve bekâr göçmenlerin özelliklerinden kaynaklandığı tahmin edilmektedir. Bu konudaki varsayımımız böylelikle doğrulanmıştır. Medeni durumu bakar olanlar evlilere göre kültürel adaptasyon düzeyi daha yüksek şeklinde beklenmekteydi.

4.4.10.8. Medeni Durum ve Siirt'ten Göç Etme Durumu

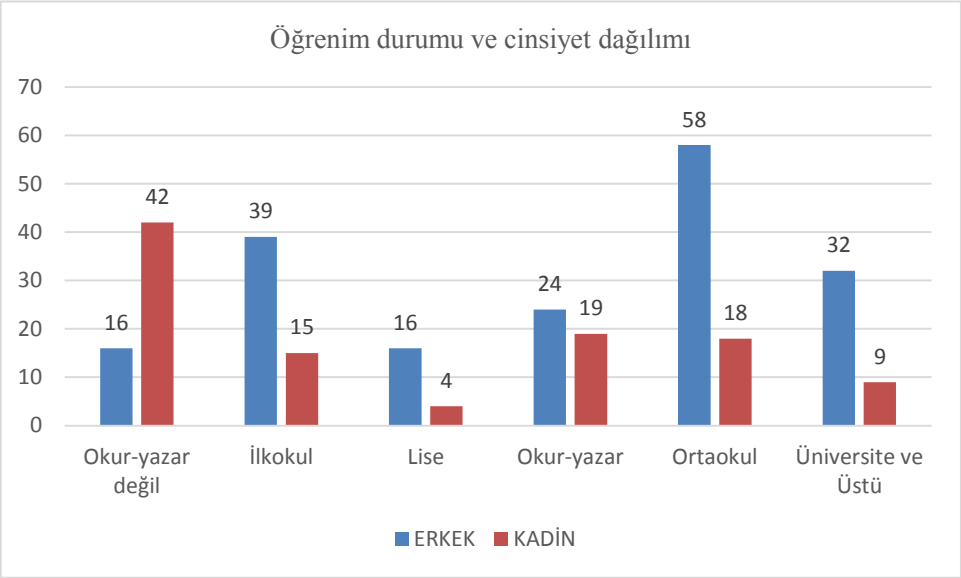

Grafik 43: Medeni Durum ve Siirt'ten Göç Etme Durumu

X^2=50,088 df=6 p=,000 p<0,05

Araştırmaya katılanların medeni durumu ile Siirt'ten başka bir yere göç etme durumu arasında bir değişim gözlenmiştir. Bu değişim x^2 testine göre p<0,05 olduğundan araştırmaya katılanların medeni durumu ile Siirt'ten başka bir yere göç etme durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bekâr ve genç nüfusta arasında göç etme eğilimi daima daha yüksektir. Genç nüfusun zorlu ve tehlikeli yolculukları, kötü muameleyi, göç edilen yere göre kimi zaman soğuk veya sıcak iklimlerde dayanabilmeyi göze alması, bekâr nüfusun arkasında bırakabileceği eşi veya çocuklarının olmaması vb. nedenlerden dolayı göçe daha isteklidir. Grafik 43 incelendiğinde Siirt'teki Suriyeliler arasında Siirt'ten başka bir yere göç etme eğilimi medeni durumu bekâr olanlarda evli olanlara göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu konudaki varsayımımız böylelikle doğrulanmıştır. Medeni durumu bekar olanlar evli olanlara göre Siirt'ten başka bir yere göç etmek istemede daha isteklidir şeklinde beklenmekteydi.

4.4.10.9. Öğrenim Durumu ve Cinsiyet Dağılımı

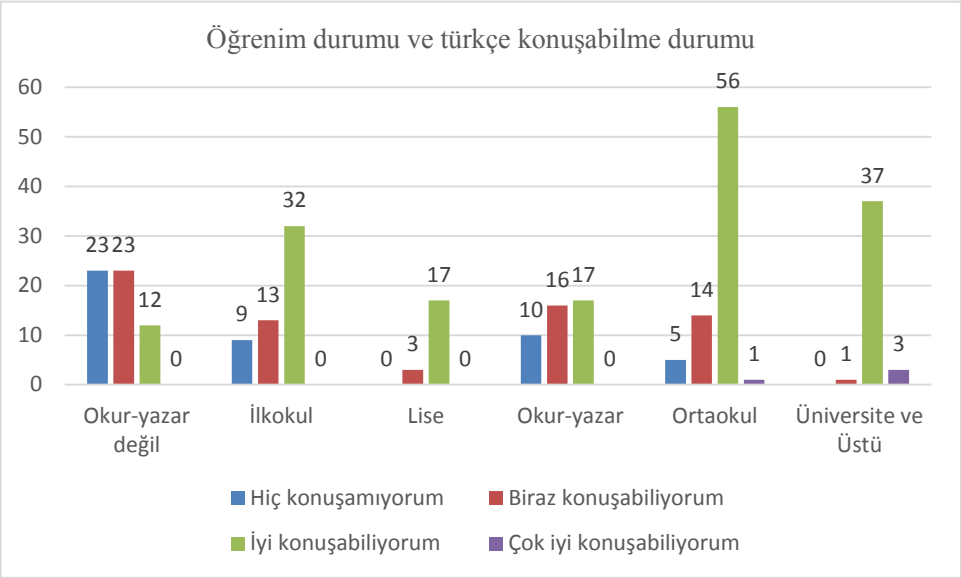

Grafik 44: Öğrenim Durumu ve Cinsiyet Dağılımı

X^2=46,544 df=5 p=,000 p<0,05

Araştırmaya katılanların öğrenim durumu ile cinsiyet dağılımı arasında bir değişim gözlenmiştir. Bu değişim x^2 testine göre p<0,05 olduğundan araştırmaya katılanların öğrenim durumu ile cinsiyet dağılımı arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Grafik 44 incelendiğinde kadın ve erkek katılımcıların eğitim durumları arasında ciddi bir farkın olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların eğitim durumlarını belirten okuryazar değil kategorisi dışındaki bütün kategorilerde kadın katılımcıların erkek katılımcılardan eğitim noktasında daha düşük bir yüzdeye sahip olduğu, hatta bazı kategorilerde erkek yüzdesinin kadın yüzdesini ikiye katladığı gözlenmektedir.

4.4.10.10. Öğrenim Durumu ve Türkçe Konuşabilme Durumu

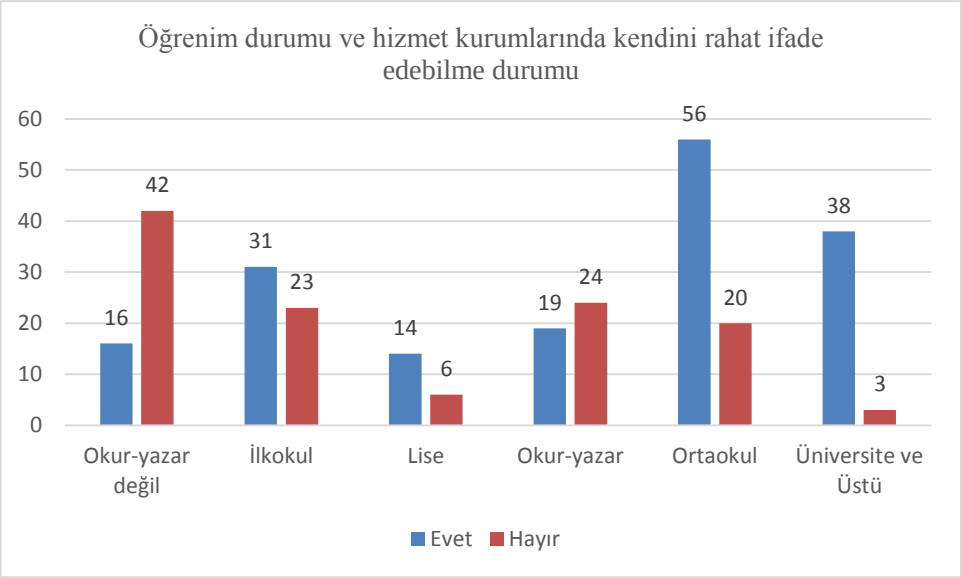

Grafik 45: Öğrenim Durumu ve Türkçe Konuşabilme Durumu

X^2=96,384 df=15 p=,000 p<0,05

Araştırmaya katılanların öğrenim durumu ile Türkçe konuşabilme durumu arasında bir değişim gözlenmiştir. Bu değişim x^2 testine göre p<0,05 olduğundan araştırmaya katılanların öğrenim durumu ile Türkçe konuşabilme durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Hangi dilde olursa olsun belli bir eğitim alan insanlar, eğitim almamış insanlara göre göç ettikleri yabancı ülkelerin dilini öğrenmede ve öğrendiği dili aktif olarak kullanmada daha başarılı olmakta ve öğrenme sürecini hızlı bir şekilde gerçekleştirebilmektedir. Grafik 45 incelendiğinde, katılımcıların eğitim derecesi arttıkça Türkçe konuşabilme durumlarında ada artış görülmektedir. Örneğin; katılımcılar arasında okur-yazar olmayıp Türkçe dilini iyi konuşanların sayısı 12 iken bu sayı okur-yazar olanlarda 17 çıkmakta, yine katılımcılar arasında lise eğitimi aldığını ifade eden katılımcılarda çok iyi Türkçe konuşan yokken Üniversite ve üstü eğitim görenlerde 3 kişi çok iyi Türkçe konuştuğunu ifade etmiştir. Bu konudaki varsayımımız böylelikle doğrulanmıştır. Suriyelilerin eğitim düzeyi arttıkça Türkçe konuşabilme durumu da artmaktadır şeklinde bir sonuç beklenmekteydi.

4.4.10.11. Öğrenim Durumu ve Hizmet Kurumlarında Kendini Rahat ifade Edebilme Durumu

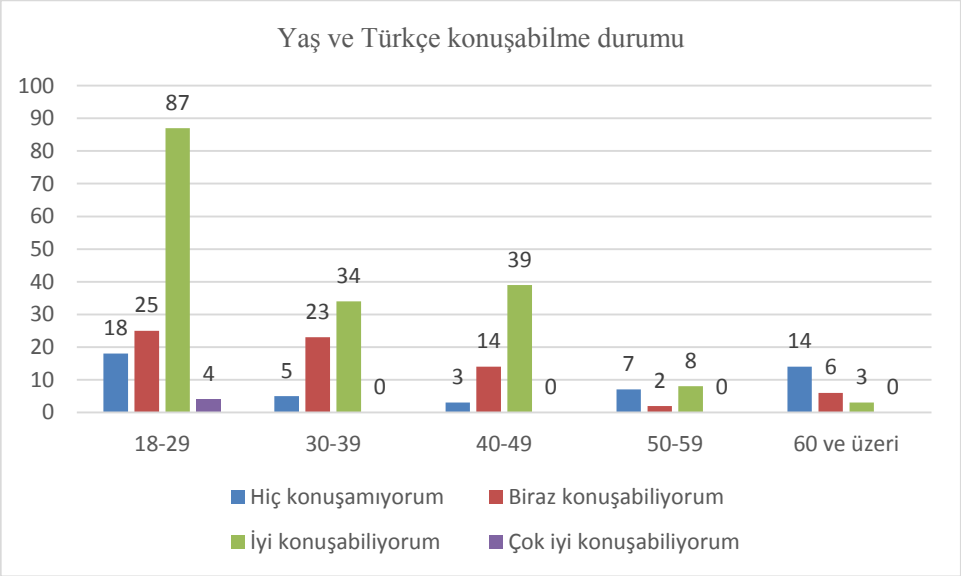

Grafik 46: Öğrenim Durumu ve Hizmet Kurumlarında Kendini Rahat ifade Edebilme Durumu

X^2=54,829 df=5 p=,000 p<0,05

Araştırmaya katılanların öğrenim durumu ile hizmet kurumlarında kendilerini rahat ifade edebilme durumu arasında bir değişim gözlenmiştir. Bu değişim x^2 testine göre $p<0,05$ olduğundan araştırmaya katılanların öğrenim durumu ile hizmet kurumlarında kendilerini rahat ifade edebilme durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Alınan eğitim derecesi arttıkça insanların sosyal olma ve iletişim kurma durumları açısından dışa dönük olurlar ayrıca anlama ve anlatma özellikleri de gelişmiş olur. Bu konudaki varsayımımız böylelikle doğrulanmıştır. Suriyelilerin eğitim düzeyi arttıkça hizmet kurumlarında kendilerini daha rahat ifade ederler şeklinde bir sonuç beklenmekteydi.

4.4.10.12. Yaş ve Türkçe Konuşabilme Durumu

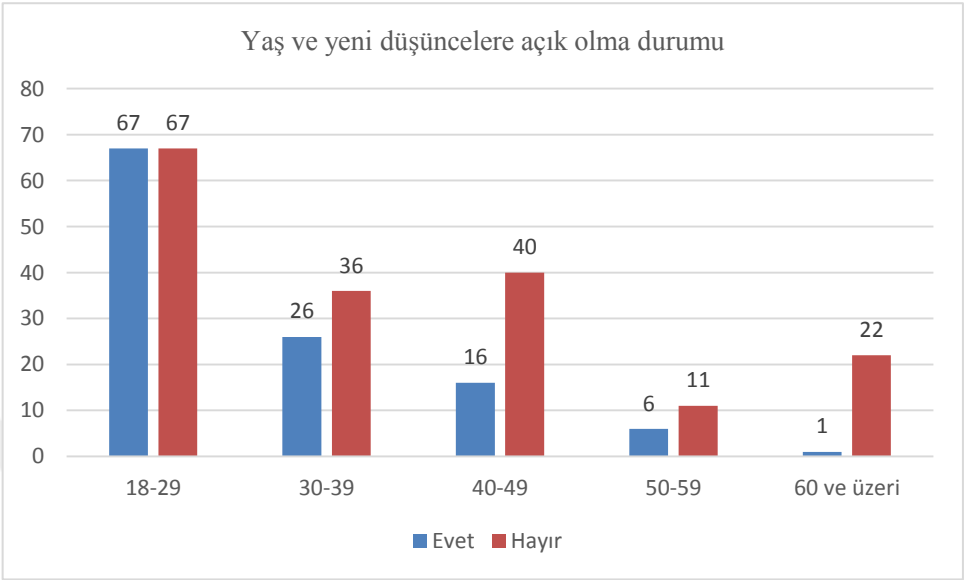

Grafik 47: Yaş ve Türkçe Konuşabilme Durumu

X^2=65,021 df=12 p=,000 p<0,05

Araştırmaya katılanların yaşı ile Türkçe konuşabilme durumu arasında bir değişim gözlenmiştir. Bu değişim x^2 testine göre $p<0,05$ olduğundan araştırmaya katılanların yaşı ile Türkçe konuşabilme durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Böyle bir tablonun ortaya çıkmasında gençlerin zihinsel, fiziksel özelliklerinin dil öğrenme sürecinde daha faal ve güçlü olması ayrıca çalışmamızda katılımcılara eğitimle ilgili sorduğumuz diğer sorularda aldığımız cevaplar; katılımcıların yaşı küçüldükçe aldıkları eğitim derecesinin arttığı yönündedir. Bu sonuçtan hareketle genç yaştakilerin; zihinsel ve fiziksel özelliklerinin yanında aldıkları eğitim seviyesinin yaşlılara göre daha yüksek olması grafik 47'de yaş ve Türkçe konuşabilme durumu arasında anlamlı bir ilişkinin ortaya çıkmasında önemli bir işlev gördüğü düşünülmektedir. Bu konudaki varsayımımız böylelikle doğrulanmıştır. Suriyeli sığınmacıların yaşı küçüldükçe Türkçe konuşabilme durumunda artış yaşandığı şeklinde bir sonuç beklenmekteydi.

4.4.10.13. Yaş ve Yeni Düşüncelere Açık Olma Durumu

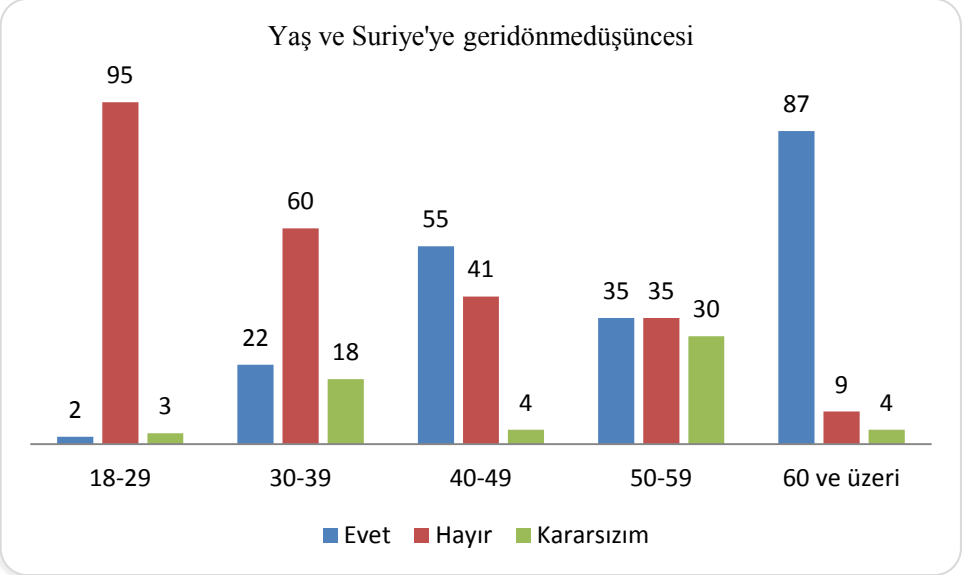

Grafik 48: Yaş ve Yeni Düşüncelere Açık Olma Durumu

X^2=21,105 df=4 p=,000 p<0,05

Araştırmaya katılanların yaşı ile yeni düşüncelere açık olma durumu arasında bir değişim gözlenmiştir. Bu değişim x^2 testine göre p<0,05 olduğundan araştırmaya katılanların yaşı ile yeni düşüncelere açık olma durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların yaşı düştükçe yeni düşüncelere açık olma durumlarında artış olduğu gözlenmektedir. Bu konudaki varsayımımıza doğrulanmıştır. Suriyelilerin yaşı küçüldükçe yeni düşüncelere açık olma eğilimi artmaktadır şeklinde bir sonuç beklenmekteydi.

4.4.10.14. Yaş ve Suriye'ye Geri Dönme Düşüncesi

Grafik 49: Yaş Dağılımı ve Göçmenlerin Ülkelerine Geri Gitme Düşüncesi

X^2=145,6 **df=8** **p=,000** **p<0,05**

Araştırmaya katılanların yaşı ile savaş bittikten sonra ülkelerine geri gitme düşüncesi arasında bir değişim gözlenmiştir. Bu değişim x^2 testine göre p<0,05 olduğundan araştırmaya katılanların yaşı ile savaş bittikten sonra ülkelerine geri gitme düşüncesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılara Ülkenizdeki savaş bittikten sonra ülkenize geri dönmeyi düşünüyor musunuz? Sorusuna sırayla, 18-29 yaş aralığındaki katılımcıların % 95 30-39 yaş aralığındaki katılımcılar % 60 40-49 yaş aralığındaki katılımcılar % 41 50-59 yaş aralığındaki katılımcılar % 35 60-+ üzeri yaş aralığındaki katılımcılar % 9 oranında hayır cevabını vermiştir. Grafik 49 incelendiğinde katılımcıların yaşı küçüldükçe ülkelerine geri gitme düşüncesinde azalmaktadır. Bu durumun ortaya çıkmasında; göç eden genç nüfusun göç edilen yere daha hızlı uyum sağlaması, dil öğrenmesi, göç edilen toplumla sıcak ilişkiler kurarak, sosyal çevre edinme gibi faktörlerin etkili olduğu düşünülmektedir. Murat ERDOĞAN'ın yaptığı bir araştırmada; Suriyelilerin % 75'inden fazlasının artık kalma kararlılığı içinde olduğunu ifade etmektedir (Erdoğan, Suriyeliler Barometresi, 2017). Bu konudaki varsayımımıza doğrulanmıştır. Suriyeli sığınmacıların yaşı arttıkça Suriye'ye geri göç etme eğilimi de artmaktadır şeklinde bir sonuç beklenmekteydi.

4. 4. 11. Boş Zaman Faaliyetleri

4. 4. 11. 1. Katılım Gösterilen Etkinlikler ve Kişisel Gelişim Faaliyetleri

	Suriye'de		Türkiye'de(Siirt)	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Hizmet kurumlarında kendimi rahat ifade ederim	83,2	16,8	59,6	40,4
Sağlık hizmetine erişimim kolaydır	30 5	69,5	97,6	2,4
Eğitim hizmetine erişimim kolaydır	50,0	50,0	72,6	27,4
Yaşadığım ev şehir merkezine yakındır.	43,5	56,5	57,5	42,5
Yaşadığım ev kullanışlıdır.	88,4	11,6	25,0	75,0
Akrabalarımla aynı mahalle /muhitte ikamet ederim	45,5	54,5	91,8	8,2
Dışarıda serbest dolaşırım.	84,2	15,8	95,9	4,1
Dini düşüncelerimi özgürce ifade edebiliyorum	96,9	3,1	95,5	4,5
Siyasi düşüncelerimi özgürce ifade edebiliyorum	32,9	67,1	70,2	29,8
Ailemin geleceğinden umutluyum	89, 7	10,3	46,9	53,1
Ekonomik dışlanma yaşıyorum	2,1	97,9	64,7	35,3
Çocuklarıma farklı dillerde isim veririm	11,0	89,0	31,8	68,2
Yeni düşüncelere açığım	19,9	80,1	39,7	60,3
Farklı dillerde müzik dinlerim	9,6	90,4	4,5	95, 5
Farklı dilleri bilmek iletişimi kolaylaştırır	43,5	56,5	96,2	3,4
Uzun entari elbise giyerim (erkekler için)	39,9	60,1	16,8	83,2
Çarşaf giyerim (kadınlar için)	29,2	70,8	13,2	86,8
Boş zamanlarımı kütüphanede geçiririm	2,8	97,2	4,1	95,9
Boş zamanlarımı kahvede geçiririm	33,9	66,1	14,7	85,3
Boş zamanlarımı kafede geçiririm	22,6	77,4	17,1	82,9
Boş zamanlarımı oyun salonunda geçiririm	7,5	92,5	6,2	93,8
Boş zamanlarımı evde ailemle geçiririm	31,8	68,2	80,5	19,5
Sinema/tiyatro vb giderim/gideriz.	5,5	94,5	2,1	97,9
Haftalık televizyon dizisi izlerim	40,1	59,9	36,0	64,0
Kitap okurum	8,9	91,1	6,5	93,5
Gazete okurum	6,2	93,8	1,7	98,3
Okul arkadaşlarımla ders çalışırım (öğrenciler için)	61,2	38,8	53,8	46,2
Çocuklarım okulda başarılıdır. (çocuğu öğrenci olanlar için)	62,8	37,2	28,2	71,8
Eğitim çağındaki çocuklarınızı okula gönderiyor musunuz? (çocuğu olanlar için)	89,8	10,2	83,1	16,9

Tablo 4 Suriyelilerin Gösterdikleri Kişisel Gelişim Faaliyeti ve Katılım Gösterdikleri Etkinlikler

Araştırmamızda katılımcıların devlet kurumlarına erişim, sosyal yaşam ve çevre ekonomik, siyasi, dini düşünceler, geleceğe dair planlar, kültürel ve eğitim durumları, serbest zaman etkinlikleri vb. ve bunlara dair düşünceleri bağlamında hem kendi ülkesinde hem de şu an yaşadıkları durumlarına dair karşılaştırmalı olarak bir dizi soru sorulmuştur.

Araştırmamıza katılanların % 83,2'si Suriye'de hizmet kurumlarında kendimi rahat ifade ederim demiştir. Buna karşılık katılımcıların bu soruyu Siirt kenti için verdikleri evet yanıtı % 59,6'dır.

Sağlık hizmetine erişim kolaydır sorusuna Suriye için % 30,5'ken bu oran Siirt için % 97,6'dır. Katılımcıların bu soruda Türkiye'nin sağlık sistemini kendi ülkelerinkinden daha erişilebilir ve ileri buldukları anlaşılmıştır. Türkiye'de devletin aşağıdaki konularda Suriyeli sığınmacılara verdiği yardım ve destekleri ne ölçüde yeterli buluyorsunuz? kamp içi ve kamp dışındaki göçmenlerin çoğunluğu sağlık alanına yüz üzerinden 72,8, puan vermiştir (Erdoğan, Suriyeliler Barometresi, 2017). AFAD'ın verilerine göre; Suriyelilerin % 66'sı Türkiye'deki sağlık hizmetlerinden faydalanmıştır. Aynı verilere göre Suriyelilerin sağlık hizmetlerinden memnuniyet oranı% 83 düzeyindedir (AFAD, 2017).

Katılımcıların eğitim hizmetine erişimim kolaydır sorusuna Suriye için % 50 evet Siirt için % 72,6'dır. Bu cevaplarda her ilde bir üniversitenin olması, son yıllarda ülkemizde eğitim alanında hem fiziksel hem de teknolojik manada ciddi iyileşmeler yaşanmasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların yaşadığım ev şehir merkezine yakındır sorusuna Suriye için % 43,5 Siirt için % 57,5 evet yanıtı alınmıştır. Anketimizin bir başka sorusunda katılıcılara yöneltilen Suriye'de hayatınızın büyük çoğunluğunu nerede geçirdiniz sorusuna alınan yanıt % 53,4 kırsal alan olmuştur. Katılımcıların yarısından fazlasının Suriye'de kırsal alanda yaşadığı düşünüldüğünde evlerinin şehir merkezine yakın olmadığını teyit etmektedir. Ayrıca sadece örneklem gurubumuzun Siirt merkezde ikamet eden 18 yaş üstü Suriyelilerden oluşması bu sorunun sonucunda etkili olmuştur.

Katılımcıların yaşadığım ev kullanışlıdır sorusuna katılımcılar Suriye için % 88,4 evet Siirt için ise % 25,0'dır olmuştur. Siirt'te kalan Suriyelilerin barındıkları yerlerin eski, köhne, yer yer yıkılmaya yüz tutmuş, kullanışsız mekânlar olduğu saha çalışmamız esnasında da gözlenmiştir.

Katılımcılar akrabalarımla aynı mahalle /muhitte ikamet ederim, sorusuna Suriye için % 45,5 Siirt için ise % 91,8evet yanıtını vermiştir. Göçmenler göçtükleri toplumda bir araya gelir kümelenirler yerli toplum karşısında bir arada olmayı tercih ederler.

Katılımcıların evin dışında, dışarıda serbest dolaşırım, sorusuna verdiği yanıt Suriye için % 84,2 evet, Siirt için % 95,9 evet olmuştur. Katılımcıların bu şekilde düşünmesinde hem Suriye'de yaşanan şiddet olayları ve savaş hali hem de Siirt kentinde huzurlu ve güvenilir yaşam koşullarının varlığı etkili olmuş olabilir.

Katılımcıların dini düşüncelerimi özgürce ifade edebiliyorum sorusuna verdiği cevap Suriye için % 96,9 evet, Siirt için % 95,5 olmuştur. Siirt'te ikamet eden Suriyelilerin sahip olduğu; din, mezhep ve dini ritüeller bakımından yerel halkınkiyle benzer olması bu sonucun oluşmasında etkili olduğu düşünülmüştür.

Katılımcıların Siyasi düşüncelerimi özgürce ifade edebiliyorum sorusuna verdikleri evet yanıtı Suriye için % 32,9, Siirt için % 70,2 olmuştur. Suriye'de kargaşa ve savaşın çıkma nedenleri arasında ülke yönetiminin halkına karşı insan hakları ihlali yapması, farklı siyasi düşünceleri yasaklaması gibi antidemokratik uygulamaların olduğu bir yerde siyasi düşüncenin özgürce ifade edilebilmesi gerçekçilikten uzak kalır.

Katılımcıların Ailemin geleceğinden umutluyum sorusuna Suriye için % 89,7 evet, Siirt için % 46,9 evet yanıtını vermiştir. Tablodan da anlaşıldığı gibi katılımcıların yarısından fazlası mevcut koşullarda ailelerinin geleceğinden umutsuzdur. Kamp içi ve kamp dışındaki Suriyelilerin çoğunluğu % 48'i geleceğe dair umutlu/oldukça umutlu olduklarını belirtmişlerdir (AFAD, 2017).

Katılımcıların ekonomik dışlanma yaşıyorum sorusuna Suriye için % 2,1 evet, Siirt için % 64,7 evet yanıtı alınmıştır. Bu sonuçlara bakıldığında katılımcıların yüzde yetmişe yakını maddi zorluk içinde olduğu anlaşılmaktadır.

Katılımcıların çocuklarıma farklı dillerde isim veririm sorusuna Suriye için % 11,0 evet, Siirt için % 31,8 evet yanıtını vermiştir. Göçmenler başka bir topluma göç ettiğinde yeni yerleştiği toplumun kültürel özelliklerinden etkilenirler.

Katılımcıların Yeni düşüncelere açığım şeklindeki soruya Suriye için % 19,9 evet, Siirt için % 39,7 evet yanıtını verdikleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların farklı dillerde müzik dinlerim sorusuna Suriye için % 9,6 evet, Siirt İçin % 4,5 yanıtını verdikleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların farklı dilleri bilmek iletişimi kolaylaştırır sorusuna Suriye için % 43,5 evet, Siirt için % 96,2 evet cevabı verdiği tespit edilmiştir. İnsanlar göç sonucunda ciddi problemlerle karşılaşırlar, yapılan göç ülke sınırlarını aşan yabancı bir topluma yapılmışsa yabancı dil bilme ihtiyacı daha da artmaktadır. Katılımcıların Siirt için verdikleri yüzde yüze yakın evet yanıtının nedeni bu bağlamda düşünülebilir.

Katılımcıların uzun entari elbise giyerim (erkekler için) sorusuna Suriye için % 39,9 evet Siirt için % 16,8 evet yanıtı verdikleri tespit edilmiştir. Tabloya bakıldığında katılıcıların göç etme sonucunda giyim kuşam tercihlerinde belli ölçüde değişikliğe gittikleri anlaşılmıştır.

Katılımcıların çarşaf giyerim (kadınlar için) sorusuna Suriye için % 29,2 evet, Siirt için % 13,2 evet yanıtı verdikleri tespit edilmiştir. Katılımcılarda erkeklerde olduğu gibi kadınlarda da göç sonucunda giyim kuşam tercihlerinde belli ölçüde değişikliğe gittikleri anlaşılmıştır.

Katılımcıların boş zamanlarımı kütüphanede geçiririm sorusuna Suriye için % 2,8 evet, Siirt için % 4,1 evet yanıtı verdikleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların boş zamanlarımı kahvede geçiririm sorusuna Suriye için % 33,9 evet, Siirt için % 14,7 evet yanıtı verdikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların göç sonrasında kahve gibi sosyal ortamlara katılım oranında düşüş yaşandığı gözlenmiştir.

Katılımcıların boş zamanlarımı kafede geçiririm sorusuna Suriye için % 22,6 evet, Siirt için % 17,1 evet yanıtı verdikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların göç sonrasında bazı günlük alışkanlıklarını eskiye nazaran terk ettiği tespit edilmiştir.

Katılımcıların Boş zamanlarımı oyun salonunda geçiririm sorusuna Suriye için % 7,5 evet, Siirt için % 6,2 evet yanıtı verdikleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların Boş zamanlarımı evde ailemle geçiririm sorusuna Suriye için % 31,8 evet, Siirt için % 80,5 evet yanıtı verdikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların göç sonrasında aileleriyle geçirdiği vaktin ciddi bir şekilde artması. Göçmen psikolojisi, göçmenin yeni yerleştiği toplumun kendisine karşı tutum ve davranışlarıyla ilişkili olabilmektedir.

Katılımcıların Sinema/tiyatro vb. giderim/gideriz. Geçiririm sorusuna Suriye için % 5,5 evet, Siirt için % 2,1 evet yanıtı verdikleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların haftalık televizyon dizisi izlerim sorusuna Suriye için % 40,1 evet, Siirt için % 36,0 evet yanıtı verdikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların göç sonrasında haftalık dizi izleme oranında düşüş yaşanması göçmenlerin televizyon gibi yayın aracına sahip olamaması veya bu yayın aracına sahip olsa bile Arapça yayın yapan bir uyduya sahip olamamasından kaynaklı olabilir.

Katılımcıların Kitap okurum sorusuna Suriye için % 8,9 evet, Siirt için % 6,5 evet yanıtı verdikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların göç sonrasında kitap okuma alışkanlığının azalması kitap gibi basılı Arapça kaynaklara erişimin zor olması ayrıca kendi ülkesinde öğrenciyken göç sonrasında okuldan ayrılmak zorunda kalınması gibi unsurlar etkili olabilmektedir.

Katılımcıların Gazete okurum sorusuna Suriye için % 6,2 evet, Siirt için % 1,7 evet yanıtı verdikleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların Okul arkadaşlarımla ders çalışırım (öğrenciler için) sorusuna Suriye için % 62,2 evet, Siirt için % 53,8 evet yanıtı verdikleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların Çocuklarım okulda başarılıdır. (çocuğu öğrenci olanlar için) sorusuna Suriye için % 62,8 evet, Siirt için % 28,2 evet yanıtı verdikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların çocuklarının okul başarısının göç sonrasında yaklaşık yarıya düşmesinde; göç edilen toplumun eğitim dili, eğitim sistemi kullandığı alfabe gibi faktörler etkili olabilmektedir.

Katılımcıların Eğitim çağındaki çocuklarınızı okula gönderiyor musunuz? (çocuğu olanlar için) sorusuna Suriye için % 89,8 evet, Siirt için % 83,1 evet yanıtı verdikleri tespit edilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı; 2011 yılından bu yana Suriye'deki iç çatışmalar nedeniyle Türkiye'ye göç eden Suriyelilerin, Siirt ilinde sosyal ve kültürel hayata adapte olma süreçleri işlenmiş. Bu çerçevede göçmenlerin konuştuğu dil, yaşam tarzları, dini ve kültürel ritüelleri yaşanılan toplumda kendilerini rahat ifade etmelerinde, sosyal erişilebilirlikte, sağlıkta, eğitimde ve çalışma hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda Siirt iline yerleşen göçmenlerin kente kültürel adaptasyon sürecinde yaşanan avantajlı ve dezavantajlı noktalar; topluma, ekonomik ve kültürel bakış açısıyla sosyal uyum ve bütünleşme sorunlarının tespiti çalışılmıştır. Bu kapsamda alan çalışmasında katılımcıların; kültürel adaptasyon sürecini yakından ilgilendiren eğitim, çalışma, sosyal destek, sosyal ilişkiler, iletişim, memnuniyet, dışlanma, boş zaman durum profilleri tasvir edilmiş alan çalışmasında elde edilen veriler analiz edilmiştir.

Yapılan alan çalışmasında; katılımcıların çoğunun erkeklerden oluştuğu, yaklaşık yarısının 18-29 yaş aralığında genç ayrıca % 62,3'ünün evli olduğu tespit edilmiştir. Katılımcılarda erkeklerin yüzde yetmişe yakını, kadınlarda ise tamamına yakınının işsiz olduğu tespit edilmiş olup ayrıca bu katılımcıların yaklaşık yarısının sadece yardımlarla geçindiği ve karşılaştıkları en büyük sorunların başında maddi sıkıntılar olduğu ifade edilmiştir. Başka ülkelere göç eden göçmenlerin ekonomik problemler yaşaması hem kendi içerisinde problemlere hem de bireyin kültürel adaptasyon sürecinin başarını olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir.

Katılımcıların tamamına yakını Müslüman, etnik kökenleri bakımından çoğu Arap ve Kürtlerden oluşmaktadır. Konuştukları diller Arapça ve Kürtçe dilleridir. Göç eden toplumla göç alan toplumun din, etnik köken ve konuştuğu dil bakımından farklılık göstermesi kültürel adaptasyon sürecini engelleyebilmektedir. Söz konusu unsurlar hem katılımcılar hem de Siirt halkı tarafın paylaşılan ortak unsurlardır. Bu bakımdan Siirt'teki Suriyelilerin kültürel adaptasyon sürecinin zor olmayacağı aksine başarıya ulaşmasında önemli katkı sağlayacağıdır.

Katılımcıların yarısından fazlası Siirt'e göç nedenini akraba ve tanıdıkları olmasına bağlarken dörtte biri ise Siirt kentinin Suriye'de yaşadığı yerle ve yaşadığı hayat koşullarıyla benzer özelliklere sahip olmasına bağlamaktadır. Katılımcıların yerli halkla akraba ve dostluk durumu kenti benimsemede, sosyal hayata katılmada ve kültürel adaptasyonda kendilerine avantajlar sağlamaktadır.

Katılımcıların yüzde yetmişe yakını savaş bittikten sonrasında ülkesine dönmeyeceğini, yarısından fazlasının Siirt ilinde kalacağını ve Siirt'te mutlu olduğunu ve katılımcıların tamamına yakını Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı olmak istediğini, ayrıca askerlik hizmetini yerine getirmek isteğini ifade etmiştir. Bu bağlamda katılımcılar Siirt'te misafir veya yabancı olarak değil, geleceğe dair planlarını Siirt üzerine kurma yani kalıcı olma iradesini göstermişlerdir. Göçmenin Kültürel adaptasyon sürecinde içinde yaşayacağı toplumu kafasında net bir şekilde belirlemesi yerel halkla uyumunda önemli mesafeler almasına yardımcı olacaktır.

Katılımcıların yarısından fazlası iyi Türkçe konuşabildiğini ifade etmiştir. Bu durum Suriyelilerin kente tutunmasında, özellikle Hastane, İl Göç İdaresi, Emniyet Müdürlüğü ve Valilik gibi devlet kurumlarında kendilerini rahat ifade etmesinde önemli bir rol oynar.

Ayrıca Katılımcıların tamamına yakını Arapça, Kürtçe ve Türkçe bilmenin Siirt ilinde iş bulma, iş kurmada kendilerine çeşitli avantajlar sağladığını ifade etmiştir. Böylece katılımcıların iş hayatına tutunabilmeleri, üretebilmeleri hem kendilerine hem kente ekonomik anlamda katkı sağlayabileceği gibi katılımcıların kültürel uyumunu pozitif etkilemektedir.

Katılımcıların iş bulma yöntemi olarak daha önce gelen Suriyeli göçmenler ve tanıdıkları aracılığıyla ve kendiişlerini kurarak (küçük çaplı işler seyyar satıcı, simitçi, boyacı vb. perdeci ve terzi dükkânı gibi) iş hayatına girmektedir. Katılımcıların en fazla çalıştığı iş alanları resmi bir sözleşme gerektirmeyen günü birlik yevmiye karşılığında; İnşaat sektörü, hamallık-taşımacılık, lokanta-gıda ve tarım sektöründe çalıştıkları tespit edilmiştir. Kimi işverenler savaş mağduru yoksul Suriyelilerin bu durumundan faydalanarak zor ve zahmetli koşullarda çalıştırarak çoğu zaman emeklerinin tam karşılığını vermeyip sömürdüğü gözlenmiş olup yerel halkın bu durumun iş piyasasını düşürdüğünü

kendilerinin işsiz kaldığını söylemektedir. Bu durum Suriyelilerle yerel halk arasında olumsuzluklara neden olsa da geçici bir durum olduğu anlaşılmaktadır.

Katılımcıların yarısından fazlası bir ila üç yıl arası bir süredir Siirt'te ikamet ettiği, yüzde kırkının geniş aile ye sahip olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların yüzde seksene yakını kiralık evlerde, yarısından fazlası kaldıkları evleri bir aile kullanmaktadır. Buna karşın anket formunda katılımcıların en çok sorun yaşadığı alanlardan biri barınma yani konut sorunu olduğu tespit edilmiştir. Alan çalışmasında genel itibariyle gözlemlediğimiz kadarıyla Suriyelilerin kaldıkları evler; eski, rutubetli, az ışık gören son derece fiziki şartları kötü mekânlar olduğudur. Böylesi durumlar göçmenlere kendilerini, değersiz, huzursuz ve toplum tarafından dışlandığı hissiyatı verebilmektedir. Suriyelilerin kültürel uyumu bu bağlamda düşünüldüğünde olumsuz etkileneceği söylenebilir.

Katılımcıların yarısından fazlası toplumun kendilerine destek olduğunu ifade etmiş, ayrıca yaklaşık yüzde kırkı toplumla normal ilişkiler sahip olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda Siirt halkıyla Suriyeliler arasında kayda değer ciddi rahatsızlıklar olmadığı anlaşılmaktadır. Katılımcıların verdiği bilgiler ışığında Siirt'te Suriyelilerin yaptığı evliliklerin yaklaşık yarısı Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlarıyla yapılan evliliklerden oluşmaktadır. İki toplum arasındaki akrabalık ve dostluk ilişkilerinin gelişmesi toplumların bir arada huzur ve barış içerisinde yaşamasına katkı sağlayacağı söylenebilir.

Katılımcıların çoğunluğunun çoğu kamu kurumundan memnun olduğu tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olan unsurların başında; Suriyelilerin sık uğradığı kamu kurumlarında çalışanların büyük çoğunluğunun Kürtçe ve Arapça dillerini bilen Siirtli yerel halktan oluşması olarak düşünülebilir.

Anket formumuzda, katılımcılara Suriye'de yaşadığı yer ile Türkiye'nin Siirt ilini karşılaştıracak şekilde bir dizi ortak soru sorulmuştur. Katılımcıların çoğunluğu tarafından sağlık ve eğitim hizmetlerine erişimin Suriye'ye nazaran Siirt'te çok daha kolay olduğu ifade edilmiştir.

Katılımcıların çoğunluğu Suriye'de kaldıkları evin daha kullanışlı olduğunu belirmiş olup, Suriye'ye nazaran Siirt'te daha çok akrabalarının bulunduğu bölgelerde oturmayı tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların dini düşüncesini serbestçe ifade etme ve serbestçe dolaşma durumları oranları hem Suriye hem de Siirt'te bir birine yakın çıkarken, söz konusun siyasi düşünceyi özgürce ifade etmeye gelince katılıcıların % 70,2'si Suriye'ye nazaran Siirt'te siyasi düşüncelerini daha özgürce ifade etikleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların % 64,7'si Suriye'ye nazaran Siirt'te Ekonomik dışlanma yaşadığını, ayrıca katılımcıların % 53,1'i Suriye' nazaran Siirt'te ailesinin geleceğinden umutlu olmadığını ifade etmiştir.

Katılımcılarda yeni düşünceler açık olma, çocuklarına farklı dilde isim verme, farklı dilleri bilmenin iletişimi kolaylaştırdığın üzerine olan düşüncelerinde göç sonrasında ciddi değişimler yaşandığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda katılıcılarda yaşanan değişim; Suriye'deyken bu düşüncelere uzak dururken Göç sonrasında söz konusu bu düşüncelere önem verme derecesi önemli ölçüde artmıştır.

Araştırmaya katılan erkek ve kadınlarda göç sonrasında giyim kuşam alışkanlıklarında tercih değişikliği yaşanmıştır. Katılımcılardan erkekler için entari (tek parça uzun elbise), kadınlar için çarşaf giyme tercih sıklığı göç sonrasında önemli ölçüde azaldığı tespit edilmiştir. Bu durum Suriyelilerin geldikleri toplumun tercih ettiği giyim ve kuşamı benimsemeye başladığının işareti olarak algılanabilir.

Katılımcıların boş zamanlarını geçirdikleri kahve ve kafe tarzı mekânlara gitme durumunun göç sonrasında azaldığı tespit edilmiştir

Katılımcıların göç öncesinde aileleriyle zaman geçirme eğilim oranı % 31, 8'ken göç sonrasında bu oran % 80, 5' çıktığı tespit edilmiştir. Göçmenlerde aileyle zaman geçirme eğilimindeki artış, göç sonrasında yalnızlık psikolojisinden hareketle içe kapanma, toplumsal hayata tam anlamıyla karışamama vb. durumların kaynaklı olduğu düşünülebilir.

Katılımcıların çoğu göç sonrasında çocuklarının eğitim başarısında ciddi düşüşler yaşadığı ifade edilmiştir.

Yabancı bir toplumda eğitim dilinin, eğitim sisteminin, kullanılan alfabe türünün farklı olmuş olması böyle bir sonucun ortaya çıkmasında önemli derecede rol aldığı düşünülmektedir.

Kültürel adaptasyon kısa sürede tamamlanacak bir süreç değildir. Fakat kültürel adaptasyonu engelleyen ve kolaylaştıran birçok faktör bulunmaktadır. Suriyelilerin Siirt ili özelinde kültürel adaptasyonları; Alan araştırmasında elde edilen veriler doğrultusunda Suriyelilerin bu süreci kolaylaştıran birçok özelliğinin ön plana çıktığını söyleyebiliriz. Bu özelliklerin başında dil, din, etnik yapı, akrabalık ilişkileri ve kültürel özellikler olduğu söylenebilir. Özellikle Suriyelilerin kenti benimsemesi, yerel halkla iyi ilişkilere sahip olması, bazı ekonomik ve barınma gibi problemler yaşadıklarını ifade etseler de bu faktörlerin adaptasyon sürecini engelleyecek düzeyde olmayışı, Suriyelilerin kültürel adaptasyonunu kolaylaştırmaktadır. Özetle şu söylenebilir Suriyeliler Siirt kentinde toplumsal ve kültürel sorunlar yaşamadan yerel halkla uyum içerisinde yaşayabilirler.

Suriyelilerin ekonomik hayata katılımı, istihdam ve üretimde yer almaları ve ekonomiye katkı sağlamaları gerekmektedir. Ancak yapılan çalışmada Siirt ilindeki Suriyelilerin istihdam edilme ve ekonomik üretimde bulunma noktasında ciddi problemler yaşadıkları anlaşılmıştır. Çeşitli programlar ve mesleki eğitim kursları aracılığıyla Suriyelilerin iş gücünün nitelikleri artırılıp, bu işgücüne yeniden ekonomik üretime katılma fırsatları sunulmalıdır. Bu tür önlemlerin alınmaması; işsiz ve ekonomik problemler yaşayan kitlenin içe kapanıp zamanla marjinalleşmesi ve mekânsal ayrışmaya gidip kendi oluşturdukları gettolarında yasal olmayan yollarla gelir elde etmeye çalışmalarına neden olabilir.

Ülke genelinde göçmen ve ev sahibi toplumun bir arada huzurlu ve sağlıklı bir şekilde yaşaması için bir takım politikalar geliştirmek, merkezi hükümetin işi olsa da bu noktada yerel yönetimler ve ilgili kamu kurumlarına da büyük görevler düşmektedir. Örneğin gıda ve giyim dağıtmanın dışında Suriyelilerin yaşadığı metruk ve yıkılmaya yüz tutmuş binaların tespit edilmesi, yaşanılan evlerin tuvalet, banyo, mutfak gibi bölümlerinin hastalık üretecek kadar kullanışsız ve bakımsız olan yerleri ile ilgili çalışma yapılması ve sığınmacıların yaşayabileceği temiz mekânlar bulmasında yardımcı olacak çözümler geliştirmek.

Kamuoyu araştırmalarında ve Suriyelilerle ilgili yapılan çoğu çalışmada, Suriyelilerin Türkçe konuşmaya istekli olduğu ve önemli kısmının da Türkçe konuştuğu yönündedir. Şüphesiz bu önemli bir durum olup problemin sadece Türkçe konuşmak değil, Suriyeli nüfusun % 46'sının 18 yaşın altında olması ve okul çağında bulunan 976.200 çocuğun

ancak % 54,55'nin okula devam etmesi (Akbaş, 2018) eğitim ve öğretim noktasında yapılması gereken çok iş olduğunu göstermektedir. Suriyelilere yönelik okul çağında bulunan çocukların okula başlamaları, okuma-yazma kursları, temel hak ve ödevler, bilgilendirme/bilinçlendirme çalışmaları ve oryantasyon eğitimlerinin verilmesi önem kazanmaktadır.

Çalışmamızda Türkiye'de eğitim hayatına devam eden Suriyeli çocukların eğitim başarısı, Suriye'deki eğitim başarısıyla karşılaştırıldığında; Türkiye'deki eğitim başarılarının yarı yarıya kadar düştüğü tespit edilmiştir. Bu durum iki ülke arasındaki eğitim sitemi ve müfredatındaki farklılıklar ve kullanılan farklı alfabelerden kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Fakat eğitim başarısındaki ciddi düşüş ortaya çıkan bu sonucu açıklamaya yetecek güçte değildir. Bu sebeple Türkiye'de eğitim gören Suriyeli öğrencilerin eğitimindeki başarı oranı araştırmaya değer bir alan olarak görülmektedir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

ADAK, N. (2009). *Sosyal Problemler Sosyolojisi.* Ed. N. ADAK. Ankara: Siyasal Kitapevi.

AFAD. (2014). *Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar.* Nisan 23, 2018 tarihinde https://www.afad.gov.tr/upload/Node/3932/xfiles/turkiye_deki-suriyeli-kadinlar_-2014.pdf adresinden alındı

AFAD. (2017). *Türkiye'deki Suriyelilerin Demografik Görünümü, Yaşam Koşulları ve Gelecek Beklentilerine Yönelik Saha Araştırması.* Ankara: T.C. BAŞBAKANLIK Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2016). *Türkiye'de Geçici Koruma Statüsündeki Suriye Vatandaşlarına Yönelik Sosyal Uyum ve Psikososyal Destek.* Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.

AKBAŞ, Emrah. (2018). *Suriyeli Çocukların Medyada Temsili.* (D. D. Akbaş, Dü.) Mayıs 24, 2018 tarihinde http://www.trtcocukmedyasikonferansi.com/uploads/2017/11/03/c07ddfb6bceb45edaf261fd8464292c5.pdf adresinden alındı

AKINCI, B., NERGİZ, A., & GEDİK, E. (2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi, 1*(2), 58-83.

APAK, H. (2014). Suriyeli Göçmenlerin Kente Uyumları: Mardin Örneği. *Mukaddime, 5*(2), 53-70.

Avrupa Komisyonu Avrupa Sivil Koruma ve İnsani Yardım. (2018, 4 6). *İnsani Durum ve İhtiyaçlar.* Nisan 18, 2018 tarihinde http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/turkey_syrian_crisis_tr.pdf adresinden alındı

BAĞLI, M., & BİNİCİ, A. (2005). *Kentleşme Tarihi ve Diyarbakır Kentsel Gelişimi.* Ankara: Bilimadamı Yayınları.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilciliği. (tarih yok). Nisan 8, 2018 tarihinde Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme: http://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1951-Cenevre-Sozlesmesi-1.pdf adresinden alındı

CASTLES, S., & J. MİLLER, M. (2008). *Göçler Çağı Modern Dünyada Uluslararararası Göç Hareketleri.* (B. U. BAL, & İ. AKBULUT, Çev.) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

CHAMBERS, L. (1994). *Göç, Kültür, Kimlik.* (M. CELEP, Dü., İ. TÜRKMEN, & M. BEŞİKÇİ, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

ÇAĞLAYAN, S. (2006). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(17), 67-91.

DEMİR, O. Ö. (2015). Göç Politikaları, Toplumsal Kaygılar ve Suriyeli Mülteciler. *Global Politika ve Strateji*, 1-26.

DURKHEİM, E. (2014). *Toplumsal İş Bölümü.* (Ö. OZANKAYA, Çev.) İstanbul: Cem Yayınevi.

DURUGÖNÜL, E. (1997). *"Sosyal DeğiŞme, Göç ve Sosyal Hareketler". II. Ulusal Sosyoloji Kongresi.* Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaas.

EKŞİ, A. (2002). Sığınmacı ve Göçmenlerde Psikopatoloji. *Türk Psikiyatri Dergisi, 13*(3), 215-221.

ERDOĞAN, M. (2017). *Suriyeliler Barometresi*. Mayıs 10, 2018 tarihinde https://mmuraterdogan.files.wordpress.com/2016/06/suriyeliler-barometresi-yc3b6netici-c3b6zeti.pdf adresinden alındı

ERDOĞAN, M., KAVUKÇUER, Y., & ÇETİNKAYA, T. (2017). *Türkiyede Yaşayan Suriyeli Mültecilere Yönelik Medya Algısı.* Ankara: Özgürlük Araştırmaları Derneği.

ERKAL, M. E., BALOĞLU, B., & BALOĞLU, F. (1997). *Ansiklopedik Sosyoloji Sözlüğü.* İstanbul: DER.

ERTAŞ, H., & ÇİFTÇİ KIRAÇ, F. (2017). Türkiye'de Suriyeli Göçmenlere Yönelik Yapılan Eğitim Çalışmaları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*(13), 99-110.

FİCHTER, J. (1996). *Sosyoloji Nedir.* (N. ÇELEBİ, Çev.) Ankara: Atilla Kitapevi.

GİDENS, A. (2010). *Sosyoloji Başlangıç Okumaları.* (G. ALTAYLAR, Çev.) İstanbul: Say Yayınları.

GİTMEZ, A. S. (1983). *Yurtdışına İşçi Göçü ve Geri Dönüşler Beklentiler Gerçekleşenler.* İstanbul: Alan Yayıncılık.

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2017). *Göç İdaresi Genel Müdürlüğü.* Nisan 15, 2018 tarihinde http://www.goc.gov.tr/ adresinden alındı

GÜLLÜPINAR, F. (2012, Nisan). Göç Olgusunun Ekonomi-Politiği ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*(4), 53-85.

İNAN, Ö. (2004). *Kentleşme, Kentlileşme Ve Kentsel Değişme.* Bursa: Ekim Kitabevi.

KARAEMİNOĞULLARI, A., DOĞAN, A., & BOZKURT, S. (2009). KÜLTÜRLERARASI ADAPTASYON ENVANTERİ. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 14*(1), 331-349.

KAYA, B. (2007). Depresyon: Sosyo-ekonomik ve Kültürel Pencereden Bakış. *Klinik Psikiyatri Dergisi, 10*(6), 11-20.

MASSEY, D., ARANGO, J., HUGO, G., KOUAOUCİ, A., PELLEGRİNO, A., & TAYLOR, J. (2014). Uluslararası Göç Kuramlarının Bir Değerlendirmesi. *Göç Dergisi, 1*(1), 11-46.

Mülteciler Deneği. (2018). Mart 3, 2018 tarihinde http://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/ adresinden alındı

ORHAN, D., & ETLAN, E. (2009). Kırdan Kente Göç ve Göçmenlerin Uyum Süreci üzerine bir çalışma: Van Örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 6*(2), 472-498.

OYTUN, O. (2014). *Suriye'ye Komşu Ülkelerde Suriyeli Mültecilerin Durumu: Bulgular Sonuçlar ve Öneriler.* Ankara: Türkiye ORSAM.

ÖNER, S., & ÖNER, N (drl.) (2016). *Küreselleşme Çağında Göç.* İstanbul: İletişim Yayınları.

ÖZDEMİR, N. G. (2015). *Suriye'den 2010 Yılı Sonrası Süreçte Türkiye'ye Zorunlu Göçün Sosyolojik Etkileri, Yüksek Lisans Tezi.* Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.

ÖZGEN, N., & KARADOĞAN, S. (2009). Siirt Şehrinin Kuruluşu ve Gelişimi. *Fırat Üniversitesi. Elazığ: Sosyal Bilimler Dergisi*, 67.

ÖZKALP, E. (2015). *Sosyolojiye Giriş.* Bursa: Ekin Kitapevi Yayınları.

ÖZMEN, N. (2012). *Çokkültürlü Toplumda Sosyal Entegrasyon ve Din.* İstanbul: Çamlıca Yayınları.

POYRAZ TACOĞLU, T., ARIKAN, G., & SAĞIR, A. (2012). Boşnak Göçmenlerde Göç ve Kültürel Kimlik. *Turkish Studies*, 941-965.

Siirt Valiliği. (2018). *Siirt Valiliği.* Mart 11, 2018 tarihinde http://www.siirt.gov.tr/anasayfa adresinden alındı

Siirt Yıllığı. (1998). *Siirt Yıllığı.* Siirt: Siirt Valiliği.

SİRKECİ, İ., & YÜCEŞAHİN, M. M. (2014). Türkiyede Göç Çalışmaları. *Göç Dergisi, 1*(1), 1-10.

ŞANLIÖZ, S. A. (2016). Dış Göç Olgusunun Düzensiz Göç Gerçeği: Karşılaşılan Etkilere Ekonomik ve Sosyolojik Çözüm Önerileri. *Sosyoekonomi, 24*(30), 139-145.

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlğüü. (tarih yok). *Türkiye ve Göç.* Mart 7, 2018 tarihinde http://www.goc.gov.tr/icerik6/turkiye-ve-goc_363_382_1445_icerik adresinden alındı

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (tarih yok). Mart 5, 2018 tarihinde http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-korumanin-unsurlari_409_558_1095_icerik adresinden alındı

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (tarih yok). Mart 2, 2018 tarihinde http://www.goc.gov.tr/icerik3/toplu-siginma--gecici-koruma_409_558_1094 adresinden alındı

TAN, M. (2013). *Göçebelikten Kent Hayatına Geçiş: Siirt Duderan Aşireti Örneği, Yüksek Lisans Tezi.* Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı.

Türk Dil Kurumu. (2018). *Türk Dil Kurumu*. Mart 8, 2018 tarihinde http://tdk.gov.tr/ adresinden alındı

Türkiye Nüfusu İl ve İlçelere Göre Nüfus Bilgileri. Haziran 10, 2018 tarihinde https://www.nufusu.com/il/siirt-nufusu: https://www.nufusu.com/il/siirt-nufusu adresinden alındı

UNAT, N. A. (2002). *Bitmeyen Göç Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa.* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi .

UNHCR BM Mülteci Örgütü Türkiye. (2018). *UNHCR BM Mülteci Örgütü Türkiye*. Mart 3, 2018 tarihinde http://www.unhcr.org/tr/turkiyedeki-multeciler-ve-siginmacilar adresinden alındı

UNİCEF. *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*. Mart 8, 2018 tarihinde https://www.unicef.org/turkey/crc/_cr23c.html adresinden alındı

UZUN, A. (2015). Günümüzün Sosyal ve Ekonomik Sorunu Olan Suriyelilerin Mülteci ve Ekonomi Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi. *Ankara Barosu Dergisi*(1), 107-120.

ÜNAL, S. (2017, April). Farklı Kültürel Kimliklerle BirlikteYaşamanın Koşulları: Ortak Bir Sosyal Hayat Mümkün mü ? *Proceedings Book of 2nd International Scientific Researches Congress on Humanities and Social Sciences*, 629-636.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. (2013, 4 11). *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu.* Mart 15, 2018 tarihinde http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm adresinden alındı

YALÇIN, C. (2004). *Göç Sosyolojisi.* Ankara: Anı Yayıncılık.

YÜKSEL, U., NUR, M., & MOR, Z. (2014). *Türkiye'de Bulunan Suriyeli Mülteciler.* Ankara: IMPR Uluslararası Orta Doğu Barış Araşatırmaları Merkezi.